

ВЕЛИКА СРБИЈА

НОВИНЕ СРПСКЕ
РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ
СПЕЦИЈАЛНО ИЗДАЊЕ
БЕСПЛАТАН ПРИМЕРАК

БАЊАЛУКА, НОВЕМБАР 1997.
ГОДИНА VIII, БРОЈ 442

БРАЋО СРБИ ПОСЛЕ
ЗЛА ДОЛАЗИ СРЕЋА
ОВАЈ ПУТ НЕСМИЈЕМО
ПОГРЧЈЕШИТИ

ТУРЦИ И УСТАШЕ
ИМАТЕ СВОЈЕ ДРЖАВЕ

 ПРОГРАМ
СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

ВЕЛИКА СРБИЈА

Београд
Француска 31

НОВИНЕ СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Оснивач и издавач:
др Војислав Шешељ

Главни и одговорни уредник:
Синиша Аксентијевић

Заменик главног
и одговорног уредника:
Душан Весић

Помоћник главног
и одговорног уредника:
Дмитриј Јанковић

Редакција:
Рајко Горановић, Момир Марковић,
Мирослав Васиљевић,
Наташа Јовановић,
Јадранка Шешељ, Дејан Анђус,
Александар Вучић, Рајко Ђурђевић,
Коста Димитријевић,
Драгољуб Стаменковић,
Вељко Дукић

Председник Издавачког савета:
др Ђорђе Николић

Потпредседник Издавачког савета:
Петар Димовић

Издавачки савет:
Томислав Николић, Маја Гојковић,
Ранко Вујић, Драган Тодоровић,
Ратко Горди, др Никола Поплашен,
Стево Драгишић, Зоран Красић,
Милован Радовановић,
Јоргованка Табаковић,
Ратко Марчетић, Владимир Башкот

Секретар редакције:
Љиљана Мијоковић

Шеф дистрибуције:
Зоран Дражиловић

Технички уредник
и компјутерски прелом:
Северин Поповић

Лектор:
Зорица Илић

Штампа:
НИГП "АБЦ-ГРАФИКА" д.д.
Влајковићева 8, 11000 Београд

Карикатуре:
Синиша Аксентијевић

Тираж: 50.000 примерака

Редакција прима пошту на адресу:
"Велика Србија" Француска 31,
11000 Београд

Рукописи се не враћају

Новине "Велика Србија" уписане су у Регистар средстава јавног информисања Министарства за информације под бројем 1104. од 5. јуна 1991. године. Министарство за информације Републике Србије 19. августа 1991. године дало је мишљење број 413-01-551/91-01 да се "Велика Србија" сматра производом из Тарифног броја 8. став 1. тачка 1 алинеје 10. за чији промет се плаћа основни порез по стопи од 3%.

СРБИ!

Српска радикална странка излази 23. новембра на превремене парламентарне изборе у Републици Српској.

Република Српска налази се у великој опасности. Потребно нам је много храбрости и умећа да се одупремо прекрајању дејтонског споразума, његовим допунама којима се намерава истопити Република Српска. Свесно, или у заблуди, томе доприносе и неки Срби који то, вероватно, одавно више нису.

Српски радикали су уверени да ће народ оценити који га људи и које странке воде у губитац, пропаст и нестанак, а које у период стабилности, слободе и просперитета.

Изаберимо најбоље. Време је!

**СРБИЈА ЈЕ ВЕЧНА
ДОК СУ ЈОЈ ДЕЦА ВЕРНА!**

СРПСКИ РАДИКАЛИ СРПСКОМ НАРОДУ!

Српска радикална странка излази на парламентарне изборе у Републици Српској 23. новембра 1997. године, политички чврста, морално чиста и неупрљана било каквом криминалном или корупционашком афером.

Српска радикална странка остаје доследна у борби за реализацију својих програмских одређења. Нисмо одустали од намере уједињења већине Срба у највећем делу историјских и етничких простора, од борбе за вишестраначку парламентарну демократију, од захтева за убрзаном приватизацијом где је то могуће и продуктивно, итд. Програм Српске радикалне странке у 100 тачака је једини озбиљан и уверљив страначки програм на српским просторима који гарантује демократску, слободну, независну и угледну српску државу и стабилно, просперитетно и отворено српско друштво. Једино остваривањем програмских одређења Српске радикалне странке можемо доћи до поштовња уставности и законитости, реда и рада, до ефикасне елиминације криминала, корупције и неморала који су, као опасан тумор, захватили све српске земље. Ове оцене потврђује и широка популарност Српске радикалне странке у народу као и фактичка победа српских радикала на парламентарним изборима у Србији. О томе говори и фактичка победа председничког кандидата српских радикала др Војислава Шешеља на председничким изборима у Србији.

Насупрот вољи и одређењима српских радикала, Срби су изгубили читаву српску државу – Републику Српску Крајину. Изгубљена је 1/3 Републике Српске. Такви губици дело су срамног и недостојног понашања србијанске режимске врхушке и криминализованих издајника и превараната из Републике Српске Крајине и Републике Српске.

Када је потписан срамни дејтонски "мировни споразум" од стране легалних представника српског народа српски радикали нису имали избора. Тај споразум је морао бити прихваћен као реална чињеница. У нашем тактичком прилагођавању току догађаја увек смо између два зла бирали мање. Зато смо подржавали оне снаге, оне политичке оријентације са којима имамо програмску блискост, које желе сачувати Републику Српску и њену минималну независност гарантовану дејтонским споразумом и потписом великих сила.

Таква наша политика је, код једног броја људи, произвела лажан утисак да су српски радикали у некој врсти коалиције или блиског партнерства са Српском демократском странком, као владајућом странком у Републици Српској. Ради се искључиво о томе да се сачувају оне тачке дејтонског споразу-

ма које Србима гарантују слободу, живот и мир. Настojeћи да сачувају ове вредности, српски радикали желе да подрже и ону политику која обезбеђује пуно уједињење Републике Српске, Србије и Црне Горе у наредним годинама.

Од оснивања Српске радикалне странке у Републици Српској, упозоравали смо државно руководство Републике Српске и владајућу Српску демократску странку на озбиљне грешке које чине а које могу водити трагичном исходу.

Тражили смо од државног руководства Републике Српске да води независнију и самосталнију политику у односу на комунистички врх србијанског режима и Слободана Милошевића. При томе, српски радикали нису мислили на одвајање и стварање граница на Дрини. Напротив. Све смо чинили да нестану срамне границе између браће. Те границе су служиле, а и данас служе нашим непријатељима да нас међусобно заваде и закрве, и нашим шверцерима и криминалцима ради личног богаћења кроз незакониту трговину курентном робом.

Тражили смо од државног руководства Републике Српске и Републике Српске Крајине да се донесе и оствари одлука о пуном уједињењу још 1992. године или најкасније 1993. године. Да је то учињено Срби би и данас слободно живели у Книну, Војнићу, Вуковару, Дрвару, Петровцу, већем делу Сарајева, итд.

Тражили смо од државног руководства Републике Српске да жешће и ефикасније крене у борбу против криминала и корупције па макар се радило о државном врху и врху Српске демократске странке. Многи се сећају бројних афера и имена које смо аргументовано оптуживали на нашим скуповима. Многи од тих људи, које је Српска демократска странка без разлога чувала, данас су на челу ситних странака и странчица у првим редовима фронта за растакање и разарање Републике Српске.

Због наших оштрих критика доживљавамо пуну медијску блокаду, понижења и омаловажавања. Наши чланови, као и чланови руководства Странке, смењивани су и померани са радних места па и затварани. Упркос свему нисмо одустали од демократских и легалних средстава у борби за власт. У настојању да у Републици Српској дође до озбиљнијих промена у власти, одређивали смо се

искључиво за легалне путеве, а пре свега за изборе као демократски начин поштовања политичке воље народа.

Српски радикали су чинили све, а и до данас се тако понашају, да сачувају српско јединство, да спрече међусобно проливање крви, и да се сачува територијална целовитост Републике Српске као услов за било какав напредак и развој.

О деловању српских радикала најбоље говори понашање наших чланова и нашег руководства на фронту, на политичким трибинама, за скупштинском говорницом. Општина Земун, са градоначелником др Војиславом Шешељем и радикалским руководством, пример је како се за народ може много учинити и поред законских ограничења и невелике надлежности општинске власти. Сада, вољом већине грађана Земуна, радикалску власт нико не може сменити. А оспоравање радикалног "чуда у Земуну" пуким измишљотинама народу делује као комична љутња губитника – наших политичких противника и супарника. Тако то раде српски радикали и тако ће радити свугде где народном вољом дођу до могућности да утичу на државну власт и политику.

Шта се и ко се нуди српском народу Републике Српске као политичка будућност на изборима који су пред нама.

У протеклим годинама, на укупна збивања у Републици Српској највећи утицај је имала Српска демократска странка. Та странка носи терет озбиљних грешака и промашаја у вођењу државне политике. У СДС-овски брод, чак до командног моста, продрла је мутна вода криминала и корупције. Ако ми Господ Бог опрости питање је да ли ће то учинити и народ приликом гласања. Додуше, то је учинио први пут (на парламентарним изборима 1996. године), други пут је само делимично опростио (на тек завршеним локалним изборима)! А трећи?!

Социјалисти и њима блиски левицари добро су се обрнули политиком подржавања нестанка српских земаља и српских простора. Оптерећени

су подршком политици која у Србији и даље води сиромашењу, безнању и криминалу. Српски народ у Републици Српској већ види интензивну сарадњу наших социјалиста са муслиманима и Хрватима по замисли оних који се надају нестанку Републике Српске.

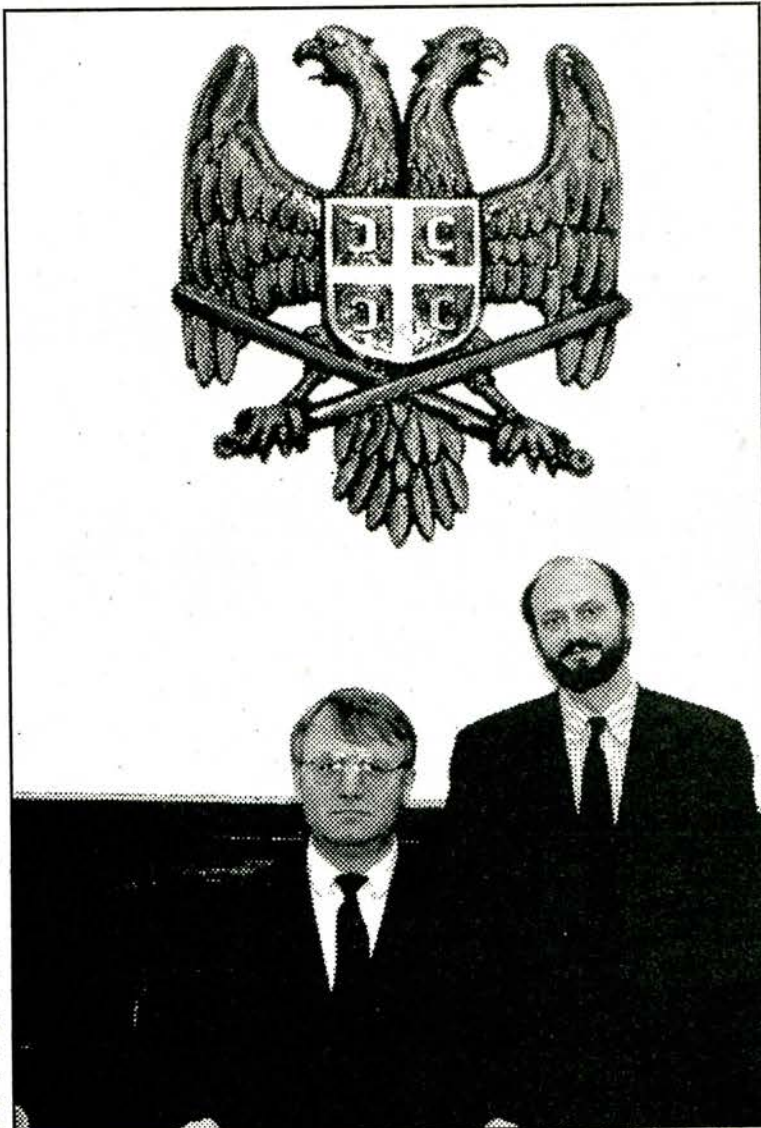
Српски народни савез "Биљана Плавшић" већ показује, на огољен начин своју промашеност и непотребност. Кратичу СНС народ већ тумачи као "Србе на Србе" или "Србину непотребна странка". То је странка која и сама признаје да уопште нема страначки програм. Наводно, добар је СДС-ов па су га само преузели. Необично је да вођство СНС-а објашњава народу да су основали странку која нема историјских и политичких разлога да уопште постоји. У СНС-у има један број поштених и заблуделих људи али и у руководству те странке су и они који су се у рату бавили богаћењем и криминалним радњама (Предраг Јешурић, Светозар Михајловић Саво Којић, Ђорђе Крсмановић...)

Кад брод тоне пацови се могу понашати само на један начин!

Српски народни савез води госпођа Биљана Плавшић, председник Републике Српске. Као један

од водећих кадрова СДС, потпредседник Републике Српске, а потом председник Републике Српске из редова СДС чини све за нестанак Републике Српске. Својом политиком повијања и пузања пред америчким окупатором већ је "успела" да подели Републику Српску на два дела. Неразумним и трагичним политичким потезима покушава да завади и народ на "бањалучке" и "паљанске" Србе. Већ је дошло до мучне међусобне пушњава са крвавим исходом. Резултат политике госпође Плавшић је даље топљење државних елемената Републике Српске и јачање окупаторског карактера међународних снага у свим детаљима.

Остале странцице у Републици Српској, поготову у Крајини скоро да нема сврхе помињати. Шта рећи о крупним и ситним криминалцима, шверцерима и шпеку-

лантима као што су: Љубиша Савић – Маузер, Миле Додиг, Никола Шпирић, Предраг Лазаревић, Славко Жупљанин, Радослав Брђанин и др. До подне броје украдено и мрзе себе и по подне се међусобно свађају и мрзе читав свет. На протеклим локалним изборима понегде су преваром и лажним обманама, као у Бања Луци, успели да добију одборничку већину Одмах се показало да нису у стању конституисати ни општинску власт. Међусобно су се посвађали око руководних места која би им омогућила грабљење и пљачку. А јавно су се изјаснили да им је дража сарадња са српским непријатељима и окупаторима него са искреним српским патриотима.

Српски радикали се никада нису служили обманама, преварама и лажним обећањима да би постигли добре изборне резултате. Говорили смо искрено и онда када је та истина ружна, када говори о српским грешкама, неуспесима и поразима.

Република Српска се сада налази у великој опасности. Треба нам много мудрости, храбрости и умећа да се одупремо прекрајању дејтонског споразума, његовим допунама којима се намерава истопити Република Српска. А томе доприносе и неки назови Срби, свесно или у заблуди.

Српски радикали су уверени да ће народ оценили који људи и које странке га воде у губитак, пропаст и нестанак, а које у период стабилности, слободе и просперитета.

Народна скупштина Републике Српске ће бити онаква како народ одлучи. Српска радикална странка унапред признаје резултате избора под условом да се не ради о преварама и фалсификатима.

Уколико вољом народа победимо, не обећавамо реку америчких долара, скупе аутомобиле и лагодан живот. Те лажи су део рекламног фонда српских непријатеља и наших шпекуланата и издајника који "кооперативно" савијају кичму пред њима.

Уколико вољом народа победимо сигурни смо да можемо решити проблем стамбеног смештаја за све, сигурни смо да неће бити гладних, сигурни смо да ће држава бринути о инвалидима, породицама погинулих. Сигурни смо да нико неће остати без основне здравствене заштите.

Уколико вољом народа победимо сигурни смо да ће се у Републици Српској живети слободно, у братству са прекодринским делом српског народа. Сигурни смо да ће се радити и много и напорно. Посао ће имати већина а ускоро и сви који су способни за рад. Сигурни смо да ослоњем на властити рад, уређену државу и демократске институције освајамо и увећавамо углед Срба и Републике Српске у свету. То је пут учвршћивања старих пријатељстава и стварања нових који Републику Српску у наредним годинама треба да учине отвореним, модерним и развијеним друштвом.

Са српским радикалима као парламентарном већином ваља се одрећи криминала, корупције, лакоислених и политичких потеза. Треба радити много. Али само тако можемо имати будућност и можемо одгајати децу која ће бити сретна не чекајући нова понижења и крвопролиће.

**ИЗВРШНИ ОДБОР
СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ**

КАНДИДАТИ

СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ ЗА ПОСЛАНИКЕ У НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

1. Никола Поплашен	- Бања Лука	46. Ђорђе Лукић	- Српско Орашје
2. Мирко Благојевић	- Бијељина	47. Ђорђе Рајић	- Српски Стари Град
3. Огњен Тадић	- Пале	48. Војко Лађушић	- Пелагићево
4. Марко Спаић	- Требиње	49. Ранко Ковач	- Србиње
5. Раденко Ристић	- Зворник	50. Миодраг Трифковић	- Осмаци
6. Милан Лазић	- Угљевик	51. Бранислав Мијановић	- Шамац
7. Мирјана Шајиновић	- Добој	52. Петар Радовановић	- Угљевик
8. Пантелија Дамјановић	- Бања Лука	53. Василије Видовић	- Зворник
9. Петко Вукојчић	- Соколац	54. Душан Ђенић	- Добој
10. Ђуро Кончар	- Приједор	55. Тодо Шкобо	- Вишеград
11. Зоран Николић	- Србиње	56. Дане Бранковић	- Бања Лука
12. Слободан Цвијетић	- Бијељина	57. Станимир Рељић	- Власеница
13. Светозар Радуловић	- Бања Лука	58. Миленко Лаловић	- Милићи
14. Чедо Маркелић	- Дервента	59. Миладин Симић	- Братунац
15. Нико Вујичић	- Вишеград	60. Бранко Маџура	- Приједор
16. Слободан Бунић	- Котор Варош	61. Драган Давидовић	- Модрича
17. Раде Каламанда	- Теслић	62. Крсто Петијелић	- Требиње
18. Недељко Трнинић	- Братунац	63. Драган Хинић	- Вишеград
19. Драган Бачић	- Милићи	64. Владо Палија	- Српска Костајница
20. Миленко Станић	- Рудо	65. Светислав Лопандић	- Бијељина
21. Јово Јевтић	- Брчко	66. Лука Бодирога	- Брчко
22. Новак Станишић	- Ново Сарајево	67. Владимир Савић	- Илица
23. Милаћко Михајлица	- Нови Град	68. Милован Милинчић	- Прњавор
24. Небојша Мирјанић	- Бијељина	69. Вељко Крсмановић	- Соколац
25. Нилорад Ристановић	- Илица	70. Милорад Суботић	- Сребреница
26. Ристо Надеждин	- Шековићи	71. Предраг Гагић	- Нови Град
27. Бранка Максимовић	- Сребреница	72. Мирко Шаран	- Дервента
28. Радован Радовић	- Билећа	73. Зденко Сакан	- Котор Варош
29. Милан Стојнић	- Градишка	74. Перо Никић	- Модрича
30. Душан Љубојевић	- Прњавор	75. Слободан Јунгић	- Челинац
31. Славољуб Марковић	- Пале	76. Милан Ђурђевић	- Градишка
32. Миломир Ећимовић	- Рогатица	77. Радослав Пандуровић	- Српско Ново Сарајево
33. Милан Пикула	- Невесиње	78. Радован Палавестра	- Невесиње
34. Миле Вујичић	- Калиновик	79. Момчило Куреш	- Билећа
35. Здравко Тошић	- Лопаре	80. Илија Маглајчевић	- Брчко
36. Слободан Николић	- Гацко	81. Радован Братић	- Лакташи
37. Владо Слијепац	- Козарска Дубица	82. Нада Комел	- Српски Брод
38. Милорад Тривић	- Лакташи	83. Весна Пајић	- Власеница
39. Милан Тупеша	- Чајниче	84. Јовица Јокић	- Лопаре
40. Митар Пухало	- Горажде	85. Љубомир Лучић	- Пале
41. Илија Марковић	- Српски Брод	86. Душан Ђурић	- Власеница
42. Душко Петровић	- Петрово	87. Томислав Павловић	- Рогатица
43. Бошко Тубић	- Србац	88. Радомир Бркић	- Српски Сански Мост
44. Мирко Вергић	- Српски Сански Мост	89. Жарко Јелисавец	- Нови Град
45. Радојка Голијан	- Хан Пијесак		

НИКОЛА ПОПЛАШЕН, ПРЕДСЕДНИК СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ
ЗА РЕПУБЛИКУ СРПСКУ

ХОЋЕ СРБИН ЧЕСТИТОГ ВОЂУ

Кажу стари, спустила се тешка помрчина на српски род у Републици Српској. Ипак, има један пламичак који Србима даје снагу да издрже још ову злокобну ноћ. А тај пламичак све снажније гори. Обасјава народна лица. Светли отаџбинским сјајем и има ведри лик не тако далеке српске будућности

Дух српски и даље мори и гуши окупаторски гнев и отров. Још увек српски народ пишти и стрепи због издајничке руке једне старице, која покушава да зграби још који долар. Српски образ продаде за вечеру, па сада смело и подло хушка брата на брата, те већ и овако тешку ситуацију у Републици Српској начини још тежом.

Не зна више српски народ да ли му је геже окупаторско бреме и ноћне одмазде, или жаока јетка, коју запали (не)проишљеност несигурне и усамљене едокосе жене, која у празној хотелској соби, пред огледалом, испробава јоследње трзаје усахле владарске моћи.

Не може више да стење и брекће убои српски народ. А, и неће више Србин да буде ничији роб!

Кажу стари, спустила се тешка помрчина на српски род у Републици Српској, али, ипак, има један пламичак...

Има један пламен који Србима даје снагу да издрже још ову злокобну ноћ. Пламен све више и снажније гори. Обасјава лице народа... Он светли отаџбинским сјајем и има ведри лик, не тако далеке, српске будућности.

Плаше га се црне звери окупаторске! Бје га се и пред њим се тресе српски издајници! Клоне га се слабићи, српски изроди!

Али, цаба им њихов ђавољи шапат и лепа обећања о једној демократији какву нуди Американац. Хоће Србин да буде уз поштене Србе, уз Српску радикалну странку.

Хоће Србин, најзад, да има честитог вођу отвореног и пркосног погледа.

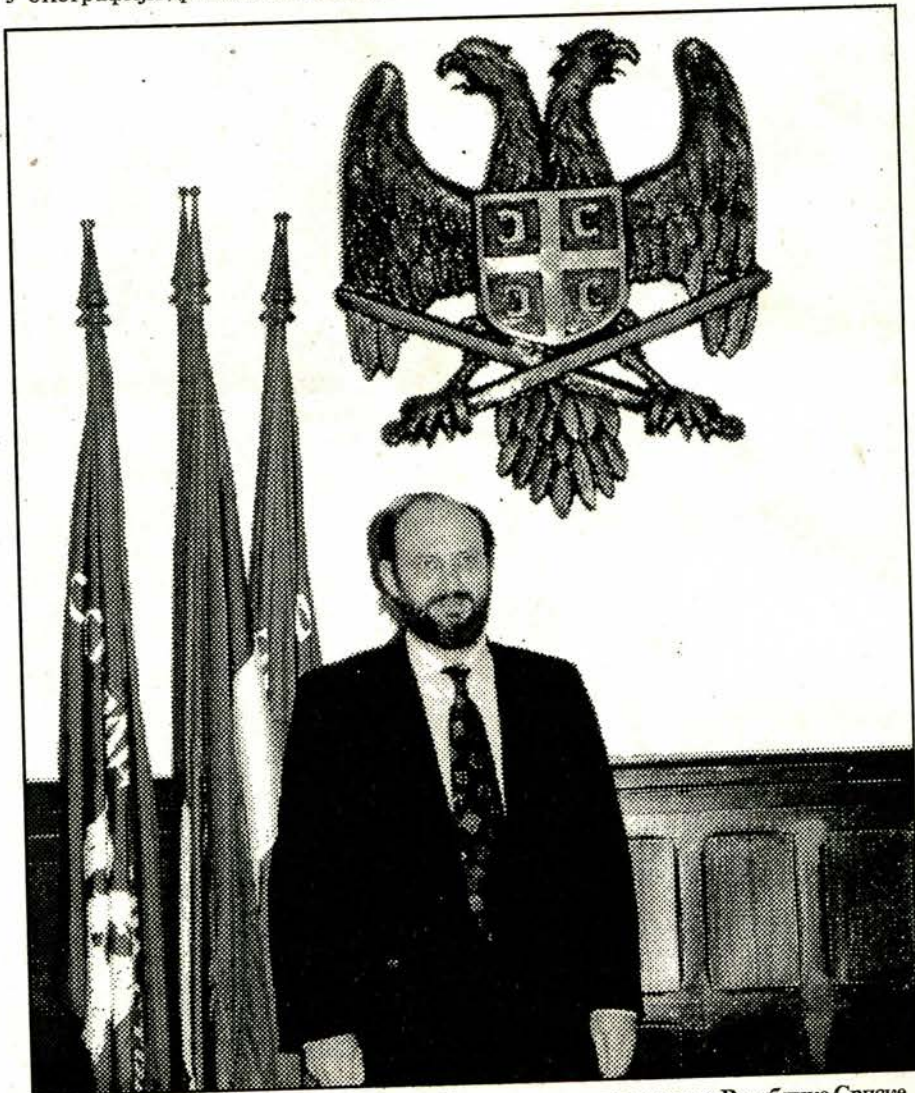
Хоће Србин да буде раме уз раме са, сада већ искусним, борцем који је узр свеча и човека. Мудрог лика, ока пуног бритког плама.

Хоће Србин да је уз првог идеолога и најрадикалнијег српског радикала у Републици Српској! А, такав је само др Никола Поплашен.

Др Никола Поплашен је председник Српске радикалне странке у Републи-

ци Српској. По занимању је доктор социологије и политиколог. У животу овог истакнутог српског радикала и борца до пре рата све је текло неким нормалним, и већ устаљеним, ритмом. У биографији др Поплашена нема ос-

цилирајућих фактора сиромаштва и мучног и тешког детињства, које би указивало на почетак једне блиставе политичке каријере. Напротив, у животу др Николе Поплашена увек је све текло нормалним токовима живота.

Др Никола Поплашен, председник Српске радикалне странке Републике Српске

Сасвим обично детињство

Никола Поплашен је рођен 1951. године у Станишићу код Сомбора. Породица Поплашен колонизирана је 1946. године из Книнске Крајине у Станишић. Како Никола у шали воли да каже: "Моји су у Станишић дошли влаком без возног реда".

Плодна равница била је лепа, али и тужна за ову породицу. Символизовала је богатство и плодност, а, у исто време, представљала је супротност од свега на шта су ови људи били свикли. И тако, све приче, и лепе и ружне, везивале су се за Книнску Крајину. Пријатељи породице Поплашен углавном су били колонисти. Прилагођавање на богату Војводину трајало је кратко, јер је живот нудио нове сокове и нове изазове. Поплашени су, ношени духом и природом својих предака, увек

тер, али и једне географије која је сасвим другачија и различита од онога што су родитељске и породичне приче. Тај двоструки утицај осећа се и данас. Мој завичај су и Книн и Војводина. Велика је ствар за човека када може да каже да се на два различита географска подручја, као што су Војводина и Книнска Крајина, осећа као "свој на своме". У Војводини сам одрастао и живео, а Книнску Крајину сам најпре упознао кроз родитељске приче, а касније и кроз честе посете".

Сећајући се најранијих дана проведених између прича и стварности, Никола сетно спомиње како је већ у деветнаестој години отишао из Станишића. Тада је, наиме, кренуо на факултет, а стицајем околности произведених шестаром, судбина је хтела да Никола студира у Сарајеву. Могуће је да баш због таквих ствари Ни-

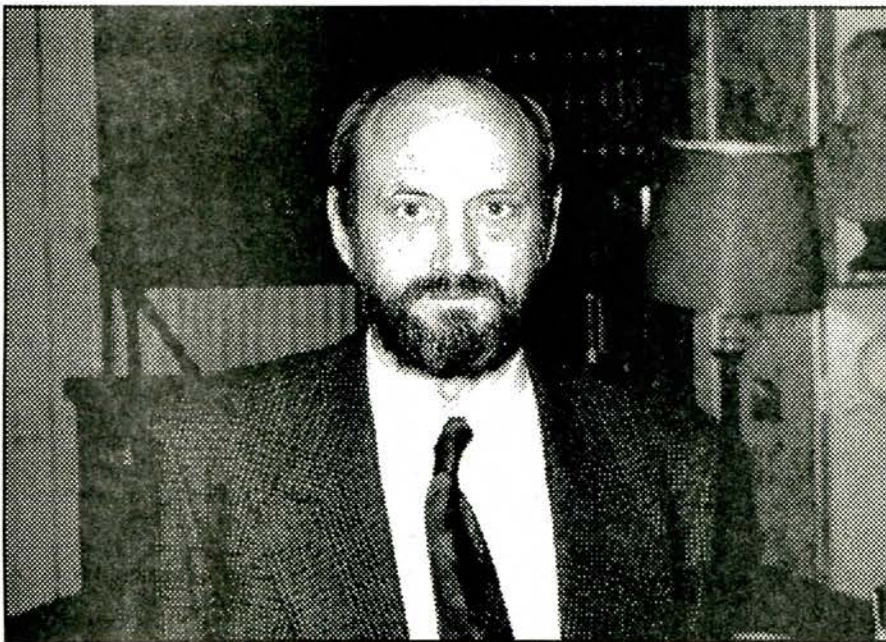
мању социолог, никако није могао да се одупре размишљању са социолошког становишта, па је са те стручне стране приметно да је сељење његових родитеља из Книнске Крајине у равну Војводину за њих, у извесном смислу, био акултурациони шок. Јер, нова средина је наметала нова правила понашања, а сама земља и поднебље, пружала нове животне услове и изазове. Разуме се да је долазак из једне пасивне средине у равницу, захтевао промене навика и стварање неких нових цивилизацијских тековина. Др Поплашен се, из тог периода детињства, сећа плодних воћњака и винограда, уређених травњака, ушорених кућица, а онда је такав живот напустио и обрео се у сасвим новом животном простору. Опет је био окружен стрмим планинама и неким новим људима, који су имали нека друга правила понашања, што је, опет, захтевало прилагођавање и промене у начину размишљања.

"Из тог раног периода детињства сећам се како смо ми, деца колониста, оне који свирају клавир сматрали негативним изузетком, и као такве, једноставно смо их шиканирали на неки дечији начин. Зими смо их грудвали, а лети гађали каменицама. Сасвим разумљиво, деца староседелаца су се бранила на свој начин. И тако су испевала једну песмицу, у којој падежи нису најбоље срећени, јер су то била, углавном, мађарска деца. Она гласи овако: "Колониста нема ништа, само једна чарапица, и тај поцепан"... Ми смо, опет, реаговали на свој начин. У сваком случају, прилагођавање нас деце ишло је много брже и лакше, него што је то било са нашим родитељима, бабама и дедовима".

Стаљинова слика, зидни сат и библија

Отац Николе Поплашена је био радник и земљорадник. Вредан и марљив човек, који је уз сав посао волео да чита књиге. Мајка је била домаћица, и по Николином признању, вичито растрзана између петоро несташне и живахне деце, тако да никада није имала довољно времена за опуштање, или макар мали предах. Такође, занимљиво је да је Николин отац био русофил, као и већина Срба у том периоду.

"Мој отац је био прегрејани русофил", са сетом прича др Поплашен. "У његовом случају била је то симболична синтеза вере у Русе и вере у православље. Као такав, васпитавао ме је на библији, док се Стаљинова слика сакрила иза једног зидног сата. А, на том зидном сату стајала је библија, коју смо, нарочито у летњем периоду, отац и ја редовно листали и читали. Када данас размишљам о том периоду, чини ми се да је отац нашао неку своју везу између огромне руске земље и опредељења ка правди, коју је најрадије аргументовао фрагментима из Библије".

Љубав према лепој речи и књигама: др Никола Поплашен у свом радном кабинету

били добри борци, чак и у мирнодопском периоду. Четворо деце је правило веселу грају у породици Поплашен, када се родио Никола.

Оно што је красило дом Поплашених, јесте весела дечија галама и дружење. Нарочито су били лепо тренуци када се цела породица окупи око стола, за којим су седели старији, а онда лагано почну да навиру сећања на Книнску Крајину. Врцале су ту лепе приче које су деца породице Поплашен дуго памтила и препричавала.

Био је то друштвени миље у који се уклонила породица колониста, а равничарска Војводина их пригрлила и задржала својим шармом и плодношћу.

Причајући о свом завичају, Никола признаје да се осећа као човек који има два и више завичаја.

"Детињство сам провео, очигледно, под двоструким утицајем прича које су структуриране у родитељски карак-

кола сматра својим јединим правим завичајем све српске крајеве.

"За мене би се могло рећи", сматра др Поплашен, "да сам из свих српских крајева, што опет и не мора да буде некаква предност. Срби су вековима, гледајући српску историју, били везани судбином и природним законитостима на честа сељакања и потрагу за завичајем. Дакле, у мојој породици је много тога што је типично за миграцијска кретања Срба у целини. Рекао бих да је то најбоље одсликано кроз неки духовно-идеолошки поглед. Утицаји левог и десног усмерења, партизанског и четничког, уткани су као најфиније нити у мојој породици".

"Једна чарапица, и тај поцепан"

Занимљива прича др Поплашена, често је пропраћена шалама и анегдотама које су пратиле одрастање малог колонисте у равничарском Станишићу. Међутим, како је Никола по зани-

"Ми смо странка чија се доследност поштује, јер се залажемо за домаћинску земљу, за чојство и поштење": говор на Отаџбинском конгресу

Између салаша и куће

У детињству Николе Поплашена стално су се преплитале стечене и урођене навике, формирајући тако једну здраву и духовно богату личност, какав је др Никола Поплашен. Причајући о свим згодама и незгодама из тог периода, Никола признаје да је највише волео да иде на салаш, где је породица Поплашен имала кућу која је некада припадала неком велепоселнику немачке националности. Дуги дани били су испуњени вечитом шетњом између куће у селу и тог салаша.

"На том нашем салашу било је нарочито лепо зими", прича нам, док му очи искре дечијим, готово заборављеним, сјајем. "Чини ми се као да и сада видим бела снежна, непрегледна поља. Миран и хладан дан. Шкргуће ми снег под ногама, а ја шетам по салашу, или се играм са браћом и сестрама. Нисам ни био свестан да су многе литературе такав амбијент називале зимском идилом. А, заиста и јесте била идила. Тада још нисам ни слутио које ми живот тешке игре и промене спрема".

Љубав према лепој речи и књигама

Никола је још у најранијем периоду детињства показивао снагу своје личности. Увек је знао шта хоће, али и колико су његова хтења реално остварљива. А све то, повлачило је извесну одговорност. Рано исказана самосталност указивала је на потребу да Никола нема жеље за идентификацијом са било ким. Једноставно, од малена је изграђивао себе по принципу: "Вредиш онолико колико си способан и колико знаш. Ако знаш, онда можеш и умеш". Но, ипак признаје да

је у том периоду велики утицај на њега имао отац. Наиме, седећи у касним летњим вечерима у башти испред куће, њих двојица су читали библију. Коментарисали су шта би било да је било, и слично...

"Од најранијег детињства отац ми је развијао љубав према читању. Касније, са претходним усмерењима и утицајима, укрстио се утицај стечених пријатеља, који су били нешто старији од мене. Они су се, такође, много занимали за књиге и читање, па су своју заинтересованост преносили и на мене. Многи моји пријатељи из тог периода, данас су расути по свету, али верујем да и тамо блистају специфичним сјајем честитих личности и чистих љубави. Ипак, највећи и можда, рекао бих, најпресуднији утицај на

мене, имао је мој пријатељ, тадашњи ученик сомборске гимназије, данашњи епископ, иринеј Буловић. Он је већ у том периоду прочитао све књиге које су биле у Народној библиотеци у Станишићу, а ми смо му се дивили. Али, да се све не би завршило само на дивљењу, ми, његови другари, пратили смо га унутрашњим мотивацијама које су нас водиле у ред пасионираних читалаца. Када се још у најранијем периоду детињства крене путем читалаштва, онда читање лагано прераста у пасију, неку врсту позитивне дроге. У таквим околностима, мотиви се развијају сами по себи. А касније је већ врло тешко истражити тај кључни моменат и разлог те пасионираниости. Једноставно, нешто се у човеку пробуди, па га гони на још лепих мисли, и на све још непрочитано".

Свакодневна путовања Станишић-Сомбор

Када је завршио основну школу, Никола је кренуо у средњу медицинску школу у Сомбору. Путовао је сваки дан из Станишића у Сомбор. Прве године у Сомбор је ишао возом. А, воз као сваки воз, имао је своје чари, дражи, вредности и недостатке. Сценографија у возу је била нешто још невиђено... Дрвене клупе биле су заузете. На њима су седели радници, сељаци и ученици. Весела граја и приче, које су говорили старији путници, забављала је ученике. Свако од ових путника имао је неку своју животну причу, неку анегдоту, а у складу са тим, и животни циљ и мото. Свега је у тим путујућим данима било, али највише знатижеље и средњошколске разбирлиге.

"Само првих годину дана сам путовао возом. И то су била бескрајно занимљива путовања. Наслушао сам се разних прича, шала и народних досетки. А, онда сам воз заменио ауто-

Са високим функционерима Националног фронта Француске у Бањалуци

бусом, јер је био бржи. Можда у аутобусу и није било тако занимљиво, али, у сваком случају, и овај начин превоза имао је неке своје предности и недостатке, који су највише погодовали нама средњошколцима. У аутобусу су, углавном, сваки дан били исти путници. Сви смо се међусобно познавали. Свако од нас је имао своју групу са којом је седео, причао и шалио се. Тако су се развијала и продубљивала нека нова пријатељства. Често смо знали да намерним изласком из аутобуса прекинемо путовање. Ништа није било необично да из Сомбора кренемо пешке у Станишић. Нисмо то чинили из нужде и морања, због лоших материјалних услова, већ да бисмо на неки начин разбили усталени ритам и ред свакодневних путовања. Некада смо пешачили по великом снегу, некада по киши, а Бога ми, и по спарини. Ништа нам није било тешко. Данас, када се са ове временске дистанце сећам тих дана, имам осећај да сам имао много лепо детињство. Некако неоптерећено. Богато пријатељима, умесним и мудрим разговорима, али и необавезним шалама које су пратиле сва наша намерна пешачења”.

Први животни изазови

У животу др Поплашена није било никаквих драматичних и мучних сцена. Никола не припада оној групи људи која би евентуалне драматичне сцене измислила. Причајући о једноставности и нормалности животних услова који су га пратили, Никола, кроз осмех, признаје да не може чак да се похвали ни сиромаштвом, као ни богатством. Наиме, породица Поплашен је одувек била релативно добро опскрбљена. Увек је свега било довољно. Можда је, ипак, сувих пара било најмање, али оне им нису биле ни преко потребне. Хране и одеће је увек било. Поплашени су, по својој природи, увек били скромни и тихи људи. Њихова највећа врлина, макар по причама првих комшија, била је чврста одлучност и одговорност према себи и животу. У таквим животним условима, одрастао је и сазревао Никола Поплашен. Зато и није за чуђење што Никола данас представља значајног и чврстог утемељивача политике Српске радикалне странке.

Никола Поплашен говори тихо и споро, помало професорски и обичном уху компликовано. Одмереност је његова карактерна црта. Његово причање се, углавном, заснива на темељном објашњењу, врло ретко даје предност жустрини. Проблеме не решава

исхитрено и на брзину, већ сачека ”да преноће”, уздајући се у стару изреку да је јутро паметније од ноћи. И даље сматра да је Дрина најмутнија река раздвајања српског народа, али се искрено нада да ће Дрина постати река повезивања српских народа, јер се за то боре српски радикали.

”Чак и када сам био на најважнијим животним раскрсницама, нисам реаговао бурно и исхитрено. Ни у младости, док сам живео у дому родитеља, нисам улазио у сукобе са браћом и сестрама. Чини ми се да су сва деца у мојој породици, па и ја, имала право на доношење сопствених одлука. А доношење одлука у младалачким го-

Никола Поплашен са супругом Миром и децом Јеленом, Марком и Петром

динама имало је великих предности. Пре свега, ако донесем неку одлуку, онда сам, по природи ствари, морао да сносим и одговорност одлучивања. Родитељи су иза мојих одлука стајали пасивно или активно, што је код нас деце стварало још већу чврстину и постојаност одлучивања. Тако је било и када сам одлучивао шта ћу да студирам. А то се односило и на моју одлуку да се релативно рано оженим”.

Породица Николе Поплашена се надала да ће Никола једног дана постати лекар. Зато је и пошао у средњу медицинску школу. Али, током средњошколског периода, Никола је створио неке друге погледе, отворио друге видике, што се касније рефлектовало

кроз избор факултета и животног позива, који је, истини за вољу, дијаметрално различит од лекарске професије. Никола, кроз шалу, о избору своје професије каже и следеће: ”Кад сам уклопчао да лекар ради од седам до три, и да после седам сати не може да настави са спавањем, јер га чекају пацијенти, одустао сам од медицине. Заиста, никада ме није привлачила професија која собом носи неку стриктну дисциплину. А по природи ствари, лекарски позив ствара изузетну самодисциплину”.

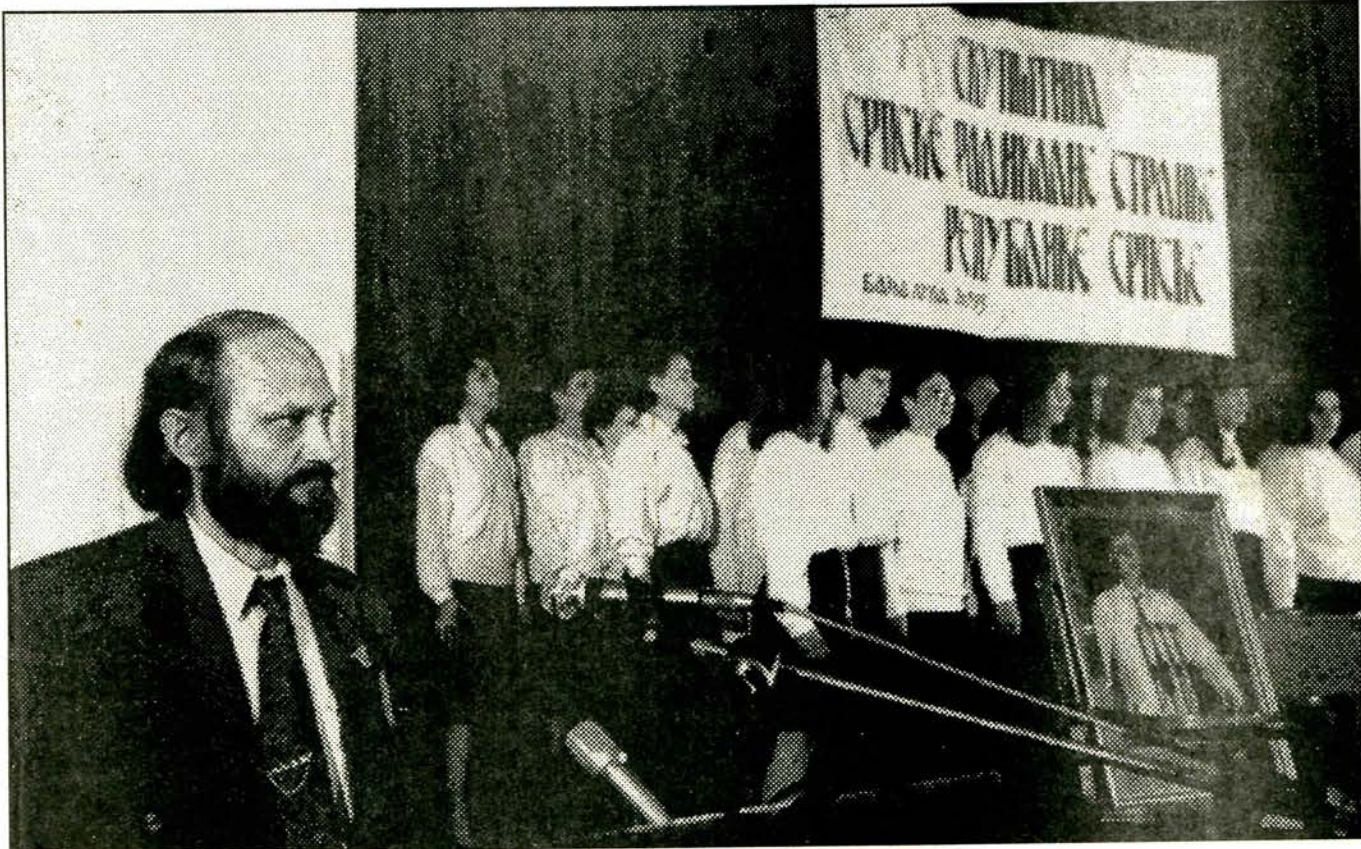
Пресудни су узор

Током средње школе, Никола је често посећивао многобројне књижевне вечери које су се одржавале у Сомбору. Приликом тих посета, упознао је нове пријатеље. Многи међу њима били су по неколико година старији од Николе, били су искуснији. Неки међу њима поставили су Николин узор, он то није крио ни тада, а ни сада. На књижевним вечерима, др Поплашен је имао прилике да се наслуша озбиљних беседа, али и шала. Тако се једне вечери, пола у шали, а пола у збиљи, причало о предностима, односно недостацима, појединих занимања. И тако, када се коментарисало професорско занимање, Никола је схватио да је управо то посао какав он жели да ради.

Ако је Николина одлука да ће студирати социологију била изненађење за његове родитеље, они се нису мешали. Ни једним јединим поступком нису показали да се не слажу са избором њиховог најмлађег детета. А, са друге, породично васпитање, које је већ било део традиције, налагало је да ће одговорност око избора професије сносити сам Никола. Наслућивало се да ће му родитељи прискочити упомоћ, уколико не-што зашкрипи, али

о томе се није причало. Никола је имао само једну обавезу, а то је да покуша да објасни родитељима шта је то социологија.

”Њима је било нејасно шта је социологија”, гласно се сећао Никола тих одлучујућих дана, кад момак постаје одговоран човек. ”Онолико колико сам и сам знао, покушао сам да им објасним појам социологије. Не знам колико су ме схватили у самом старту, али избор мог факултета за њих је представљао неки нови изазов. Нешто занимљиво. У крајњем случају, у природи свих Срба је потреба за новим сазнањима и неким променама. У сваком случају, избор мог будућег позива, добио је родитељски благослов”.

"Не тражимо за Србе ништа више него што је обезбеђено другим народима"
– др Никола Поплашен на Скупштини Српске радикалне странке Републике Српске

Први сусрет са Сарајевом

Николин долазак у Сарајево на студије, поклапа се са периодом када су биле популарне колективне побуне младих, негде око 1968/69. године. Истина, Никола је имао понуду да студира у Прагу и Београду, али сплет околности, у коме је шестар одиграо одлучујућу улогу, зацртао је другачије.

Наиме, Никола се договорио са својим пријатељима, будућим академцима, да ће ићи да студирају у онај град који шестаром погоде на мапи.

"Били смо млади, а рука нам није дрхтала и погодили смо Сарајево. Тако је шестар уцртао нови кружни пут наших живота".

Први сусрет са Сарајевом није био нимало романтичан и леп. Пре би се могло рећи да је за младиће из провинције био изузетно непријатан.

"Путовали смо целе ноћи. Били смо уморни од знатижеље, а исцрпљени од заморног пута. Стомаци су већ увелико упозоравали на насупну глад, те, чим је воз стао, било је јасно да ћемо прво купити нешто за јело. Купили смо векну хлеба и нешто сухомеснато. Сели смо на главну улицу, искомадали хлеб и почели да једемо, како бисмо што пре решили проблем глади. Међутим, врло брзо је наишла милиција и покупила нас. По њиховом размишљању, наше понашање је вређало јавни ред. Ето, тако ме је сачекало Сарајево, и тако је започело моје прилагођавање. А требало се, Бога ми, прилагодити мултикултури и мул-

тинационалности, коју сам временом све боље разумевао. Некада је то имало топле, повремено комичне, а нажалост, на самом крају и трагичне облике".

Сећајући се лепих, али и тешких, година проведених у Сарајеву, на лицу др Поплашена смењују се различити изрази: од туге, радости, до бола и зgroжености, да би на крају лице попримило тврди израз борца који се нагледао страхота и страдања. Настављајући причу, Никола констатује да је читав живот једна борба и прилагођавање. Тако је било, каже нам, и са њим. Кад је дошао у Сарајево, прво се прилагођавао својој околини, али потрудио се да и околину што више прилагоди себи.

"Важно је", сматра Никола, "тој борби не дати форму којом поништаваш себе или околину. Моја потреба да околина личи на мене и ја на њу, стално је пулсирала између негативног и позитивног, прихватљивог и неприхватљивог".

Студентске занесености

По признању које смо чули од Николе, првих година студирања био је занесен хуманистичком димензијом марксизма, и леве мисли, уопште.

"Гледано са тог хуманистичког аспекта", примећује Никола, "прилично су ми били смешни регресивни облици који су се односили на муслиманску културу. И то инсистирање на разлици од осталих. Тога је било знатно мање међу Србима, али зато

се то касније одразило кроз различите облике. Када се провалио тренд стварања нације од муслиманске вероисповести, од периода Цемала Биједића до Поздерца и екипе, све је указивало да ће те тенденције постати милитантна пракса. Још тада је такво понашање изгледало као насиље, не само као теоријско, већ и практично. Јер, знате, из муслиманске конфесије не произилази ни један елемент нације, а из тога се конституисала нација. Било је то тешко натезање по принципу: један, један, један, или два, два, два, два. Шта то значи? Један Србин, један Хрват и један муслиман, и у добру и у злу. Па, на пример, ако погрешни један муслиман, одмах је, макар и вештачки, било неопходно створити грешку и код једног Србина и једног Хрвата. А све то са тежњом да се, наводно, избегне нека врста дискриминације".

Ове приче, или исправније истине, др Поплашен је постао свестан већ током првих година студирања. Међутим, људска далековидост није била тако велика да је још тада могла да предвиди да таква друштвена ситуација води у крвопролиће. Нико није претпоставио да ће та карикатурална равноправност супротставити читаве народе и довести до рата. Правећи дигресију између тог периода и евентуалних данашњих решења за Брчко, др Поплашен каже још и ово:

"Господин Фарант је понудио решење за Брчко које је слично ономе што су комунисти радили. Међутим, ње-

гово решење има много лошију варијанту. Познато је да су се у Брчком одржали избори, а он прекрижи резултате и конституише власт: два плус два, плус два, то јест: два Хрвата, два Србина и два муслимана. И то још противмачи као идеолошко решење. Ако је већ господин Фарант хтео да делује у том правцу, онда би му идеалан учитељ био Броз. Јер, пракса коју сада спроводи у дело Фарант, доводи и обнавља цео систем до кога су довели комунистички правци бивше Југославије. Дакле, ствара се једна присилна заједница у којој су супротности толико снажне да се морају репресијом држати ван дејства и ван ефекта, а да би то једног дана опет експлодирало. Зато сматрам да је овакав концепт промашен, а не зато што он представља неку идеју. Заиста, овакав план и пракса представљају и концепт и идеју, али лошу!"

Политика као предмет науке, а данас као пракса

На нашу упадицу да ли је као студент могао претпоставити да ће се једног дана бавити политиком и жестоко заступати, јаком политичком мудрошћу, српски народ, др Поплашен одмахује руком и помало резигнирано каже:

"Тада то нисам могао ни да претпоставим. Политички професионализам у мом случају треба доживети као крајњу историјску и личну потребу и нужду. Истина је да сам се ја и током студентских дана бавио политиком, али само као предметом. Бављење на тај, студентски начин политиком, ме-

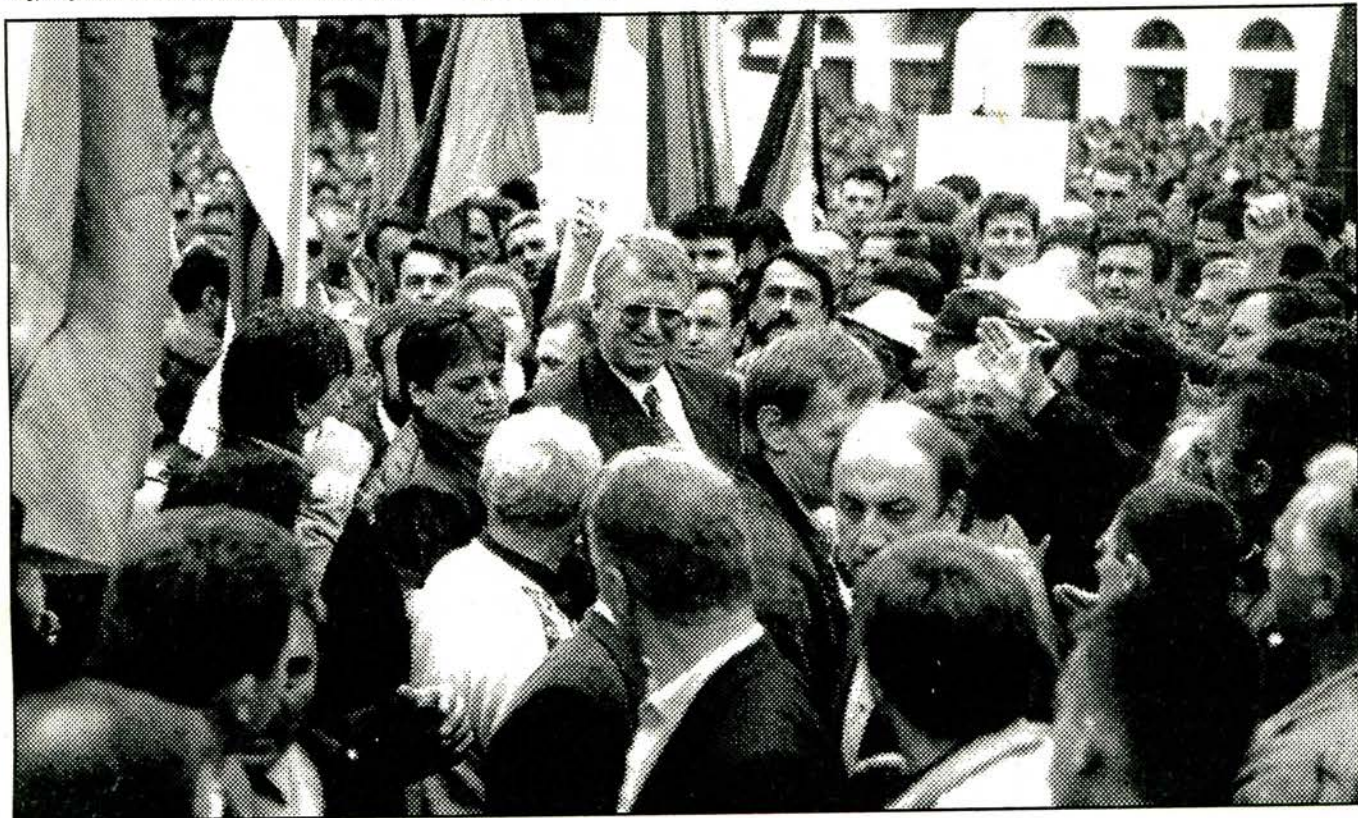
ни је било занимљиво. А, како сам од детињства слушао разноврзне политичке приче, мада нико од тих људи није био професионални политичар, сусрет са теоријом политике представљао је нови изазов и сазнања. Уосталом, касније је и мој докторат на тему политикологије представљао одређени степен и одраз мог занимања за политику. Извесно је, међутим, да никада нисам тежио да се бавим политиком на начин на који то чиним данас. Међутим, кад је на овим просторима отпочео рат, нашао сам се у ситуацији где сам морао да задовољим личну потребу и помоћем свом народу. Као један од начина, изабрао сам и ову полуматерску, а полупрофесионалну борбу политичких мишљења и ставова. Једно време сам био и борац са пушком на фронту. Морам да признам да ни као борац нисам био лош. Али, други, па и ја сам, закључили су да постоје ствари и објективне потребе, које могу знатно боље да радим. И тако, ево ме данас ту где јесам. Понекад је тешко, напето, али то је наша српска реалност. Ми, Срби, добри смо борци, али унемо, када нас мука натера, да будемо и добри политичари".

"Сарајево, младости моје"

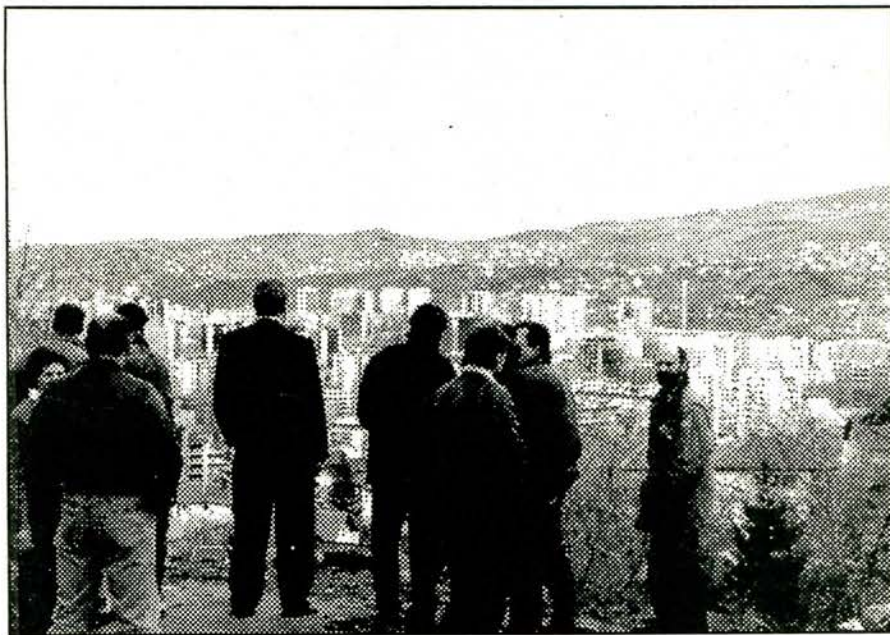
Враћајући се у причи на факултет који је студирао, Никола не може да се отргне утиску да је и сам факултет представљао бившу Југославију у малом. Током студирања стекао је многобројне пријатеље. Многа од тих пријатељстава су се одржала и до данашњих дана. Нека су вихором рата прекинута и покидана. Али, таква је реал-

ност овог скромног и тихог, а ипак опаког и одлучног политичара.

"Био је то прилично велики факултет. Имао је пет одсека. Значи, ширкулисало је много младих људи. Касније, када сам већ и радио као професор, опет нас је било из различитих политичких миљеа. Било је ту и комуниста и реформиста и припадника СДА и СДС. Била је то, стварно, атипична атмосфера, нарочито пред сам почетак рата. У оној мери у којој су националне идеје радикализоване, у тој мери се стварала и атмосфера разноликости. А, то је за последицу стварало уместо толеранције, велике облике супротстављености. Сасвим је било нормално да толика супротстављеност у одређеном моменту ескалира кроз жестоке конфликти. Пред сам почетак рата био сам продекан. Декан је био муслиман, а други продекан је била једна Хрватица, тако да сам неколико пута, у шали, а пола у збиљи, на деканат лепио плакат са четири слова "С" и говорио им: "Данас СДС влада". Вџина колега овакав мој гест доживљавала је као хумор, мада је било и оних који су то посматрали другим очима. Свако од нас је покушавао да оживи факултет у научном погледу, па се тако дешавала ситуација да је декан (муслиман) тражио подршку од Алије Изетбеговића. Продеканица (Хрватица), од Дујића, а ја сам често ишао код господина Кољевића или госпође Пљвишић. Истина, моје посете ни су биле везане само за рад факултета, већ и за српску идеју. Таква ситуација је пустирала на трипартитној вези која је, и те како, имала везе са нашом стварношћу".

Поверење грађана стечено је патриотском политиком и поштеним радом

Изнад Сарајева

Студентски брак има предности

Супругу Миру, Никола је упознао још као тинејџер. Била је то средњошколска љубав, која је током студирања крунисана браком. Наиме, Мира је из истог места као и Никола. Први скривени погледи на заједничким путовањима од Станишића до Сомбора, лагано су се претварали у све искренија осећања: љубав. А када је љубав у питању, онда је сасвим разумљиво да се људи, па макар они били и врло млади, одлуче на озбиљан потез као што је брак. И, тако су Мирјана и Никола једног момента схватили да је време за судбоносно "да". Били су тада на другој години факултета. Ако је и било сумњичавих и скептичних душебрижника по питању овог брака, онда су они брзо увидели да су погрешили. Наиме, Мира и Никола нису мењали своје, већ устаљене навике, већ су се само прилагођавали једно другом. Проктеви су им и даље били скромни, тако да је материјална помоћ коју су добијали од родитеља, била сасвим довољна за скромни живот овог младог и амбициозног брачног пара. Повремено је Никола радио као ноћни портир на факултету, где је и студирао. У сваком случају, од самог заснивања брака, у овој породици владали су љубав, хармонија и дубоко разумевање. Никола и Мира данас имају троје деце. Најстарија Јелена, прва родитељска радост, тећ је студент. Привржена је родитељима и млађој браћи. Труди се да својим животом што мање оптерећује своје најближе, али ако јој затреба њихова подршка, зна се: сви су ту. И, обратно. Син Марко и Петар схватају озбиљност и одговорност данашњег времена, па се, на себи својествен начин, труде да помогну својим родитељима и сестри. Све у свему, они који добро познају породицу Поплашен, тврде како

се од њих много тога лепог и паметног може научити. Права домаћинска породица. У породици Поплашен традиција и поштовање заузимају видно место.

"Брак и рођење детета, нису сметали да завршим факултет као један од најбољих студената. Чак ми се чини да је та брачна атмосфера доприносила мојој озбиљности и агилности. Чини ми се да сам један од ретких студената који је четврту годину факултета завршио за неких петнаест дана. А све то да бих стигао да упишем постдипломске студије. После завршеног факултета, запослио сам се у Студијски центар градског факултета, где сам провео неколико лепих година. А, онда сам се вратио великој љубави: факултету. Радио сам прво као асистент. Биле су то лепе професорске године којих се радо сећам. Наравно, током читавог тог времена, велику подршку сам имао, пре свега, у супрузи Мири, а касније и у деци. Разумевање је у животу неопходно. Јер, ако је породица срећена и стабилна, све остало се срећује лакше и нормалније".

Причајући о свом повратку на факултет, др Поплашен се сетио како је конкурс за место асистента био расписан за кћерку неког босанског функционера. Међутим, она поред Николе нија имала шансе. Јер, др Поплашен је још тада имао седамдесетак објављених научних радова у научним часописима, а она ниједан. И, тако је на место асистента био примљен др Поплашен, а не онај коме је место било намењено. На наше питање, да ли је дотична го-

спошница реаговала љутито, па можда преко очеве функције, чак и осветољубиво, Никола кроз осмех каже да није. Наиме, није ни било места за љутњу. Можда је само било мало разочараности, али љутње не.

Како се некад служила армија?

Као и већина мушкараца, тако се и др Поплашен врло радо сећа својих армијских дана. На одслужење армије отишао је у познијим годинама, тако да је остале војнике, који су већином били знатно млађи од њега, често доживљавао као децу која се први пут у животу срећу са колективом. Трудио се да им помогне онолико колико је то било у његовој природи и моћи. Прво је био у Пули, а затим у Кумбур-у. Сећања на тај период живота су препуна анегдота.

"Био сам везиста на патролном чамцу. Чувао сам јужни Јадран. Често смо патролирали током ноћи. И, за тај период вежу ме лепе успонеме. Оно

"Не можете се борити против криминала ако разорите државу. Начин на који се председница Плавшић обрачунава са криминалом, води Републику Српску у потпуну пропаст"

што је занимљиво, кад говоримо о том периоду, јесте и чињеница да нисам подносио војњу по узбурканом мору. У таквим ситуацијама, често сам повраћао и крв. Али, то се брзо заборављало. Када је море било мирно, онда је било предивно. На пример, током ноћи, наш брод би кренуо да патролира између тадашње Југославије и Италије, па према албанској граници. У бонаци смо често знали да се погнемо на командни мост, и тада командант изнесе флашу вина, пустимо музику и препустимо се нашим мислима. Гледамо море, мало ћутимо, мало причамо и смејемо се. Били су то лепо и мирни

дани који нису наговештавали будуће невоље. Рат је још увек био далеко”.

А, да се шверц није развио и расцветео само у овим данашњим кризним годинама, подсећа нас и војничка прича др Поплашена. По свој прилици, Црногорци су још у тим данима успешно ”сарађивали” са Италијанима. Наиме, врло често је војекаморала током ноћи да јури шверцере по мору.

”Било је занимљиво наше вијање шверцера по мору”, прича Никола. ”Биле су то претече Мила Ђукановића. Углавном су, као и Мило, шверцовали цигарете. Једном приликом смо, јурећи чамац, налетели на четири хиљаде кутија ”Марлбора”. Официри су том приликом узели око 3500 кутија, а морнарима су поделили остатак. Било је касније и смеха и анегдота везаних за тај доживљај, али пред данашњим недаћама, човек заборави такве доживљаје”.

Социјализам као апсолутни тоталитаризам

Током читавог дружења и разговора са овим мудрим политичарем који се заборави, па почне строгим и професорским гласом да нам прича своју животну причу, као да су се стално преплитале супротности лево и десно. Стремљења и интересовања водила су га у раној младости ка лево оријентисанима, а данас је, у умереној десници, добар сарадник првог човека Српске радикалне странке, др Војислава Шешеља. Искрено, нисмо могли да одолимо, а да не поставимо питање: ”Ко-

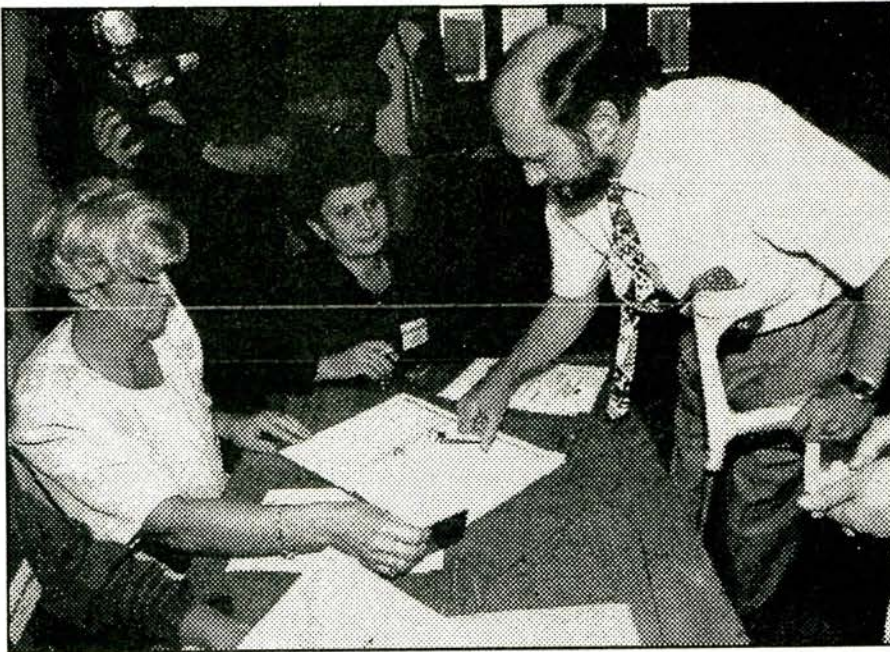
лико је веровао у социјалистичку творевину друштвеног система”? Можда смо очекивали да се др Поплашен збунити или увреди, али ништа од тога. Др Поплашен је, кроз смех, готово благо, као да се обраћа својим студентима, наставио тихим гласом своју занимљиву беседу:

”Још као студент сам имао врло честе спорове са колегама око социјализма. Гледано уопштено, социјализам носи хуману идеју равноправности и једнакости, правичности. Та идеја није изворно ни марксистичка ни болшевичка. Рођена је давно пре Маркса, још у античкој Грчкој. Не треба ни да вам кажем да је та идеја уписана одавно у главним књигама великих религија. Оно што је оригинално код марксизма и комунизма, то се, углавном, више односи на партију и државу. Заправо, на начин организовања власти. И то је оно што је најлошије у тим идејама. Оно што је вредно у тој идеји, много је шире и дубље него што је представљено комунистичкој и болшевичкој верзији. То сазнање, које вам саопштавам, имао сам најпре као мутну визију, а касније је то бивало све јасније. О томе сам мислио још као студент, на сличан начин као што мислим и данас. Многи теоретичари су између два светска рата објавили врло значајне књиге о томе шта је социјализам. Они су социјализам представили као тоталитаризам идентичан фашизму. О социјализму, као типу тоталитаризма, написана је јако занимљива књига, 1952. године. Међутим, она

не само да је била забрањена за преводњење, већ и за читање. Литература, која је имала строго критичарски став, била је недоступна људима овог поднебља. Једноставно, стајала је забрана, која је повлачила строге консеквенце и кажњавања. Политичка димензија марксизма и лењинизма, нарочито концепт државног уређења, увек су ми били неприхватљиви. Мислим да је слично било и са неким људима који су на самом почетку стварања комунистичке Југославије покушали да укажу на то, али су били грубо и сурово одстрањивани. На пример, на Уставотворној скупштини одржаној 1946. године, излази за говорницу и држи предавање комунистима који су изборе добили куглицама, а не демократским гласовима, нагласавајући да је народ смео да ставља куглице само у кутије које су прстом показивали људи у црним кожним мантилима. Драгољуб Јовановић је још тада покушао да укаже комунистима да раде на упропаштавању друштва и државе, и то баш са становишта њихових идеја, а да, у ствари, не разумеју ни сами комунистичку идеју, а камоли, либералну демократију. Наравно, Јовановић је од комуниста доживео грубу негацију и избацивање, али је извесно да је био у праву. Време које је уследило после те Уставотворне скупштине, бележено је апсолутном болшевичком искључивошћу и нетолеранцијом. Ми, студенти, увиђали смо недостатке таквог државног уређења, али није постојала могућност нашег темељитијег от-

Са др Војиславом Шешељем током једне од његових бројних посета Републици Српској

"Српски радикали су сазнали да је ОЕБС својим прописима већ припремио фалсификате": др Поплашен на бирачком месту

пора и анализе, а нарочито не промене. Ретки су се жестоко опирали комунизму и большевизму, као на пример др Војислав Шешељ, и то својим начином и својим жаргоном. Међутим, не сматрам да треба осуђивати људе што нису исти, што сви немају храбрости и смелости да примећену негативност и јавно нападну. У крајњем случају, свако има право да реагује према индивидуалном избору. Тадашње време тражило је од људи изванредан степен прилагодљивости, па онда не треба ни да чуди што су они, који су желели да воде просечно нормалан живот, морали да постају чланови Комунистичке партије. Да би се дошло до посла, морао си да будеш члан Комунистичке партије, и у том смислу 80 посто Срба су били чланови Комунистичке партије, а не из неког дубоког уверења".

Такође, др Поплашен сматра да је Савез комуниста успео да створи и одржи државу каква је била бивша Југославија, чак и ако она није била по вољи и мери народа. Разлоге за ту такозвану "успешност", др Поплашен проналази у присуству једне тоталитарне идеологије на подручју трећине земљине кугле. По размишљањима др Поплашена, ако би се којим случајем утврдили и мерили ефекти комунизма, и то по појединим подручјима, дошло би се до поражавајућих резултата и у другим друштвима, а не само у нашем. Др Поплашен за пример наводи Русију, која је пре Октобарске револуције била једна од развијенијих земаља Европе. Међутим, после Октобарске револуције, Русију је ухватила тешка декаденција која се огледа не само у духовном и економском погледу, већ много шире. Своју тврђу поткрепљује садашњим стањем у коме се налази Русија.

Др Никола Поплашен сматра да се његова критичност из студентских дана заснивала и произлазила из леве хуманистичке позиције, да би се касније трансформисала у умерену десницу.

"Морам да вас подсетим на једног француског социолога. Зове се Гурвич, и он каже следеће: "Ако човек у двадесетој није левичар, нема ништа од њега. А, ако после четрдесете не постане десничар, опет нема ништа од њега". Ето, изгледа да се и ја слажем са њим"?!"

О политичкој дисиденцији др Шешеља

На први поглед, др Војислав Шешељ и др Никола Поплашен немају никаквих сличности. Др Шешељ је висок и крупан, др Поплашен припада људима ситније грађе. Др Шешељ је брзог ума и оштрог језика, а др Поплашен смирен и тих. Др Шешељ је интуитиван, а др Поплашен дубоко промишљен. Али, и један и други су умерени десничари. Реагују на различите начине, али мисле на идентичан начин. Српство им је изнад свега. И један и други су доследни, и свако на свој начин супериоран: један непресушном енергијом и жилавошћу, други стрпљењем и мирноћом. Припадају истој странци, чија је сива еминенција др Војислав Шешељ. А познају се још из Сарајева. Наиме, радили су на истом факултету. О тим, никад заборављеним данима,

др Поплашен прича с нескривеним дивљењем.

"Воју познајем још из Сарајева. Ја сам један од оних који су избацивали др Шешеља са факултета. У то време сам био члан Савета факултета, а Воја је био асистент. Како је био сувише бунтован, пребацивали смо га из наставе на Институт. Иначе, код нас је тај Институт за друштвена истраживања служио као нека врста резервата, јер је увек било побуњеника, било са леве или са десне стране. Ми, као колеге, нисмо били ради да терамо људе на улицу, па смо их из наставе пребацивали у Институт. Значи, Институт је био нека врста оgrade у којој ти професори неће имати утицаја на студенте, а да, са друге стране, могу да задрже посао, остваре приход, сачувају запослење.

Када је Воја избачиван, седео сам поред њега. Једног момента сам га шапатом питао да ли да гласам против његовог избацивања, јер ми је сасвим било јасно који се све марифетлуци воде. Међутим, Воја ми је одговорио на њему својствен начин: "Немој. Већ сам написао неколико текстова који су отишли у штампу, а у њима сам јасно рекао да сам једногласно избачен. Са друге стране, гласањем против мог избацивања, нећеш ништа добити. Само ћеш изгубити посао". И тако сам, Војином кривицом, гласао за његово избацивање. После овог немилостивог догађаја, нас двојица смо остали у контакту. Била је то нека врста одређеног пријатељства и сарадње. Били смо и комшије, те смо се релативно често виђали".

Свако је дужан да испуни своју грађанску дужност: др Поплашен гласа на последњим изборима у Републици Српској

**Српска радикална странка
никада не прави лоше процене**

Свака нова прича и анегдота о др Војиславу Шешељу је занимљива, нарочито оне које су везане за његове прве јавне бунтовне побуне, када је и стекао дисидентску титулу. По причи др Поплашена, др Војислав Шешељ се није променио од тих заједничких професорских дана проведених на факултету. Сасвим је извесно да је и онда, као уосталом и данас, једини аутентични и отворени политичар који не прима директиве ни од кога. Његова доследност је увек избијала у први план, па чак и кад се граничила са тврдоглавошћу. Оно што др Поплашен посебно истиче као примарну особину др Шешеља, јесте и његово поштење и брига за народ.

"Воја је још и тада", наставља своју причу др Поплашен, "био аутентич-

је Воја дао Вуку Драшковићу за "Књижевну реч", тврдио је да је Сушић у Мадриду иступао са становишта фундаментализма и афирмације фундаменталистичких, муслиманских идеја. Касније смо, ми колеге, питали Воју, како је знао да је Сушић баш тако наступио, а Војина реакција је била следећа: "Разуме се да не знам", казао је. А његово питање упућено нама, било је: "Знате ли ви професора Сушића као и ја"? Кажемо му да га знамо. Затим, следи Војин коментар: "Он не може да издржи да се не јави за реч". Сагласили смо се и са тим, а Воја је наставио: "Па, ако се већ јавио за реч, он не може ништа друго да каже, осим онога што сам ја рекао". Ове Војине тврдње су се кроз месец или два, показале тачним. Воја увек неком врстом ризика сакупља импут који му омогућава добру процену. На срећу свих нас, припадника Српске

О том раздобљу, др Поплашен прича следеће:

"У том периоду постоји сасвим јасно изражена национална дисперзија. Људи су сврстани у националне блокове. Постоји и Српска демократска странка која ужива велику популарност код Срба у бившој Босни и Херцеговини. Некако у том периоду појавила се и идеја коју је заступао Анте Марковић, а односила се око неког нејасног реформског курса обнове Југославије. Била је заснована на недефинисаним тржишним принципима коју су подупирали разним страним подршкама. Све ми је то изгледало крајње сумњиво. Тада сам, у неком интервјуу, мислим да га је објавила "Политика", рекао како је Анте Марковић издана и наставак политичке лозе какву су водили Павелић и Броз. Због те изјаве доживео сам разне критике, чак и од својих, тада, блиских пријатеља. Мислим да је моја теорија што се Реформских снага тиче била исправна. Време ће показати колико сам био у праву, а колико сам погрешно. Све у свему, чинило ми се да идеја коју заговарају реформисти, предвођени Марковићем, "не пије воде" и да води залуђивању и завођењу српског народа. Међутим, муслимани су тврдили да им Анте Марковић одвлачи муслиманске гласове, а Хрвати су то исто тврдили за хрватске гласове. У сваком случају, та реформска идеја је промашена и историјски неодржива, па се као таква показала и неостварљивом. То се видело на изборима, када су Реформске снаге добиле врло мали број гласова, па због тога нису могли да учествују и утичу на власт ни као опозиција, а камоли да буду у структури власти".

**Почетак рата
у Хрватској – зебња у БиХ**

Прича о почетку рата свакако припада једном потресном сведочењу озбиљног и одмереног политичара, какав је др Поплашен. Сећајући се тих ратних почетака и крвавог распада некадашње Југославије, др Поплашен наглашава како је свакодневно проводио време испред телевизијског екрана. Неки чланови Српске радикалне странке већ су били на фронту у Славонији, а за то време, већи део некадашње вештачке Брозове творевине гледао је крвопролиће само преко телевизијске мреже. Сабласт ратног вихора треперила је над српским народом. Приближавала му се све подмуклије. Свака ноћ водила је у нову мрачну провалију. Свет је за то време кокетирао са Србима и Хрватима, нудећи руку опроштаја и благослова час једној, час другој страни. Трпео је српски народ. Книн је већ увелико горео, и др Поплашен, као човек из тих крајева, а и као Србин који се борио на свој начин за остварење српске идеје, ставио се книнском руководству на располагање. Желео је да брани напуштену му-

Свуда се залаже за српске интересе: др Никола Поплашен за време једне посете Лондону

ни и пунокрвни бунтовник тадашње Босне и Херцеговине. Сви други, па чак и ја, који смо показивали мање или више неслагање са политичком ситуацијом, то смо радили на готово невидљив начин. Битна Војина особина, која се испољавала још у том периоду, а истим интензитетом се манифестује и данас, јесте његова потпуна и систематична преданост у раду. Воја увек истражује проблем до детаља. Ништа не пропушта што се може проверити. Уз то, Војислав има висок степен самопоуздања који му допушта, а и омогућава, да неке непрозирне и мутне ситуације решава ризиком. У сва таква решења улази са претпоставком у коју је потпуно уверен. Сећам се занимљиве приче и дискусије око расправе која се одржавала у Мадриду. Било је речи око "Зелене књиге", на коју је ишао, сада већ покојни колега, професор Хасан Сушић. У једном интервјуу, који

радикалне странке, и његових најближих сарадника, те његове процене се и данас показују као вредне и утемељене. Мислим да је и то један од битних разлога за успешност Српске радикалне странке. Чињеница је да Српска радикална странка није погрешила ни у једној кључној процени. Можда у неким детаљима, али у процени кључних, државних и друштвених питања од оснивања па до данас, није направљена ниједна грешка.

Пропале реформске снаге

Почетком деведесетих, бившом Југославијом почео је да се шири неки обновљени Брозов дух, само се сада злодух звао Анте Марковић. Обећавао је много, испуњавао само оно што је вукао на хрватску страну. Но ипак, чинило се да Марковић и његове Реформске снаге имају највише присталица у бившој Босни. Али, само се тако чинило...

ку својих родитеља. Да покаже и докаже свету како Србин уме да брани сваки педал земље.

"Била је то чудна ситуација. Док се пуцало по Словенији, Срби и Хрвати су то пратили преко телевизијских екрана", сећа се др Поплашен тих ратних почетака 1991. године. "А онда се запуцало у Хрватској. Босна и Херцеговина је рат гледала само као телевизијску слику, као нешто страшно далеко. Затим се рат десио у Босни и Херцеговини, и Србија је то, готово пасивно, гледала као слику на ТВ екрану. Међутим, очи-гледно је да се талас кретао према истоку, и тешко ће се зауставити. Наиме, решење националног, српског питања није дошло ни до половине, према томе, мора се ући у финалнију фазу. Разуме се, свако нормалан се нада да то финализирање решења српског националног питања неће бити у крвавој варијанти, већ у некој нормалнијој и повољнијој варијанти за Србе. Међутим, гледајући расположење оних који се приказују под маском миротворца, можемо свашта очекивати. Нисам велики оптимиста".

Осећао се мирис барута у ваздуху

Ратни вихор ношен према истоку, све је био ближи некадашњој Босни и Херцеговини. У ваздуху се осећао мирис барута и крви. А Босном је владао привидни, летаргични мир. Ишло се по кафанама и кафићима. Трошило се и опијало. Млади су шетали обалом Миљачке, а рат је био забрањена тема. Ипак, колико год су се Срби правили како је све у реду, интуиција и приче старијих мудраца носила су виловита упозорења. Рат је куцао својом крвавом руком на домове сиромашних и богатих. Кренуло се неосетно са набавком оружја, а све под паролом да се ноћ проведе сигурније и мирније. И сам др Поплашен, сећајући се тих дана, каже да је са неколицином својих пријатеља учествовао у наоружавању Срба.

"Нема шта да се крије. У гепецима смо возили оружје по Сарајеву и околини. Да ли је то у реду или није, то је већ друго питање. По мом уверењу, опскрбљивање разним врстама гвожђа које пуца, дало је људима неку врсту храбрости. Српски народ је био охрабрен тим оружјем и могао је да се супротстави предстојећем геноциду. Са друге стране, то исто наоружање супротной страни, муслиманима, макар је мало одузело агресивности. Импут

агресије зачињен оружјем, био је јасан и пре него што је дошло до буквалног крвопролића. Друго питање је, дали је уопште требало да дође до тога? У то време сам био члан политичког Савета Српске демократске странке, па сам, сходно томе, учествовао у раду око стратегијског оцењивања српских интереса. Републички савет имао је седнице сваке недеље. Наша оријентација да морамо да држимо што чвршћу везу са осталим вођством српског народа који се већ налазио у рату, али и са Србима из Србије и Црне Горе. Ту везу смо држали доста чврсто и широко, што можда и јесте био проблем, јер што су везе разуђеније, то је

ни. Да се остало при том решењу, данас не би било оволико мртвих, не би било разрушених градова ни крвопролића. Једина последица коју би изазвало Лисабонско решење, биле би миграције. Извесно је да би Срби хрватског или муслиманског кантона, прешли у српски кантон, јер би им било доста тортуре. Међутим, по Алијином повратку из Лисабона, у Сарајево је долетео Цимерман, амерички амбасадор. Цимерман је наговорио Изетбеговића да повуче свој потпис. Алија тако и ради. За само један дан велике силе признају Босну и Херцеговину, а већ другог дана започиње рат!

Национална различитост се није развијала у толерантној атмосфери, већ се претворила у међусобне конфликтне ситуације. И такву ситуацију несрећности и супротстављености, искористиле су велике силе тако што су међунационалну нетолеранцију претвориле у рат. Кад год се проналазило неко решење за бившу Босну и Херцеговину, Американци су повлачили такве потезе који су омогућавали продужетак рата. Сваки пут када је Европа покушала да среди ситуацију између зараћених страна, Америка је то минирала. Разлог је јасан: желели су да покажу европску неспособност. Сходно свим америчким подлим игрицама, дошло се до оваквог нерешања, које Американци зову решењем. Све указује на следећу чињеницу, а то је да се ради о неодмереној и неумереној каубојској агресији коју воде Американци. У таквој агресији нема финеса и нема ни трунке реалности. Када су односи између две велике националне групе толико заоштрени да се једино преговара кроз афекте, онда се социјални конфликти решавају раздвајањем тих националних и социјалних група. Зато смо ми, српски радикали, уверени да ће до трајног мира између зараћених страна доћи само стварањем нове границе".

И реч и дело:
са саборцима на првој линији фронта

оперативност мања. И сви тадашњи аргументи говорили су да ће доћи до крвопролића. Али, ваљда је у природи човека да не верује у црну и мучну ствар, већ се нада и прижељкује неко спасоносно чудо. После врних барикада у Сарајеву, дошло је до заоштравања односа у трипартитној влади Срба, Хрвата и муслимана. Заказана је конференција у Лисабону. Њом је председавао Кутиљеро. Дошло се до некаквог решења које је имало сличности са данашњим решењем ситуације на територији бивше Босне и Херцеговине. Лисабонско решење потписали су Изетбеговић, Стјепан Кљујић и Радован Караџић, као представници три зараћена народа у Босни и Херцегови-

Српски радикали желе трајни мир

Српски радикали прижељкују трајни мир, јер не желе да ратују и њихова деца. По садашњим околностима и оваквим предлозима, какве сугеришу Американци, трајније решење се не види. Наиме, српски радикали сматрају да потреба за ратом између Срба, Хрвата и муслимана нестаје управо онот тренутка када се успоставе нормалне границе. Желећи да документује овакву тврдњу, др Поплашен нас подсећа

да пре 1918. године Срби и Хрвати ни-
су били у неким већим сукобима. А,
нетолеранција и крвопролиће, наста-
ју када је створена заједничка држава.

"У случају да се ових дана направи
таква граница", сматра др Поплашен,
"она би сигурно првих месеци, па и
година, била чврсто контролисана. Ме-
ђутим, временом, како би се стварала
потреба за економским и другим кон-
тактима, граница би постајала мекша
и пропустљивија. У таквој ситуацији
не би било проблематично да неко
сваки дан, ако има реалних потреба,
путује из Бања Луке у Загреб, и обрат-
но. Али, у случају сваког дубљег суко-
ба, свака нормална држава затвара гра-
нице и посеже ка већој и тврђој кон-
троли. Боље је тако, него ићи у ново
крвопролиће. Немогуће је решити ова-
кве проблеме онако као што то чини
Дејтонски споразум, или данас, како
то већ раде његови тумачи. Заправо,
српски радикали подржавају једну зре-
лу и нормалну животну перспективу.
У крајњем случају, зашто бисмо ги-
нули због једне ситуације, када ће на-
ша деца за десет година доћи поново
у исти незавидни и неизвесни поло-
жај. Српски радикали свакако инси-
стирају на трајном решењу којим би
се обезбедио стабилан развој, при че-
му би српски народ, западно од Дри-
не, био чврсто и стабилно интегри-
сан са Србијом и Црном Гором. Тако
организована држава имала би цивили-
зацијске норме које би биле отво-
рене према свим земљама запада. У
таквим условима били бисмо окрену-

Ретки тренуци дружења са старијим сином Марком

ти цивилизацијском развоју. Али, то
је могуће и остварљиво само у усло-
вима мира, а не тамо где постоји мо-
гућност да западне силе само једним
потезом могу поново да изазову крво-
пролиће".

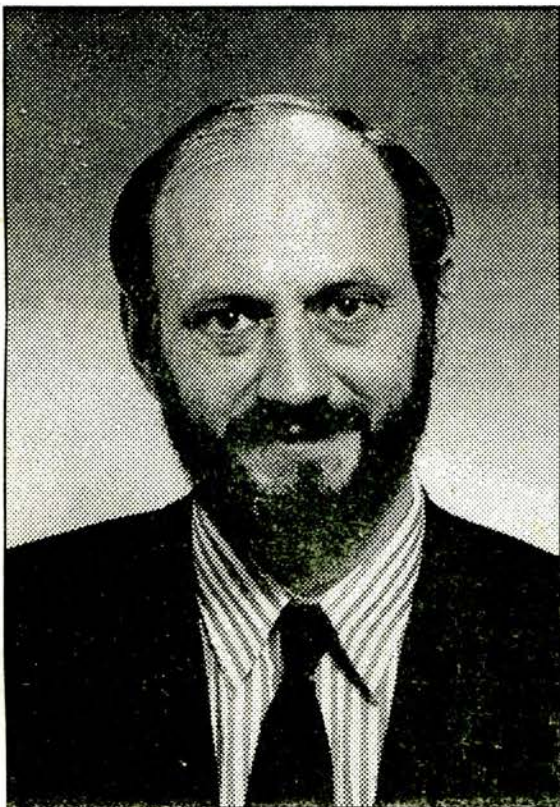
Кад ружни сан постане најмрачнија јава

Осећајући да се ратни вихор прибли-
жава, српски народ, који се већ нао-
ружао, ослушкује. Др Поплашен је,
по сопственом признању, наслућивао да се крво-
пролиће приближава. Наравно, није ни
слутио какве ће размере све то узети,
али сигурности ради, одлучио је да
породицу, макар извесно време, скло-
ни из Сарајева. Школе су већ пре-
кинуле са радом. Били су че-
сти прекиди саобраћаја. У
ваздуху је мирисала нела-
годност. Осећала се прикри-
вена нетрпеливост. Некад
скривени погледи мржње,
постајали су све отворени-
ји и дрскији. Др Поплашен
се са групом пријатеља
враћао из Београда, и вести
које је слушао преко ради-
ја, уплашиле су га.

"Слушајући радио, на пу-
ту ка Сарајеву, све ми је би-
ло сумњивије. Било је око
три сата ујутру кад смо стиг-
ли у Ужице. Одлучили смо
да се ту мало одморимо. Ме-
ђутим, црне слутње ми ни-
су давале мира. Једва сам зас-
пао. Сан је био кратак, јер
сам се нешто пре пет сати про-
будило. Одмах сам позвао и
своје пријатеље и кренули

смо пут Сарајева. Око осам сати смо
дошли пред Сарајево, али, пут је већ
био затворен. Одмах смо се вратили
на Пале, и установили да постоји из-
весни устанички штаб. Барикаде на
Козјој хуприји су постављене негде
око шест сати, а ми смо наишли око
осам. На Палама смо одмах пронашли
тај називи устанички штаб. Стицајем
околности, нашао сам се у најужем ср-
пском штабу, и то само неколико сати
после српске побуне. Већ тога дана
почеле су борбе на Врацама. У том трену-
тку, у Сарајеву су, још увек, били пред-
седник Карачић, Крајишник и Биљана
Плавшић. А на Палама, у штабу, нала-
зио се министар унутрашњих посло-
ва и нас неколицина. И тако, могу да
кажем да сам од првог дана учество-
вао у активном решавању онога што
се зове српска ствар. Само пар дана, од
тог 5. априла, од Радована Карачића сам
добрио задужење да формирам Српску
новинску агенцију и телевизију. Кроз
пар дана ми се прикључио Тодо Ду-
кин, који је део својих обавеза здушно
преузео. Врло брзо сам формирао Ко-
месаријат за избеглице и хуманитарну
помоћ. Крајем априла и почетком маја,
запазио сам неке ствари које ми се ни-
су допале. Било је манипулација са
камионима хитне помоћи и слично. Са
друге стране, Пале су биле само неко-
лико километара од фронта, тако да
сам дао оставку у Влади Републике
Српске и отишао сам у Нишићку бри-
гаду".

Осећајући се тих ратних дана и
свих непријатних ситуација са који-
ма се сусретао српски народ, др Попла-
шен није скидао забринуту израз са
лица. На инсистирање Николе Кољеви-
ћа, др Поплашен се вратио у Председ-
ништво Републике Српске. Тада је пре-
узео улогу повереника у Општини
Вогошће. Већ у јуну, те, 1992. године,

"Српски народ мора да се освести и схвати да нам
је неопходна слога како бисмо трајно решили
српско питање"

Никада није престајао да ствара: др Никола Поплашен

формирао сам Српску радикалну странку за Републику Српску. Вођство странке, др Поплашен је преузео када је био у Нишњима. А договор око формирања Српске радикалне странке, др Поплашен је већ имао од раније са др Војиславом Шешељем (јануара 1992. године). Причајући о том периоду, др Поплашен се сећао како је Српски четнички покрет углавном формиран око Сарајева, а после, растом странке у Србији, расла је и популарност српских радикала у Републици Српској. Када је др Никола Поплашен дошао на чело странке у Републици Српској, Српска радикална странка је имала свега неколико одбора, тако да је др Поплашен свакодневно радио на оснивању нових одбора. Наравно, др Поплашен је о томе информисао читаво руководство Српске демократске странке. Извесно је да то нису примили благонаклоно, али као што је тада говорио др Поплашен, време је показало да је то било неопходно потребно.

"Инсистирао сам од самог почетка на стварању вишестраначког миљеа, јер, само на тај начин су могле да конкуришу различите идеје и опције везане за конкретне потребе и питања српског народа. Подразумева се да ми, српски радикали, ни онда, као ни данас, нисмо доводили у питање стратегијске интересе српског народа, као што нисмо оспоравали ни легитимитет Српској демократској странци, која је тада добила преко 90% српских гласова на изборима. Кроз године које су долазиле, Српска радикална странка се развила као једна од најзначајнијих опозиционих странака у Републици Српској".

Стварност српских радикала

Сећајући се како се определио за Српску радикалну странку, др Попла-

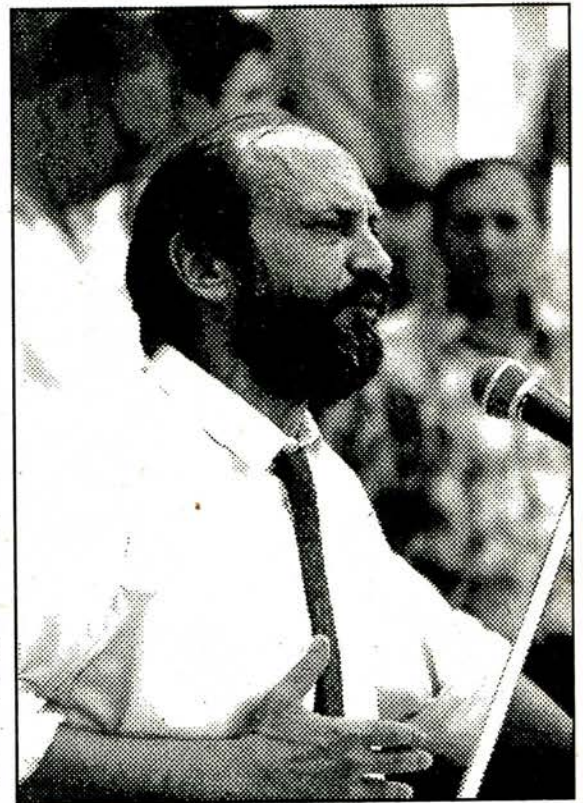
шен наглашава како је др Шешељ одувек знао да дефинише укупну српску позицију. Они елементи којима је Српска радикална странка оцењивала позиције Срба западно од Дунава и Дрине, и којима је цртала њихову перспективу, превагнула је код др Поплашена.

"Када сам схватио темељност решења српског проблема, отишао сам код Воје да о томе попричам и са њим. После отвореног и искреног разговора, у мени није постојала ни једна дилема. Једино Српска радикална странка може да реши, наравно програмом и осталим залагањима, све проблеме у којима су већ вековима затечени сви Срби.

Српски народ, гледано у целини, у својој традицији и историји, нема никаквих нацистичких и фашистичких елемената. Српски народ, па чак и војска, немају изливе нетолеранције и агресије, као што је случај са другим народима и војскама. Сећам се једне ситуације после борбе. Крви има до колена. На Грабежи, изнад Бихаћа, ми заробљавамо муслимана који је до пре двадесет минута жестоко учествовао у муслиманским борбеним редовима. Дакле, заробљавамо га. Тек је у нашем рову, на рукама нема још ни лисице, а један наш, српски борац, примећује да је муслиман бос, а температура је минус двадесет степени. Чини ми се да је било ко други био на месту српског борца, не би ни приметио да је заробљеник бос. А српски борац је извадио некакве чарапе из

торбе, пронашао неке ципеле и дао заробљенику да их обује. То је хуманост и људскост која се често губи и нестаје у ражном вихору. Дакле, српски борци кад заробљавају не вале ножеве и не кољу, не иживљавају се над заробљеником, већ реагују људски. Српски борци се не одликују сировом ароганцијом и потребом за иживљавањем, како је то чест случај код осталих војника. Оно што је важно за национализам код Срба западно од Дрине је, у ствари, испољавање снажног националног осећаја. И тај снажни национални осећај се добрим делом испољава кроз ритуалне форме, али ту нема никаквог фанатизма као ни свакодневног падања на колена пред Богом. То је само део српске традиције и културе, и далеко је од сваке форме фанатизма.

Међутим, када су друге нације показале нетолеранцију према том културалном обичају, и када су испољили агресијом, онда је српски народ реаговао бранећи свој национални

"Критика српског национализма, са становишта некаквих 'грађанских вредности', представља сумњив посао, са још сумњивијим резултатима"

идентитет, своју културу, традицију и све што је битно и важно у историји српског народа. Српска националност, ма колико била јако испољена, а то добро знају остали који су живели са нама под овим небом изнад бивше Босне и Херцеговине, никада није ишла путем игнорисања и поништавања других нација. Ми смо само тражили статус за себе, онакав какав су већ обезбедили припадници других нација. Ту је настао проблем, јер друге нације не дозвољавају Србима оно што

су избориле за себе. Данас се налази-мо у таквој ситуацији: не тражимо за Србе ништа више него што је обезбеђено другим народима”.

Шта је опште људско добро?

Сагледавајући општу ситуацију у свету, др Поплашен је направио осврт на појаву разноразних светских савеза, хуманистичких и грађанских покрета који причају о отворености света, при чему се ставља акценат да је све што се дотиче националног, враћање у средњи век. Заговарају некаква повезивања са светом, а све то на бази апсурдних хуманистичких принципа. Чини се да је главни циљ оваквих покрета и савеза да омаловаже националне вредности. О томе каже следеће:

”Све то изгледа сулудо, ненормално и неутемељено, као да један Србин, који живи у Влашићу, треба да говори јапански. Те опште хуманистичке идеје морају да буду ослоњене на нешто живо, нешто материјално. Не може неко да гаји универзалну вредност јапанског језика, а да, при том, живи на Влашићу и чува овце. Јер, он зна само свој Влашић, зна своје овце. Извесно је да он мора да има људски и хуман однос према жени, према деци и према суседима. Према томе, ту се ради о конкретном ослоњу на нацију и националне вредности. Припадност нацији се не може бирати, она нам је судбински дата. И, то је чињеница као што је чињеница да је земља доле, а небо горе. Само у оквиру нечег материјалног, тврдог и чврстог, могућа је ор-

ганизација хуманистичких принципа и општељудских вредности. Е, оне су толико присутне у српском народу, да свако супротно доказивање представља чист промашај.

Дакле, хтео сам да кажем, критика српског национализма, са становишта некаквих грађанских вредности и општехуманистичких принципа, представља сумњив посао, са још сумњивим резултатима”.

Српска радикална странка као најјача опозициона странка у Републици Српској

Од оснивања Српске радикалне странке у Републици Српској, српски радикали свакодневно износе примедбе владајућој странци (Српска демократска странка). Једна од првих примедби српских радикала СДС-у, била је да је вођство Српске демократске странке исувише везано за власти у Србији, односно за Милошевића и његову политику. Српски радикали су указивали да успостављена веза није братска, већ је подложничка. Такође, сматрали су да је председник Србије правио велике пропусте који су српски народ довели до пропасти.

”Тражили смо”, каже Поплашен, ”преманципацију, не зато што нашу будућност не видимо са Србијом, већ зато што смо сматрали да се руководство Србије према Србима из Републике Српске не понаша коректно. Затим, сматрали смо да не треба одустајати од уједињења са Републиком Српском Крајином. Били смо уверени, а то

смо и данас, да смо се 1992. године ујединили са Републиком Српском Крајином, пре свега у војном, полицијском и државном смислу, била би створена једна нова реалност. Такву реалност би свет морао да уважи, мада би нас громогласно критиковали. И, да је то учињено на време, можда не бисмо имали Западну Славонију, али сигурно је да би Книн, Бенковац и Барања данас били наши.

Трећа примедба коју смо имали, односила се на државно уређење Републике Српске. Наиме, ми, српски радикали, сматрали смо да се знатно више мора радити на државном уређењу. Још тада смо инсистирали на хапшењу бројних криминалаца који су се изродили у Републици Српској. Такође смо упозоравали да код бораца долази до деморализације. Због таквих примедби доживели смо бројне критике, па и шиканирање од представника власти. Међутим, протекле године показале су да су наши принципи и доследност имали реалну вредност. Током ових година, од самог оснивања Српске радикалне странке, остали смо постојани што се тиче главних националних интереса. Са друге стране, народ је приметио ту нашу доследност и принципијелност, као и исправно вредновање националног питања. Што је најважније, народ је увидео да српски радикали никада нису прелазили у опозицију којој је стало до пуког овајања власти. Знају људи, знају борци да ми никада наше јединице нисмо одвајали од јединица Војске Републике Српске. Да не би долазило до раслоја-

Одговорни Богу и народу: полагање заклетве за председника Народне скупштине Републике Српске

вања и сукоба међу народом, никада нисмо нападали Српску демократску странку око главних циљева и интереса везаних за српски народ. Наша популарност у народу свакодневно расте. На првим парламентарним изборима постали смо друга странка по вољи бирачког тела, слично се догодило и са првим локалним изборима. На другим или трећим парламентарним и локалним изборима ћемо, вероватно, бити прва странка по вољи бирача. Српска радикална странка, не само у Републици Српској, већ и у Србији, свакодневно има све више чланова и симпатизера. Ми смо странка чија се доследност поштује, јер се залажемо за домаћинску земљу, за чојство и поштење. Ми верујемо у српски народ и његово исправно доношење процена, а са друге стране, и тај народ верује нама”.

Сличности и различитости

Правећи дигресију у причи о доследности српских радикала и проблемима са којима су се челни људи, али и симпатизери ове странке често сусретали, др Поплашен је неосетно почео причу о недоследности појединих људи из Српске демократске странке. Међутим, без именована и тешких прљавих оптужби. Јер, српским радикалима није својствено да оговарају своје политичке конкуренте, већ да им отворено и јавно указују на направ-

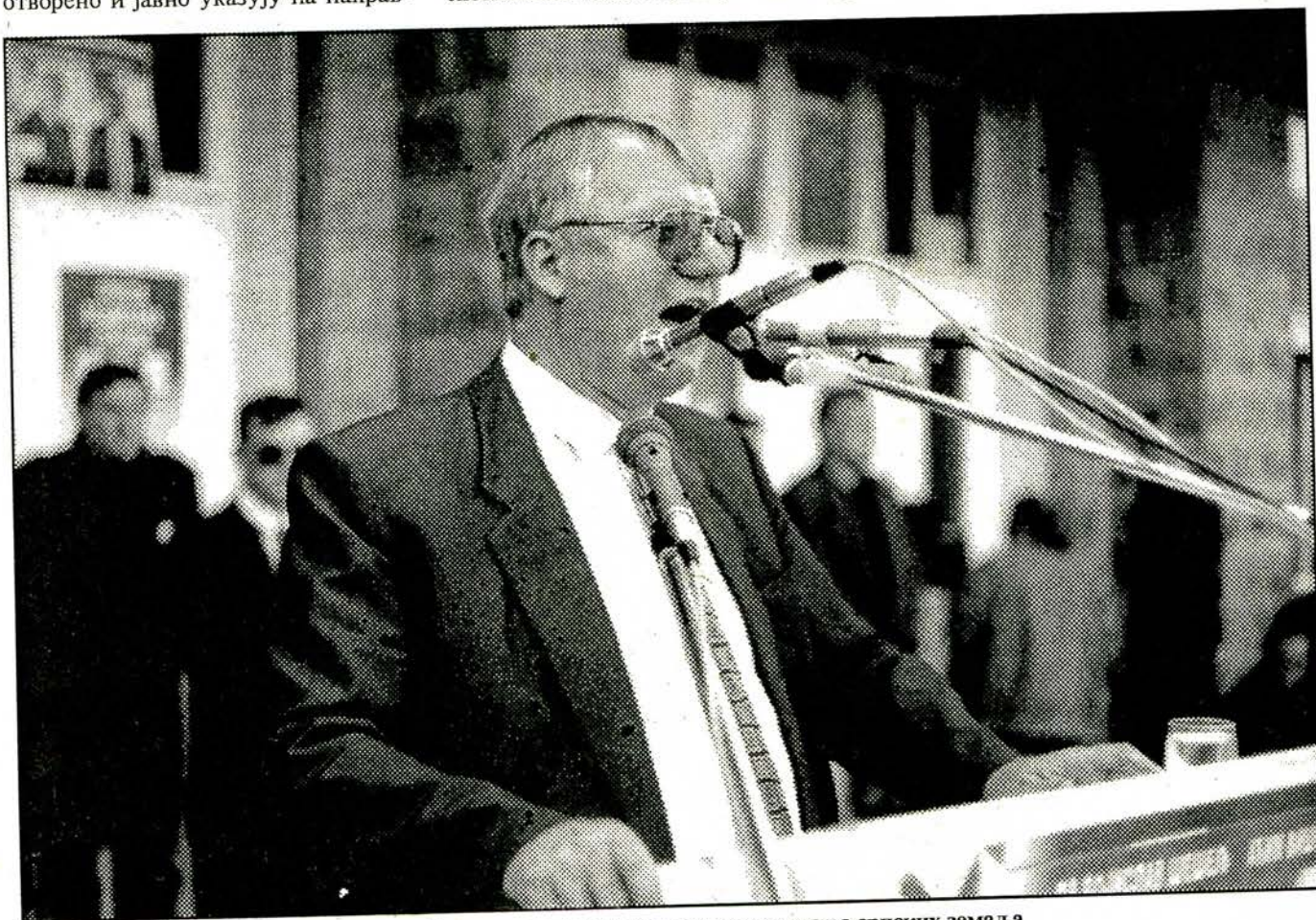
љене грешке. Овакав разговор нас је довео и до приче о председници Републике Српске, Биљани Плавшић. Досадашња сазнања говоре да се још никада и нигде у свету није догодило да председник једне државе буде изабран из једне странке, па да се у току тог мандата председник предомисли и оснује нову странку. Ето, Срби увек у нечему морају да буду први, јер је то урадила Биљана Плавшић. Можда то и не би био грех да такво неозбиљно понашање председнице Плавшић не доводи до разарања државе, на чијем се челу налази управо она?! Мало је чудно што је госпођа Плавшић одлучила да се баш сада обрачунава са криминалом. Па, човек ако у кући има мишева, не запали кућу да би мишеви побегли, већ пронађе неки нормалнији начин да их се отараси. О читавом сплету непријатних дешавања, који се највише одражава по леђима српског народа, Српска радикална странка има својстав и врло га јасно и често јавно износи. Др Поплашен о овим мучним и непријатним дешавањима прича следеће:

”Политика госпође Плавшић ослања се на јаке америчке снаге, те стога њена власт представља послушничку и марионетску власт. На пример, резиденцију Биљане Плавшић у Бања Луци чувају амерички тенкови. Милан Неђић је био резидент нацистичке окупације у Србији, али њега нису чували немачки тенкови, већ је имао своју

личну стражу. Значи, у Бања Луци се, и уопште у Републици Српској, ради о много већем степену понижења. Тако се догодило да СФОР-ови тенкови освоје ЦСБ (Центар службе безбедности), онда се појави госпођа Плавшић, као ослободилац, па иза њихових тенкова именује неке нове људе за значајне функције. Мучно је све то. Садруге стране, у папирима СФОР-ових војника пише да су они представници мировних снага, а овде се понашају као окупатори. Они то заиста и јесу, и тако се понашају. Они имају права да узимају од наших полицајца све спискове, постављају неке своје људе на значајне функције, постављају уреднике програма, уређују програме радио и телевизијских станица, и слично. Немци су у периоду од 1941. до 1945. године упали у куће људима и одузимали им радио апарате, како људи не би могли да слушају вести. Данас је технологија радио уређаја савременија, па Американци не могу да отимају трансисторе, телевизоре и радио апарате, али зато отимају предајнике, и тако је њихов модел окупације врло сличан немачком моделу, али је мало савременији, јер сада је 1997. година”.

Куда воде обрачуни Биљане Плавшић?

У одбрани предајника учествовао је радикализован народ и то није ништа ново и необично, јер је Србима до-

Програм Српске радикалне странке: нема цепања српских земаља

Током једног од многобројних путовања

садило да им стално неко други одређује како треба да се понашају. Све у свему, Република Српска је млада и још увек недовољно утемељена држава да би се председница играла овако опасних игара. Оно што је најгоре, јесте то да се садашња власт поделила на два дела. Један део власти је код председнице Републике Српске, а други део је код осталих државних органа на Палама. Форсирајући слику о криминалу, Биљана Плавшић је у првом тренутку имала подршку једног дела народа, док је други, онај стабилни део народа, остао уз Крајишника и власт са Пала. Извесно је да је народна лојалност у Републици Српској подељена, а то је лош предзнак. Подела лојалности изазива и фактичку поделу Републике Српске на два дела. И тако, у једном делу владају Вестендорф и Клајн преко Биљане Плавшић, а на другој страни Републике Српске влада руководство са Пала. Наравно да овакву ситуацију не одобрава нико нормалан. Српска радикална странка свакодневно апелује на народ, али...

"Ми смо још 1992. и 1993. године ударили по криминалу", каже Никола. У септембру 1993. године сам био ухапшен, тада је потпредседник Републике Српске била Биљана Плавшић. Све што је везано за криминал, дешавало се од када је она била потпредседник Републике Српске. Данас Биљана Плавшић оспорава ову владу, а на сазиву Скупштине, када се предлагала влада,

Српски радикали су гласали против ове владе. На том сазиву Скупштине, Биљана Плавшић је управо предложила овакву владу. Тада сам, у име посланичког клуба Српске радикалне странке, рекао да оваква власт обезбеђује континуитет криминала. Народ зна да се српски радикали боре против криминала методама које сматрамо демократским и легалним. Борба против криминала подразумева доказе, хапшења, суд и затвор. Само на овакав начин се долази до правног уређења државе. Поступци за које се определила госпођа Плавшић, говоре да је то потпуно нелегалан начин. Значи, споран је начин на који се она бори против криминала. Не можете се борити против криминала ако разорите државу. Наша оријентација у борби против криминала није спорна, али ми желимо да то буде на легалан и правни начин. Људи који имају разума и који су патриоте, морају да се концентришу на поступке који чувају Републику Српску, а не да је разарају. Начин на који се председница Плавшић обрачунава са криминалом, Републику Српску води у потпуну пропаст. Вођење једне такве политике може да буде погубно и катастрофално. Притом, ја не оспоравам мотиве госпође Плавшић све док се не докаже другачије, али ми смета начин на који она то ради!"

Кад наркомани представљају цивилизацију, али на свој начин

Др Поплашен није могао да обиђе одржавање Сабора Српске демократске странке у Бања Луци, два дана пре локалних избора. Оно што, по Николеним речима, смета српским радикалима, јесте и чињеница да су велики западни моћници, преко Биљане Плавшић, забранили тај скуп.

"Грозно је било гледати групу плаћених наркомана који су изашли на улици Бања Луке са мегафонима и ружним повицима протеривали државно руководство Републике Српске. Чак су, борби за правну државу, ти исти плаћеници прозивали и истеривали неке рођене Бањалучане. Они нису тражили да се прозванима суди за нешто што су учинили, већ су захтевали њихово протеривање, како они кажу "у шумњаке на Пале". Јер су, наводно, ти исти наркомани високоцивилизовани и грађански оријентисани Бањалучани и не желе у свом окружењу неке полудивље људе. Имали смо прилике све то да гледамо преко телевизијских екрана, и то читав дан. Замислите колико је онда таква телевизија, која ради под патронатом Српског народног савеза, демократски оријентисана?! Читаво то дешавање ме подсетило на директан пренос бомбардовања Ирака. Наравно, то је преносио CNN. Али, никада нису приказали стотине мртвих Ирачана, и свет о

томе никада није обавештен. Ето, неки релативно сличан сценарио, био је и на том скупу у Бања Луци. Читава операцију јављања преко мегафона, тих вајних цивилизованих Бањалучана, водио је Клајн. А Клајн је седео у кабинету председнице Плавшић. Да ли је то слобода коју нам нуди Биљана Плавшић? Ако јесте, онда не знам који ће је нормалан и здрав Србин прихватити. Нажалост, ово је врло проблематична ситуација у којој се тренутно налази Република Српска.

Са друге стране, окружење Биљане Плавшић чини неколико ситних и минорних странака. Углавном их воде врло проблематични људи. Њихови утицаји су ограничени, а они само чекају прилику за реализацију својих ситних шверцперских идеја. Надају се да ће преко Биљане Плавшић моћи да реализују неке шверцперске политичке пројекте.

Српски народни савез, то јест госпођа Плавшић, у политичком маркетингу има само једну реченицу: "шлепери, мафија и Пале". Осим тога, нема ништа друго. У једној емисији, ни сам могао да одолим искушењу па сам је питао: "Имате ли ви Програм?" А она ми каже: "Немамо, има Српска демократска странка". Наравно да сам морао да приметим како онда то и ни су две странке. Плавшић је одговорила: "Ми се разликујемо у пракси". А, по мом мишљењу, различите странке не чине људи који се разликују у пракси, него људи који имају различите политичке пројекте. Дакле, они признају да су потпуно инструментализовани и да немају историјског разлога за оснивање, али постоје зато што је то хтео неко други. Наравно, све то ствара проблеме оним ситним странкама које се мотају око Биљане Плавшић и себе називају демократском опцијом. А то је, у ствари, копија коалиције "Заједно". Коалиција "Заједно" се формирала на бази једне идеје: рушење режима Слободана Милошевића, па су зато и изашли на улице. Тако је и са овом групом странака у Републици Српској, понесена идејом да сруши режим са Пала. И чим је дошло до тврдог елемента, значи тај режим није пао за неколико дана, а ни недеља, дошло је до сукоба унутар те демократске опције. На тај начин, још једном се показала незрелост и ситни интереси тих људи.

На протеклим локалним изборима освојили су власт у неколико општина. Ево, пролазе недеље и недеље, а они нису у стању да се договоре око поделе власти".

Преломна година

Животни услови Срба у Републици Српској су сваког дана све тежи. Српска неизвесност расте, али Србе почиње да слама и премор. Рат је дуго трајао. Привреда се још није покренула. Многи су почели да гладују. Српска неслога је на путу да још једном узме

свој данак. Народ је постао апатичан и деморалисан, сви су изгледи да је стварање такве атмосфере у Републици Српској део нечијег плана. Српски радикали се, са своје стране, на различите начине довијају како би још једном охрабрили српски народ и у њему пробудили успавану енергију и победили апатију. Врло често српски радикали одржавају трибине, иду на радио емисије, наравно, уколико су им доступне, а преко штампаних материјала се труде да учине све што могу. О томе др Поплашен каже:

"Нажалост, велики медији нам нису доступни, па је домет наше едукације смањен, или није онолико колико бисмо ми желели да буде. Сасвим је извесно да је ово преломна година за српски народ. Пред нама су председнички избори у Србији, дефинисање ситуације у Републици Српској, сабирање резултата тих избора, али и одређење света према тим изборима. Овога тренутка се решавају будуће деценије српског народа. Надам се да су тога свесни сви Срби. Што се тиче протеклих избора у Црној Гори и такозваног победника Мила Ђукановића, то је само једна карикатурална ситуација. Читав свет и Организација за европску безбедност су учинили све да би се поништили фалсификовани резултати локалних избора у Србији. Међутим, када је у питању њихов кандидат, и фалсификати њиховог кандидата, онда они одмах и без размишљања признају те резултате. Што се предстојећих председничких избора у Србији тиче, српски радикали су сигурни да ће, као и у претходном кругу, победити њихов кандидат: др Војислав Шешељ. На то, искључиво, указује расположење српског народа. Ми ту победу оправдано очекујемо. За већину народа у Републици Српској евентуална победа др Војислава Шешеља на председничким изборима у Србији, значила би олакшање и одушевљење. Овде сви знају за идеју српских радикала: уклањање границе на Дрини, и да се ујединимо са Србијом. Никада до сада нисмо били тако близу реализацији тог циља. Дакле, та победа би отворила нове перспективе српског народа".

Парламентарни избори у Републици Српској су близу, а Срби се надају да ће воља народа победити. Очекују да ће се агонија, у којој се налазе, ако не прекинути, онда макар смањити. Српски радикали су на свим претходним изборима у Републици Српској били друга странка по снази бирачког тела. Надају се још бољим резултатима.

"Српски радикали су сазнали да је ОЕБС својим прописима већ припремио фалсификате. На то смо, као странка, већ реаговали писменим путем. Упутили смо писмо господину Фровику. Садржај писма инсистира на демократизацији избора. У Републици Српској има преко 100.000 људи који

су апатриди, то су Срби из Хрватске, који нису држављани ни Хрватске, ни Републике Српске, али ни Србије. Они, насупротив свим државним конвенцијама, немају никакво право гласа, иако живе овде још од 1991. или 1992. године. У Србији има око 300.000 Срба из читаве бивше Босне и Херцеговине, и они такође немају права на гласање. То је 400.000 гласова, односно, преко 30% гласачког тела. Насупрот томе, право на гласање имају чак и они муслимани који су се трајно иселили у Аустралију, Канаду или неку европску земљу. Значи, муслимански гласови се прикупљају и умножавају и броје у Федерацији за Републику Српску. На локалним изборима, ОЕБС је потписао споразум са нама да ће се гласови из Беча предати и бројати у Соколу, на подручју Републике Српске. Камيون је дошао, али је пролужио у Рајловац, на територију Федерације. Контролори Српске радикалне странке су ме те ноћи обавестили да из Беча има гласачких листића које је компјутер умножио. Имам дојам, а волео бих да се варам, да господин Фровик и екипа, унапред напишу резултате избора и онда они који броје гласове добију наредбу да "изброје" онолико гласова колико им је унапред написано. То је једна од ситуација која ме депримира. Када би гласање и начин бројања макар минимално били демократски, Српска радикална странка би сигурно била прва или друга. Дакле, одлучујућа политичка снага. Нама је довољно да поновимо резултате локалних избора. Што се тиче дела око Бања Луке, сигуран сам да ће се резултати Српске радикалне странке и у том делу поправити, јер је тамо народ дошао до свести. Данас се тамо јасно види промашена улога Српског народног савеза и марионетска улога те оријентације, као и ситношверцперски покушаји такзованих демократских странака из опозиције. Народ све више увиђа истинску позицију Српске радикалне странке. Реално, ми смо политичка странка која најбоље стоји у Републици Српској. Такође би било добро да се и председнички избори у Републици Српској што пре распишу. Ако је председница Плавшић тако сигурна у подршку народа, како прича, онда не знам, зашто не распише председничке изборе? Изгледа да њени инструктори не процењују као она, па јој не дозвољавају расписивање избора. Њима треба времена, како би продужили климу сатанизације српског народа. А то је грозно, српски народ, гледајући у целини, налази се у великој агонији. Српски народ мора да се освести и схвати да нам је неопходна слога како бисмо трајно решили српско питање".

Завршавајући наше дружење и разговор, др Поплашен је рекао: "Надам се да ћемо наш следећи разговор водити у неким бољим приликама за Србе. Да ће тада теже српских радикала бити остварене и да ће на лицима свих Срба бити осмех задовољства".

Јасминка Олујић

ПРОГРАМ

СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Уједињење српских земаља

Крајем двадесетог века, српски народ се нашао у катастрофалној историјској ситуацији. Распад југословенске државе, условљен сецесијом комунистичких федералних јединица, Срби су дочекали у неповољнијем спољнополитичком окружењу од оног с почетка века, када су лакомирно и исхитрено ушли у заједничку државу са Хрватима и Словенцима.

Данас је српски народ разбијен на три међународно признате државе. Две од њих, Република Српска и Република Српска Крајина су додатно оптерећене несрећеним питањем граница и територијалним претензијама суседа и страних сила, односно окупацијом великих делова територије које су провели Хрвати и муслимани под покровитељством традиционалних српских непријатеља. Трећа, Савезна Република Југославија, у којој су лабаво међусобно повезане Србија и Црна Гора, оптерећена је тешким и

опасним социјално-историјским болестима – југословенством и комунизмом.

Циљ Српске радикалне странке је уједињење целокупног српског народа и образовање државне заједнице на комплетној српској националној територији, која ће обухватити Србију, Црну Гору, Републику Српску и Републику Српску Крајину. Жеља српских радикала је да се та јединствена српска држава назове Велика Србија, да буде демократски уређена, с либералном тржишном привредом, модерним правним поретком и развијеном социјалном заштитом.

Уколико Македонци својом слободном вољом, одлуче да живе у заједничкој држави са својим најближим етничким сродницима Србима, прихватили бисмо да се наша заједничка држава уреди као модерна федерација.

Да би до међународног признања српских земаља и до њиховог уједињења дошло, употребићемо сва легитимна демократска и политичка средства. Тако ћемо целом свету показати да смо европски народ старе културе, да нисмо

Митинг Српске радикалне странке

ВЕЛИКА СРБИЈА

традиционално склони комунизму и да смо од те болести излечени, да смо у овај рат ушли зато што нам је опстанак био угрожен, јер не умемо да робујемо и да се предајемо без борбе. Срби су главна национална и политичка снага на Балкану и народ с којим се преговара, а који не може да се уцењује.

Уједињење српских земаља свету мора да се представи тако да га он разуме или толико логично да се свет не може правити да га не разуме. То треба учинити без идеолошке или провинцијалне снисходљивости према великим силама.

Јединство српства

Јединство српског народа, у циљу што комплетније и квалитетније реализације националних циљева, најбоље се постиже дефинисањем јединственог српског националног програма на чему се морају ангажовати најумније снаге српског народа и под покровитељством државе. Што српска држава буде снажнија и са здравом привредом, више ће се стварати могућности за повратак прогнаних и исељених Срба, а развој транспортних и комуникационих средстава доводи нас у ситуацију да територијална удаљеност матичне земље и дијаспоре не мора представљати несавладиву баријеру у тежњи да Срби, у кључним питањима своје националне и државотворне егзистенције, имају јединствен наступ према читавом свету. Уз све то, неопходно је дефинитивно национално помирење свих Срба, уз уклањање трагичних последица грађанског рата и идеолошких омраза које је форсирала полувековна комунистичка диктатура.

Очување националних традиција

Српски народ има богату историју, препуну блиставих примера чојства и јунаштва, културних и духовних достигнућа, који нашу националну традицију сврставају у најкомплексније и најразвијеније. Очување националних традиција мора бити превасходна брига државе, образовних и културних, научних и уметничких институција које се финансирају из државног буџета. Не угрожавајући и не вређајући никога, не потцењујући ниједан народ и његову историју, развијаћемо наше националне традиције на исконским темељима српског схватања правде, морала, духовности, јунаштва и слободе.

Приврженост српској националној традицији манифестоваћемо и кроз повратак старих државних симбола, тробојне српске заставе, химне "Боже правде", двоглавог белог орла са царском круном Немањина, крста са четири оцила и регионалних грбова појединих српских историјских држава.

Однос према Српској православној цркви

Из другог светског рата Српска православна црква је изашла скоро уништена, са преполовљеним свештеничким кадром, разореним храмовима, у дефанзиви пред комунизмом и интернационализмом, свакодневно терорисана од надобудних режимских функционера, изложена монтираним судским процесима у којима су свештеници осуђивани на смрт или дуге затворске казне. Више је страдала под комунистима и више је свештеника изгубило живот од комунистичког режима, него под целокупном турском окупацијом.

Ослабљена маргинализовањем, ниподаштавањем, прикривеном забраном рада, немогућношћу финансирања својих активности, пошто је њена имовина национализована, раскоlima које је иницирала комунистичка власт и

који су спровођени уз њену обилату и сваковрсну помоћ, Црква се мучно борила за голи опстанак. Затворена су јој врата не само према политичким збивањима, него и према јавном животу уопште. Тенденциозним удаљавањем од народа, уз забрану обележавања верских празника и светковина и уз омаловажавање и шиканирање верујућих људи, комунистички режим се трудио да свим силама истисне Српску православну цркву из живота Срба. Посебно ригорозан процес национализације спроведен је према српским светињама на Косову и Метохији, где су стотине хектара манастирске земље одузимане од Цркве и дељене албанским емигрантима. Иако до крајњих граница опљачкана и осиромашена, Српска православна црква је задржала своје традиционално место и улогу, а и очувала традиционални хришћански дух у народу. Њени храмови су поново испуњени, углавном младим људима, што довољно јасно говори да режим који не поштује моралне и духовне вредности свога народа, није дугог века.

После распада Југославије и сецесије појединих република, велики број српских цркава и манастира остао је изван граница територије под српском контролом. Готово сви ти храмови су срушени, а трајно је уништено неколико целих епархија, док је свештенство, делећи судбину свог народа, побијено или је у избеглиштву широм српских земаља. У рушилачком налету острвљених верских фанатика, непријатеља православља, нестали су вековни трагови српске културе и вере, уништени су најупечатљивији докази постојања српског националног бића и самосвојности.

Српска радикална странка је политичка партија верујућих људи, који према Српској православној цркви гаје посебан однос поштовања и уважавања, али су, истовремено, изразито толерантни према свим другим религијама и верским заједницама.

Српски радикали се залажу за принцип одвојености цркве од државе и не желе да граде теократску државу. Баш због тога ћемо се залагати да се Црква потпуно врати у српски народ и да се српски народ, уз помоћ државе, врати у окриле своје цркве. Као политичка странка, нећемо се мешати у унутрашње црквене односе, а чинићемо све што је у нашој моћи да Цркви помогнемо у изградњи верских објеката, заштити и рестаурацији српских светиња, од којих су неке старе колико и укупна историја српског народа.

Српска држава, под вођством радикала, сарађиваће са Српском православном црквом на заједничком послу негована српских националних традиција и патриотизма, васпитавања омладине у српском православном духу. Државни празници наше земље биће и велики верски празници српског народа, пре свега Божић, Дан Светог Саве, Васкрс и Видовдан, а српска држава биће изграђивана у духу Светосавља на највишим етичким начелима. Ставови Српске православне цркве биће посебно уважавани као ставови проистекли са извора највеће реке мудрости васколиког српства.

ПОЛИТИЧКИ ПРОГРАМ

Уставно уређење

Српска радикална странка, залажући се за формирање јединствене српске државе, инсистираће на доношењу новог устава из кога ће произаћи сви остали законски акти и правне норме. Уставно конституисање и регулисање основних политичких односа у цивилизованом свету је све значајније, па је и у нашој земљи неопходно развити такву уставноправну регулативу која ће, у основи, бити логична, конзистентна и кохерентна, која неће трпети правне импровизације и самовољу власти, која ће ограничавати надлежности и поступке највиших државних

органа и инаугурисати владавину правних норми које важе подједнако за све људе, без обзира на њихов политички, економски или социјални статус.

Ниједан правни или политички акт не сме бити у колизији са уставним нормама. У целој држави, без обзира да ли ће она бити централизована или децентрализована, унитарна или федерална, залагаћемо се да постоји само један устав. Тамо где постоје два или више устава, без обзира на њихове међусобне формалне или суштинске одnose, губи се принцип јединства правног система и отвара пут разарању државе кроз сепаратистичке тенденције.

Народни суверенитет

Српски радикали су доследни заговорници принципа народног суверенитета као основног обележја модерне либералне државе. Пошто је непосредна демократија практично немогућа у условима вишемилионске друштвене заједнице, нужни су њени посредни облици одлучивања кроз које се реализују суверена права грађана. Грађани део свог изворног суверенитета преносе на народне посланике и преко њих обављају суверену власт у својој држави. Ово добровољно уступање дела суверенитета на одређено време (у року трајања мандата, између два изборна надметања) у пракси наилази на разне облике узурпације и негирања. Најупечатљивији пример представља постизборно мењање народне воље отимањем посланичких мандата опозиционим странкама, уз директно кршење изборних закона, или, пак, потпуно протеривање парламентарних странака из народних скупштина. Сваки режим степен своје демократичности исказује, пре свега, односом према својим противницима, према политичкој конкуренци-

Никада нећемо одустати од Републике Српске Крајине и Републике Српске

ји. Режији који прогањају своје политичке противнике, не могу се назвати демократским.

Власт српских радикала ће своју демократичност непрекидно доказивати толерантним односом према опозицији, гарантовањем неприкосновености опозиционих посланика и омогућавањем народу да путем директних телевизијских преноса, увек има непосредан увид у рад највишег законодавног тела земље. То је најефикаснији облик контроле рада народних представника од стране њихових бирача.

Синдикално организовање

Очигледно је да данас, а и касније, када трансформација буде завршена и цела привреда буде приватизована, синдикалне организације морају да претрпе корените промене у свом организовању. Таквој привреди, односно запосленима у таквој привреди, биће потребни јаки политички и финансијски независни синдикати који могу одговарати потребама заштите права запослених.

Синдикати морају бити потпуно ослобођени страначког утицаја из разлога који подразумевају партнерство са свим странкама и покретима ради заштите интереса и права грађана, а никако поданички однос у који неке политичке странке већ увлаче поједине синдикате.

Држављанство српских избеглица

Српска радикална странка се енергично залаже да се свим лицима српске националности, која су избегла из окупираних делова Републике Српске и Републике Српске Крајине, односно из Словеније, Хрватске или Муслиманско-хрватске федерације, одмах призна држављанство Србије, Црне Горе и Савезне Републике Југославије, без икаквих процедуралних заврзлама или административних отежања. То је и основни начин њиховог интегрисања у нову друштвену средину.

Брига о српским исељеницима

Постоји неколико разлога који су деценијама утицали да један део српског народа напусти српске просторе и оде у иностранство. Један део Срба одлази притиснут економским разлозима и расејање народа из овог мотива перманентно траје током целог XX века, са већим или мањим интензитетом у појединим временским интервалима, у зависности од прилика у земљи. Други велики разлог масовног исељења Срба је искључиво политичке природе и односи се на последњих педесет година овог века.

Комунистички режим, паралелно са успоставом власти, почео је страховит прогон свих слободномислених и материјално добростојећих Срба, проглашавајући их непријатељима народа и државе и под планштом национализације, отимајући им сва материјална добра. Често су се овакви прогони завршавали ликвидацијама, а Србија је пуна необележених гробова и масовних гробница. Сви они, којима је успело да се извуку из канџи комунистичких целата, бежали су преко границе и уточиште и хлеб за породицу и себе налазили широм света, од Канаде до Аустралије. Највећи део официјерског кора, који је рат провео у логорима Немачке, одбио је да се врати у земљу под комунистички јарам и остао је на Западу. Један део четничких формација такође је успео, пред крај рата, да изађе из земље и уточиште потражи далеко од родне груде.

Однос власти према овим Србима увек је био непријатељски, а према њима су предузимане најригорозније мере забране повратка, одузимања држављанства, па чак прогона и убијања у иностранству.

Ипак, и поред страховитог притиска и експлоатације режима тих земаља и невиђене сатанизације и прогона одавде, ти Срби су опстали, а захваљујући снажљивости, радној способности и односу према раду, постигли запажене резултате и учврстили свој економски и политички статус. Данас су то уважени грађани развијених земаља, налазе се у самом политичком, научном и пословном врху држава у које су отишли. Њихова имена се изговарају уз пуно уважавање и поштовање.

Настављајући негативан однос претходника и учитеља, данашњи режим у нашој земљи се са истим степеном нетолеранције, па чак и мржње, односи према Србима из дијаспоре, првенствено због тога што је свестан да су га ови Срби прозрели много пре Срба у земљи и схватили да се под променом у Отаџбини подразумевала само промена личности, а не и политике, а да су ови, као и они претходни, комунисти. Јасно им је да се прави Срби и заштитници српских интереса налазе у другим странкама – у странкама националне опције, првенствено Српској радикалној странци. Српска радикална странка, с друге стране, од самог свог оснивања гаји изузетно добре и коректне односе са Србима из дијаспоре, перманентно их обавештавајући о својим акцијама, о својим актима и документима, о стању у земљи, о ситуацији на ратом захваћеним српским просторима и о развоју догађаја, уопште. Сарадња српских радикала са српским клубовима и удружењима широм света је перманентна и свеобухватна.

Поред огромне носталгије, која мучи све иселене Србе, и бригае за сународнике у подручјима захваћеним ратом, они су врло забринуте због националне катастрофе и анти-српске политике режима и очекују коначно осветљење српског народа и промену власти, а самим тим и долазак на кормило српске државе оних који ће и државу и односе према свим српским тековинама поставити на право место.

Држава треба да преузме све кораке да промени однос према овом делу српства. Мора се посветити пажња организовању српских националних кругова и помоћи Србима у расејању и омогућити повратак у земљу свим Србима који то желе. Онима који, због пословних или породичних веза, остају у страним земаљама духовно ћемо приближити Отаџбину кроз све врсте манифестација и комуникација које је могуће и нужно организовати. На међудржавном нивоу, у сарадњи са земаљама у којима Срби живе, утицати на максимално побољшање статуса тих људи.

С обзиром да је велики део припадника српске популације стекао углед и име у привредном свету, треба им предложити да дођу и помогну развоју наше земље и националне привреде. Свим Србима из расејања који би у земљу унели и пласирали капитал у привреду, било куповином акција у системима, откупом читавих предузећа или финансирањем инвестиционих пројеката и изградњом фабрика, законима ћемо заштитити капитал од бирократске самовоље, а пореским и другим олакшицама омогућити инвестирање и стимулисати њихов повратак из света. Њихов досадашњи живот у земаљама Запада, њихове везе и познанства са врхунским светским привредним моћницима и политичким естаблишментом, гаранција су изласка Србије у свет.

Полиција

Једна од најгорих варијанти организовања рада полиције је њено везивање за идеолошку и политичку основу режима. У вишестраначким системима у којима, поред партије на власти, делују и друге политичке партије, чији се политички и идеолошки програми у већој или мањој мери разликују од програма владајуће, такав однос према полицији је недозвољив из више разлога, а пре свега, због могућности режима да злоупотреби полицију ради ограничавања, сузбијања или, чак, гушења политичких и дру-

гих права и слобода човека и грађанина. Што су режим и партија на власти склонили апсолутизму, то је и могућност злоупотребе већа.

Управо тај процес у нашој земљи поприма застрашујуће размере. Енормно повећање броја запослених у органима унутрашњих послова није превентивно деловало нити смањило број криминалних радњи и афера. Напротив. Уместо да штити слободу, права и имовину грађана, идеализована и исполитизована полиција, какву сада имамо, све више се претвара у чувара режима и заштитника идеологије и водећих личности партије на власти.

Криминалитет, који се увукао у све поре власти, уместо да буде спречен у самом старту, бива заташкаван и сакриван, а криминалци из редова режимског врха се не гоне. Такав однос режима према полицији и полицији према режиму, властитим пословима и грађанима, више се не може толерисати.

Српска радикална странка максимално ће се залагати да искључива намена полиције буде заштита унутрашње безбедности српске државе, личних, правних, имовинских, политичких, верских и других права и слобода грађана, утврђених уставом и законима и заштита уставног поретка у свим условима на целом подручју државне територије.

Српска радикална странка ће се залагати да се делатност полиције заснива на високом професионализму, деидеологизацији и деполитизацији. Као интегрални део система државне власти, у оквиру ње и интегрални део система безбедности државе, она мора да штити уставом и законима загарантована права и слободу грађана и уставом утврђени поредак од свих облика угрожавања, унутрашњих и спољних опасности, у свим кризним ситуацијама.

Војска

Српска радикална странка се залаже за установљење војске као строго професионалне службе, што онемогућава њену зависност од било које политичке партије и, уједно, спречава да активни официри и подофицири буду страначки организовани или ангажовани.

Камен темељац сваке државе представља њена војна моћ и способност да се одбрани од агресора. Управо због тога, у свим земаљама света за наоружавање и опремање националних армија издвајају се огромна средства, а старешински кадар се, уз посебан третман и тренажу, припрема за будуће задатке и обавезе. Све државе које нису одбрани посвећивале довољно пажње, бивале су, у тренуцима напада на њихову територију, неспособне да одбране и врло лако бивале поражене и поробљаване. Једна од најбитнијих компоненти одбране, поред опремљености, јесте и неговање и развој патриотских осећања код припадника војске и народа у целини. Историја српског народа пуна је примера патриотске пожртваности и личног жртвовања у одбрани Српства. Распад Југославије и Југословенске народне армије, до краја је разоткрио и разголитио неколико основних симптома и предуслова који су довели до распада, као крајње последице.

То су, пре свега, негативна селекција старешинског кадра по фамозном националном кључу; негативна селекција по родбинском, пријатељском, поданичком и удворичком кључу; политизација официрског кадра (чланство у СК). Високи официри, који су до чинова дошли системом кључа и негативне селекције, показали су тоталну неспособност и ординарно незнање, како у одбрани земље, тако и у заштити становништва. Тек после распада ЈНА и формирања националних војски, до изражаја долази професионализам и морална свест дела српског официрског кадра, углавном пуковника, мајора и нижих чинова. Из овога произлазе следећи закључци; способан српски официрски кадар је намерно кочен у напредовању, спутаван и гуран на периферне дужности; на кључна места су постав-

љани или официри других националности, или српски официри ограничених стручних способности, па према томе, склоних полтронској послушности и удвориштву.

Српска радикална странка се залаже за поштовање права на живот, слободу и безбедност личности, права на поштовање приватног и породичног живота, слободу кретања и настањивања, слободу мисли и савести, слободу вероисповести, слободу штампе, права на слободу мирног окупљања и удруживања, права својине, права наслеђивања, права на образовање, права на законит судски поступак, забрану дискриминације, права странаца, права националних мањина.

Принципи међународних односа

При конципирању спољне политике, влада српских радикала ће се држати основних цивилизацијских принципа међународних односа, међу којима су најважнији принцип мирољубиве коегзистенције и активне сарадње равноправних држава и народа, поштовања националне суверености, немешање у унутрашње послове других држава, осим у случају заштите индивидуалних људских слобода и грађанских права, решавања међународних спорова мирним путем, као и принцип одбацивања употребе силе или претње силом у међународним односима. Развијаћемо традиционалне пријатељске односе са народима и државама који су нам у најтежим историјским тренуцима помагали и са нама се у невољи солидарисали. Примењиваћемо принцип реципроцитета као стабилан и праведан начин уређивања односа са другим државама.

Однос према међународним организацијама

Међународне организације представљају формално институционализоване облике међународних односа засноване на добровољној основи. Чланови међународних орга-

низација су државе, као суверене политичке јединке, чија воља и интерес представљају једини релевантни чинилац при приступању и учествовању у раду неке од међународних организација. У складу с тим, Српска радикална странка ће настојати да наша земља буде члан оних међународних организација које ће поштовати њену суверену вољу, њене интересе, као и принцип немешања у унутрашње ствари и послове сваке државе. Наша земља нема разлога за приступање појединим међународним организацијама које служе за спровођење политичке воље једне или групе држава, а на штету преосталих чланова такве организације. Ако тај вишеструки уговор, који представља конститутивни инструмент организације не утврди заједничке, већ партикуларне циљеве, и припреми акције са којима сви потписници неће бити сагласни, наша земља нема интереса да учествује у раду тих организација. Најбољи пример за то представљају многобројне организације чији је члан била наша земља, а које су, безмало, сву своју делатност усмериле на понижавање српског народа и државе, тако да је чланство у таквим организацијама прихватање и спровођење њихових одлука постало потпуно бесмислено. Међутим, српски радикали се залажу да наша земља учествује и приступа оним међународним организацијама чији ће основ деловања бити сарадња, солидарност, а никако притисци, уцене и сила.

Међународне организације нису и не смеју бити супститут државе, него тела преко којих се остварују заједнички и општеприхваћени циљеви више држава чланица. Српска радикална странка сматра да би наша земља требало да приступи многим међународним специјализованим агенцијама, које се установљавају међународним споразумом, а сnose одговорност у оквиру привредних, културних, васпитних и других сродних питања. Такође, српским радикалима су пожељни сви видови регионалног организовања којима би превасходни циљ био унапређење политичких односа и развијање солидарности између сродних држава и народа и економски просперитет свих држава чланица.

Новоизабрани одборници СО Бијељина полажу заклетву

Српски радикали би пристали да наша држава склапа и војнополитичке савезе са свим земљама које имају разумевања за српске националне интересе, као и наше државне тежње у целини, под условима којима би се гарантовала суверена воља свих држава чланица. Могућа сарадња и савези са другим државама биће усмерени искључиво на заштиту заједничких интереса, а никако против интереса других држава које не припадају таквом савезу.

Буџетска политика

Досадашње искуство показује да се власт у доношењу буџета и укупног обима јавних расхода служила следећим средствима: нереалном проценом друштвеног производа, увек увећаном како би учешће обима јавних расхода у друштвеном производу изгледало што ниже, конфузним и непрегледним ставкама трошкова у којима се бујање државног апарата и бирократије може назвати рационализацијом, некритичким преузимањем разних буџетских потрошача, деценијама уназад навикнутих на буџетско финансирање и слично, а половином 1995. године укинута је ревизија завршног рачуна буџета. Тиме је, практично, укинута скупштинска контрола законитости располагања средствима.

Држава, последњих година, троши много више него што опорезивањем може да захвати од стварног дохотка, остварујући тако висок буџетски дефицит. Ради се о огромним прерасподелама дохотка, измени структуре потрошње али, пре свега, о губитку контроле над емисијом новца и новчане масе. Државно дефицитарно финансирање подстиче инфлаторне процесе и у фази успона, а посебно у фази привредне депресије. Зато се морају дати одговори на питања: докле се држава може задуживати, а да, притом, не настану трајне штете за привреду и друштво, нестабилност и инфлаторна напетост, да ли је бонитет државе, као корисника кредита, неограничен и где су границе задуживања државе?

Због недомашинске пореске политике држава отима од грађана и привреде, ови једни од других, а заједно се труде да украду од државе утајом пореза, увећава се администрација за контролу, за шта су потребне нове паре у буџету, и тако у недоглед. Поједностављењем пореске политике, решењима о наплати пореза у сфери производње, поједностављује се и контрола наплате пореза, што резултира мањим улагањима у администрацију око наплате и контроле јавних прихода. Законски треба регулисати ревизију буџетске потрошње, као и контролу наменског трошења буџетских средстава, са дефинисаним санкцијама макар у висини и мерама које се примењују према нередним пореским обвезницима. У спровођењу буџета не сме се дозволити садашњи волонтизам преношења средстава из једне у другу намену (раздели), што се сада чини и по одлуци секретара владе, на пример.

Посебан проблем представљају прикривени, тзв. квази-фискални дефицити, створени: невраћањем кредита од стране неефикасних предузећа, који већ у првом кругу завршавају у порезима, каматама и платама, што је финална, а не репродукциона потрошња – расподела и прерасподела, а не стварања друштвеног капитала; губицима јавних предузећа, саобраћаја и пензионих и социјалних фондова (ниским ценама у инфраструктури топљен је капитал у делатностима каква је електропривреда, што је општа штета за укупну економију, а врло брзо ће се јавити снажан притисак на буџете да би се санирали огромни губици); губици у пензионим фондовима немају прецизирану цифру, тешкоће су очигледне, а недостатак средстава вану попуњава из "реалних" извора увођењем пореза на финансијске трансакције. У време покушаја враћања сиве економије у легалне и опорезоване токове, циркулација депозитног новца кошта, јер при свакој трансакцији депозитни новац губи 0,3% вредности, а трговина готовим нов-

цем не кошта ништа. Ради елиминације, или макар смањења буџетског дефицита, неопходно је искључити могућност задуживања државе код пословних банака, што је данас стварност у нашем друштву.

Народна банка и политика стабилног динара

До успостављања и јачања улоге тржишних механизма и јачег деловања економских критеријума, који ће се нужно десити приватизацијом друштвеног сектора, мере економске политике за спровођење политике стабилног динара, по мишљењу српских радикала, морају обухватити усаглашене мере: за стабилизацију цена и услуга; за усаглашено вредновање на финансијском тржишту (каматне стопе); у области девизног пословања (девизни курс динара) и у области вредновања рада (плате).

Политика девизног курса у постојећим околностима морала би се водити прилагођавањем курса динара кретању стопе раста цена и услуга, режимоном "пузајућег везивања", чија је суштина у малим, али честим променама курса. Ниво кретања инфлације, као и промене у односима понуде и тражње девиза, утицали би на корекцију прилагођавања курса, чиме би се спречила појава "црног" тржишта и плаћања по штишованом курсу. Међутим, решење за повећање понуде девиза треба тражити у повећању размене са иностранством, али и одлучном и ефикасном отклањању елемената затворености према иностраним тржиштима, као једној од главних препрека за трајније одржавање стабилности девизног курса динара.

Неопходно би било поштовати принцип реално позитивних каматних стопа. Ограничења у погледу формирања каматних стопа, административним мерама и "препоручама", не доносе резултат, али ни либерализација каматних стопа у условима неадекватног функционисања финансијског тржишта и постојећег типа власништва (друштвена својина), где ниједна камата није висока ако се кредит не врати, није решење. Високе каматне стопе могле би допринети повећању раста, а њихова уградња у цене производа и услуга могла би знатно утицати на инфлацију. Привремено решење је у регулаторној улози Народне банке применом индиректних тржишних инструмената монетарне политике.

Право решење у области монетарне политике налази се у успостављању тржишних односа, са својим позитивним индивидуалног власника, где функционише принцип еквивалентности давања-узајмљивање капитала и новца има своју цену одређену односима понуде и тражње.

У финансијској области, рестриктиван курс монетарне политике мора се одржати без обзира на проблеме неликвидности привреде и банака. Банкама се могу одобравати кредити на ликвидност само на основу девизног покрића и то, пре свега, као подршка извозним пословима и на основу дефинитивне продаје девиза. Ти кредити за ликвидност (на бази девизне залог) морају имати највећу каматну стопу.

Новац може бити штампан само на бази девизног покрића. Штапање на бази робних фондова је могуће, али уз разрађене механизме којима ће се елиминисати финансирање фиктивних робних фондова. Потпуно се мора укинути буџетско субвенционисање и покривање губитака.

Монетарна политика

Инфлација је у нашој земљи проистекла из злоупотребе монетарне политике као посебног средства финансирања режима. Велики расходи државе, који премашују њене приходе, узрокују негативну разлику за коју се она задужује код централне банке емисијом кредитима – но-

Улагања страног капитала

вим штампањем новца. Неумерено велики расходи, који су довели до бесомучног штампања новца, разарања монетарног ткива и онемогућавања функционисања привреде, последица су политике која се водила без свести да су последице сваке, па и најгоре политике, одложене. Неразумеванье ове универзалне карактеристике економског система одлаже и замагљује погубног оваквог финансирања из емисије. Одустајање од великих државних издатака и њихово свођење на здраве фискалне приходе, није било предузето због страха од социјалних ломова и политичких потреса, што је узроковало и увођење инфлационог пореза, који је ноторно нелегитиман и ограничених могућности.

Новчане супституте креирају и сама предузећа одлажући испуњење својих обавеза, акумулирајући доспеле дугове у својој пасиви. Реч је о симболу неликвидности ендемично утраћене финансијске недисциплине која је својствена свим облицима колективне својине, укључујући и друштвену.

Српски радикали инсистирају да монетарна политика, а посебно примена емисије новца и сви токови емисије и повлачења новца, морају бити под контролом Народне банке, а она, опет, под јавном периодичном контролом Народне скупштине. Остваривање овог задатка могуће је уз снажну правну државу, одговорну владу и деполитизацију економске политике уопште. Најскупљи начин спровођења и одржавања неодговорне власти је, управо, злоупотреба монетарне политике.

Основно опредељење мора бити рестриктивна монетарна политика у комбинацији са значајним структурним променама и приватизацијом највећег дела друштвеног капитала, тако да приватна имовина преовладава у националном капиталу. Ради остварења тог основног опредељења, најважније је допустити поновну монетарну стимулацију "оживљавања производње" и досадашњи начин кредитирања. Нужно је повући линију испод које нема ни санација банака ни предузећа, односно, тамо где је нужно спроводити поступак стечаја по закону.

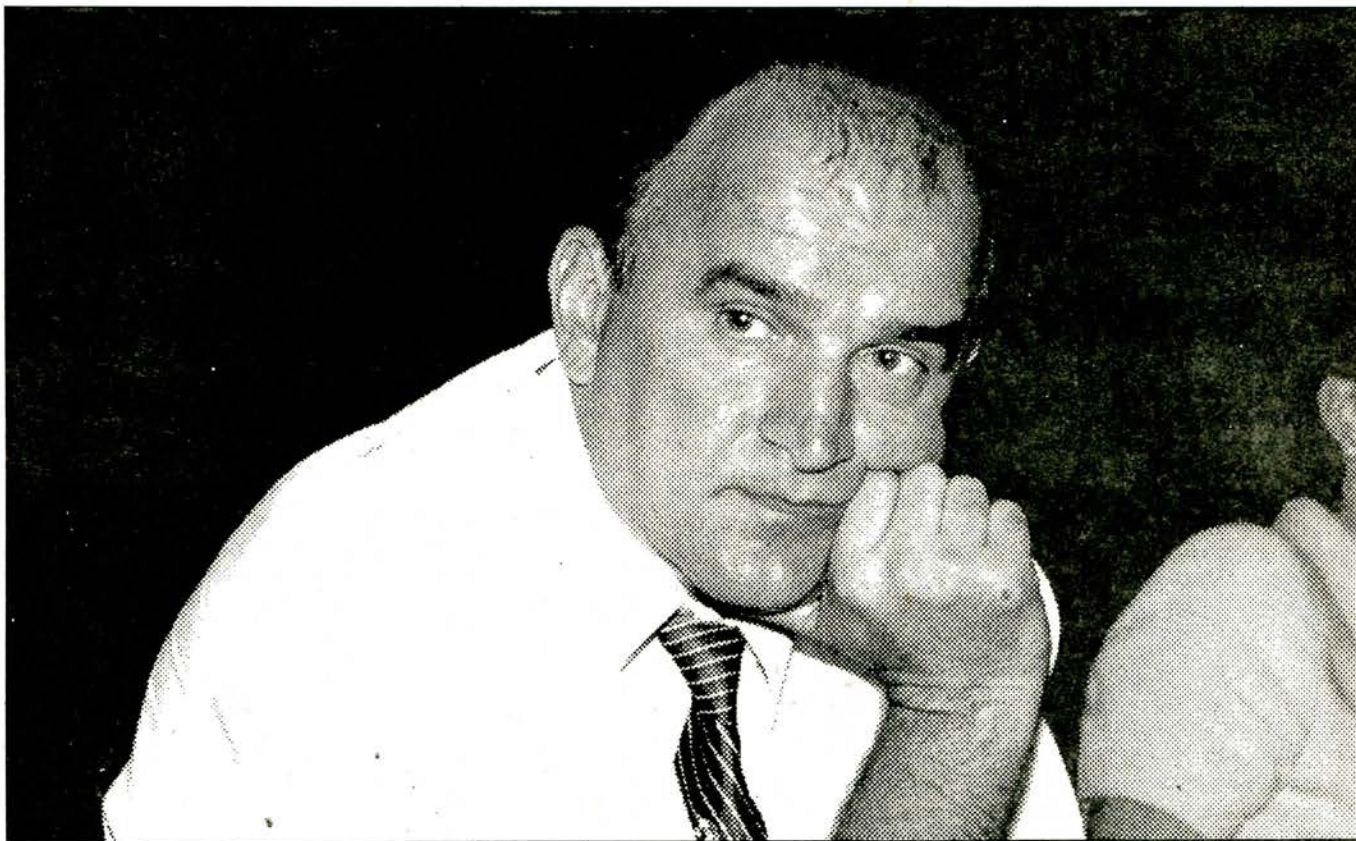
Инострана средства не играју значајну улогу у финансирању развоја привреде са структуром и власничким односима попут наше економске и привредне стварности. Права, директна улагања деле судбину домаће привреде. У околностима где држава може, употребом експропријативних пореза, да одузме део имовине неопходно је да се однос државе и иностраног власника посебно регулише. У оваквим околностима, страни партнери посежу за механизмом трансферних цена да би брзо изнели своју имовину и одговарајући власник имовине до кога се коришћењем несавршености домаћих тржишта може доћи, пошто држава омогућује тај процес, она кроз посредне порезе учествује у расподели. Због тога је потребно посебним законом регулисати однос државе и улагача.

Апсорпциона моћ за инострана улагања у једној привреди, са примењеним посредним порезима, је ограничена. Без испуњења економских услова, од којих је први коренита измена економског система – приватизација, немогуће је очекивати прилив страног капитала. Уколико се не покаже спремност за овакву врсту промена, повезивање наше земље са светом свешће се на трговину. Готово је искључена могућност рачунања на значајну страну помоћ, што је, на неки начин, и добро за земљу, јер би та средства при садашњем стању ствари само повећала ионако огроман дуг. Српски радикали су убеђени да је једина могућност дотока страних средстава у концесијама.

Концесије, као специфичан вид међународне економске сарадње су, за земљу попут наше, једини могући пут мобилизације свих расположивих средстава за убрзавање привредног развоја (почев од природних богатстава до радне снаге). Само прихватање концесионарских односа сведочи о немогућности наше земље, која располаже природним ресурсима и осталим факторима, да обезбеди њихову експлоатацију сопственим средствима. Позитивне последице и разлог за остварење оваквих односа, састоје се у томе што држава не улази у инвестициони ризик и што нема издатке око пласмана производа.

Сви на изборе!

На прагу победе: Мирко Благојевић, председник Извршног одбора Српске радикалне странке Републике Српске

Пољопривреда

Аграрна политика, која се води у континуитету преко 50 година, довела је до поражавајућих резултата у овој области: уништена је материјална основа и економски мотиви за бављење овом производњом су потпуно нестали. То је довело до њене крајње екстензивне структуре, пада физичког обима и приноса, као и до пада квалитета производа. Низак ниво агротехничких мера условљен је недостатком обртних средстава, неадекватном политиком цена, као и погрешним мерама кредитно-монетарне политике. Све је више необрађеног (напуштеног и запуштеног) земљишта које је у процесу деградације производних особина и плодности. Сточари су смањили производњу испод критичног нивоа. Несташица производа пољопривредног порекла је све израженија, поскупљења све видљивија, а оријентација на увоз неминовна, уз непотребно трошење девизних резерви.

Актуелном режиму не пада на памет да стимулише пољопривредну производњу и да је препусти условима слободног тржишта. Он ће и даље настављати контролу увоза репроматеријала уз изречене намете произвођачима (царине, таксе, акцизе). Извоз атрактивних производа обављају људи из врха привредно-политичке олигархије, при чему се из ове области око 300-400 милиона динара годишње прелива у приватне џепове, уз испражњење капацитета дирекција за робне резерве.

Неопходно је приступити радикалним реформама у свим сегментима мера економске политике према аграру. Што се политике тржишта и цена тиче, неопходно је уклонити све баријере за слободан проток робе, рада и капитала. Српски радикали инсистирају да политика цена мора уважавати вредности које владају на међународном тржишту. Између социјале и економије, предност треба дати економији. Искључив мотив за производњу мора бити профит.

Стратегију развоја пољопривреде и аграрног комплекса треба поставити тако да се задовоље основни циљеви:

задовољавање домаће тражње, обезбеђивање одговарајућих резерви основних пољопривредних производа, како би се обезбедила стабилност на домаћем тржишту и омогућавање раста извоза, нарочито воћа и поврћа, јер наша земља има природне погодности да постане значајни извозник хране и пољопривредних производа. Да би се ови стратешки циљеви могли остварити, нужно је дефинисање разлога за стратегију пољопривреде код нас. Један од значајних разлога је, сигурно, постојање пољопривредних комбината у друштвеном власништву, који остварују високе приносе, али уз високе укупне и јединичне трошкове.

Прерађивачка индустрија са друштвеном својином, као основом, је неефикасна, лоцирана између приватног произвођача и грађанина, и са финалним ценама прехранбених производа које су изузетно високе, и узрок су лошег стања у аграру уопште. Цену такве неефикасне прерађивачке индустрије у једном случају плаћају приватни произвођачи, а у другом грађани-потрошачи. У том случају, произвођачи нису стимулисани да повећају производњу, а високе цене финалних производа смањују домаћу тражњу. И у једном и у другом случају резултат је исти, пошто цео сектор губи развојне перспективе.

Аграрна политика се мора заснивати на мерама које, пре свега, подразумевају стабилне услове привређивања, а у домену су економске политике (тржишна привреда, стабилан курс и новац). Те мере подразумевају неколико основних постулата који се морају реализовати што пре: приватизација агроиндустријског комплекса; остављање пуне слободе за развој задругарства, на бази приватно својинских односа; увођење стимулативних мера које ће подстицати укрупњавање приватних посела и развој приватних пољопривредних газдинстава; обезбеђење заштитних цена за основне пољопривредне производе, којим би држава практично одређивала услове производње у појединим секторима пољопривреде; увођење других облика развојних подстицаја (премије, регреси, извозни стимуланси) са циљем да се услови пословања у пољопривреди изједначе са оним у непољопривредним делатностима и тако стимулише запошљавање у овом сектору; формира-

ње робних резерви пољопривредних производа; опорезивање реалних прихода, а не претпостављене добити.

Шумарство, лов и риболов

За газдовање шумама као добрима од општег интереса, неопходно је прописати стручан надзор квалификованог кадра, а неопходно је спречити и неоправдано крчење шума које је вршено просторним плановима. Бесправна сеча се мора, мерама правне државе, спречавати и строжије санкционисати. Из накнада за коришћење шумског добра, неопходно је финансирати изградњу шумских и прилазних сеоских путева. У природна добра која се обнављају, нужно је улагати макар онолико колико се из њих добија. Зато је неопходно да јавна предузећа, која стичу приход по основу статуса корисника шума, много више улажу у њихову репродукцију, јер се на шумарству, као сировинској основи, развија индустрија дрвета, целулозе, хартије, синтетичких влакана и др., јер шуме имају изузетну заштитну улогу.

Ловство, потпомогнуто подстицајним средствима друштва, мора прерасти из спортско-рекреативне активности – у привредну грану. Зато је неопходно, мерама законске регулативе, створити претпоставке за његово брже унапређење. То подразумева јединствено уређење свих питања из ове области како би се створиле претпоставке за ефикасније газдовање ловиштима, бољу заштиту, рационалније коришћење и брже унапређивање фонда дивљачи. Поптуније треба регулисати и начин установљења и доделе ловишта, при чему треба елиминисати тенденцију уситњавања ловних површина, уз настојање да се природна целина која се простира на одређеној територији сачува као таква. У циљу спречавања да се ловом или на други начин уништи или угрози опстанак било које врсте дивљачи у природи, дивљач треба да се заштићује трајном забраном лова, забраном лова у одређеном периоду (ловостај), и сличним мерама. Ради тога се и установљавају ловишта, а газдовање њима мора бити под надзо-

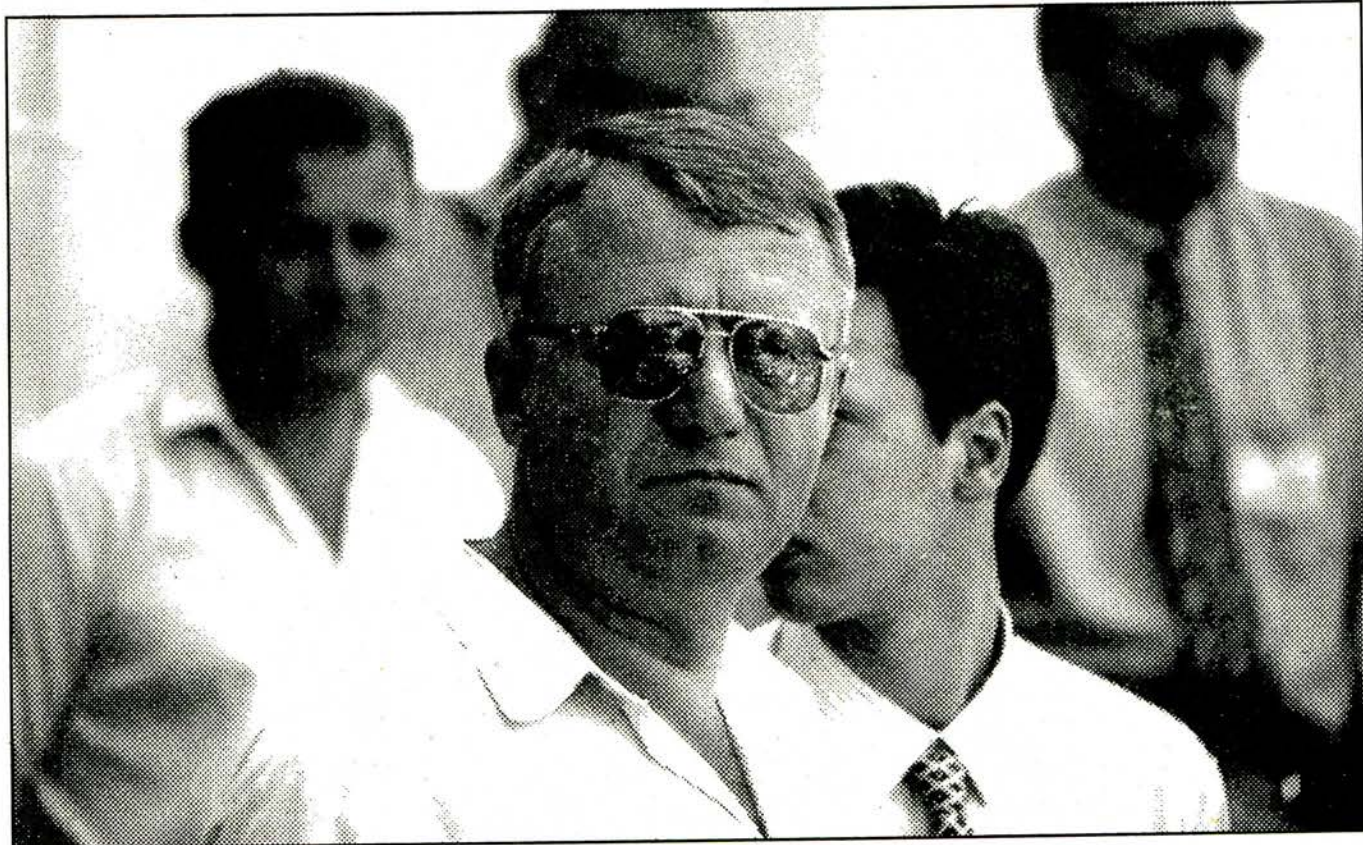
ром државе како би се обезбедило рационално коришћење овог природног богатства.

Рибарска подручја, која чине хидролошку, биолошку и економску целину подесну за рационално обављање рибарства, морају дефинисати државни органи који и прописују ова подручја, као и услове за њихово коришћење уз накнаду. Делом и одређивањем граница риболовног подручја морају се спречити уочене појаве стварања монопола појединих корисника, као и заштита и повећање квалитета и квантитета рибљег фонда. Мора се успоставити ефикасан систем надзора и контроле коришћења риболовног подручја и порибљавања, с обзиром на исцрпљеност овог природног богатства.

Рударство

Рудно богатство и енергија, са својим постојећим потенцијалом, морају претрпети трансформације у циљу рационалнијег коришћења минералних сировина и електричне енергије. У области металних сировина (минералних), главни рудници који се баве експлоатацијом и прерадом металних минералних сировина, треба да се трансформишу из друштвене својине у државни и приватни својински облик и то у оптималном односу. Наиме, нова истраживања треба понудити тржишту концесијама. Минералне сировине би експлоатисала предузећа и друга страна лица добијањем концесија уз одговарајућу накнаду, и ту је простор за државу и државно власништво. У осталим фазама производње могуће је укључивање приватног капитала. У перспективи треба рачунати и на концесије и слична улагања на страним територијама, теренима који до сада нису довољно истраживани, а то је област Африке и Азије.

Треба заштитити ретке, лаке и племенике метале и на тај начин сачувати ове драгоцености. Неметалне сировине, као што су металуршке, хемијске, ватросталне сировине, шљунак, песак, керамичка глина итд., треба препуштити тржишту без ограничења врсте својине у њиховој

Др Никола Поплашен: "Једино је др Шешел одувек умео да дефинише укупну српску позицију"

Саобраћај

експлоатацији, уз законско обавезивање на експлоатацију на рационалан начин, уз примену савремених достигнућа и обавезно поседовање планова експлоатације и организовање послова заштите животне средине, с обавезом плаћања накнаде за коришћење рудног блага. Посебну пажњу треба посветити истраживању и експлоатацији енергичних минералних сировина, као што су: угаљ, битуминозни шкриљци, нафта, гас, геотермална и термална енергија. Угаљ је главни ослонац наше енергетике и због тога треба озбиљно приступити његовој експлоатацији, истраживању и валоризацији резерви. Акцент треба да буде на геолошко-економским одликама лежишта угља, на модерним методама за одређивање развоја рудника и механизацији откопавања у јамским рудницима. У развоју великих копова и подземних рудника, уз мало више улагања, могу се постићи европски резултати експлоатације.

Истраживање примарних облика енергије чврстих фаза, као што су камени угаљ, мрки угаљ и лигнит, мора бити дугорочно. Треба одредити титулара својине над свим рудницима угља, што значи укинути друштвену својину и донети нов закон о свим рудницима угља и ставити их под исти критеријум, како у геолошком истраживању, тако и у експлоатацији јамских и површинских копова.

Што се тиче течне и гасовите компоненте енергетских минералних сировина, основна пажња мора се поклонити потреби и могућностима за даљу интензификацију истраживања нафте и гаса, што је битна претпоставка за повећање производње. Посебан проблем у овој области представља предимензионисаност рафинерија. Делови источне Србије веома су интересантни за геолошка истраживања битуминозних шкриљаца из којих се могу добијати нафтне компоненте. То је, за сада, веома мало истражена област, као што се веома мало примењује експлоатација термалних енергија. Истраживања термалних вода су у зачетку, а овај вид енергије даје велику могућност замене постојећих енергија, а добит је вишеструка (могућност грејања индустријских хала, станова, топлих леја и пластеника), и развој бањско-рекреативног туризма.

Енергетски извори не представљају ограничавајући фактор развоја земље до краја овог века и касније. По расположивим резервама, још неколико деценија се може рачунати са изворима довољним за обезбеђење три четвртине потребне енергије. У томе далеко предњачи угаљ, затим нафта и гас у мањим процентима. Основе будућег развоја енергетике треба да представљају међусобно комплементарни програми развоја, пре свега градња енергетских и електроенергетских капацитета, развијање и увођење нових технологија. Реализацијом таквих и сличних програма, обезбедило би се потпуно задовољавање енергетских потреба, уз остваривање одређења и проналажење начина да сваки будући потрошач учествује у средствима за градњу таквих капацитета, односно да развој енергетике буде виталан интерес појединца и државе.

Из наведеног се намећу следеће промене у области законске регулативе о рударству: укидање друштвене својине у области рударства и рудног блага, могућност експлоатације минералних сировина од предузећа и страних лица која добијају концесију, коришћење минералних сировина уз плаћање накнаде, поопштравање мера заштите на раду и заштите животне средине у експлоатацији минералних сировина, омогућавање приватним власницима изградњу малих електрана које ће се уклапати у енергетски систем, потпуна приватизација неметалних сировина, стимулисање предузећа која истражују и експлоатишу минералне сировине, нафту, гас и воду, као и стимулисање и подстицање пројеката истраживања енергије у земљи и иностранству.

Ради обезбеђења максималне проточности и безбедности саобраћаја, нужно је утврдити целовите и темелне програме радова на одржавању и развоју магистралних и регионалних путева. Неопходно је појачати инспекцијски надзор и поопштити услове за обављање јавног превоза у смислу већих захтева техничке опремљености и кадровске оспособљености, а због безбедног и квалитетног обављања превоза путника. Даље је потребно поопштити политику издавања одобрења за извођење радова у подручју путног земљишта, предложити увођење одређених дажбина за заузећа саобраћајних површина и ометања текућег саобраћаја из било ког разлога.

Укупна ситуација намеће ревизију многих постојећих планова развоја у оквиру чега је потребно одредити политику интензивније модернизације мреже локалних путева. Ово треба да омогући убрзани развој многих сеоских подручја која су била запостављена, и без адекватних саобраћајних веза остала потпуно неразвијена. За развој земље важна је градња аутопутева ка Мађарској, Македонији и Бугарској. У изградњи ових саобраћајница треба укључивати заинтересоване државе по систему концесија, како у градњи, тако и у области превоза. При конципирању развоја путне мреже, приоритет треба да имају одређени стратешки путни правци.

Један од важнијих развојних планова у овој области је развој јавног градског саобраћаја у свим већим градовима, где треба ићи на развој шинског, као и тролејбуског превоза. Циљ наведеног је супституција енергије и сви економски ефекти који из тога проистичу, као и ефекти заштите и чувања животне средине. Саставни део овог је организовање производње возила са електричном вучом у домаћим фабрикама, које су, иначе, највећим делом, оспособљене за то, али, за сада, нису производиле ова возила зато што није вођена организована политика за постизање тог циља. Исто важи за разноврсну опрему јавног градског саобраћаја коју треба стандардизовати и прописима захтевати њену употребу.

Железнички саобраћај данас нема ни изблиза положај који би требало да заузима, с обзиром на рационалност и технолошку економску ефикасност. Овај вид превоза је потпуно под државном контролом, и недопустиво је да се систем који сачињава 12% од укупног националног капитала, нађе у ситуацији изузетно ниске репродуктивне и акумулативне способности. Наиме, транспортни капацитети су технички застарели и економски са високим степеном отписаности. Приходи од транспортне делатности ни изблиза не покривају трошкове експлоатације остварујући врло високе губитке у пословању.

На неповољан положај железница деловали су како узроци општег привредног каратера, тако и узроци који су настали у самој железници, као последица лошег стања капацитета, њиховог неадекватног одржавања и високог степена имобилизације вучних и вучених транспортних средстава. Најважнији узроци који директно утичу на лоше стање су: опадање обима превоза робе услед општих привредних кретања, прекидање токова репродукције проузрокованих санкцијама; недостатак дизел горива за превоз на пругама које нису електрифициране; недостатак појединих специјалних врста кола за превоз, нарочито цистерни; високи степен имобилизације како вучних, тако и вучених возила; диспаратна цена превозних услуга са кретањем цена репроматеријала и погонске енергије.

У путничком саобраћају је знатно опао квалитет услуга и ефикасност превоза, а од укупне дужине пруга, електрифицирано је тек 31%, што условљава честа отказивања знатног броја возова на пругама које нису електрифициране. Зато један од основних праваца развојне политике железнице мора бити електрификација пруга. За развој железнице неопходно је наставити разраду пројекта модернизације магистралних пруга Београд-Нови Сад-Субо-

тиша и Београд–Ниш–Димитровград ка Бугарској, чиме се остварује неопходан услов за укључивање у магистралну мрежу европских железница са свим техничким условима.

Такође, неопходна је реформа организационих структура рационализацијом свих технолошких процеса, побољшавање квалитета услуга, ефикасније наплаћивање возарине, како у робном, тако и у превозу путника, возарину за превозе у међународном саобраћају наплаћивати у девизама, и сл. У домену економије, наставити са мерама рационализација смањењем броја запослених и организовати јавне радове у изградњи инфраструктурних објеката, ради запошљавања радника. Финансирање железнице из посебног пореза на промет у висини од 2% (које функционише од 1993), као додатног извора, намеће посебну обавезу у рационализацији пословања, нарочито у области организације рада, коришћењу простора и имовине, побољшању квалитета услуга, нарочито у доменима где се то може постићи без додатних улагања.

Речни саобраћај је изузетно значајни вид саобраћаја, а предузећа која се баве овом врстом превоза, нису јавног карактера. За будући развој речног саобраћаја у нашој земљи, битна је чињеница да се отварањем канала Дунав–Рајна–Мајна, умногоме скраћује пут између земаља западне Европе и Блиског истока, те се убудуће очекује вишеструко повећање превоза робе. Овим се испуњавају услови за експанзију речног саобраћаја. С обзиром да речни саобраћај има великих могућности за одвијање на територији земље и да подразумева најлакши и најјефтинији вид транспорта, јер се остварује природним путевима, и то између земаља развијеног Запада и земаља Истока богатих сировинама, неопходно је да држава својим мерама регулисања уреди ову област, не ограничавајући се на вођење уписника за одређене пловне објекте и плзидбене дозволе.

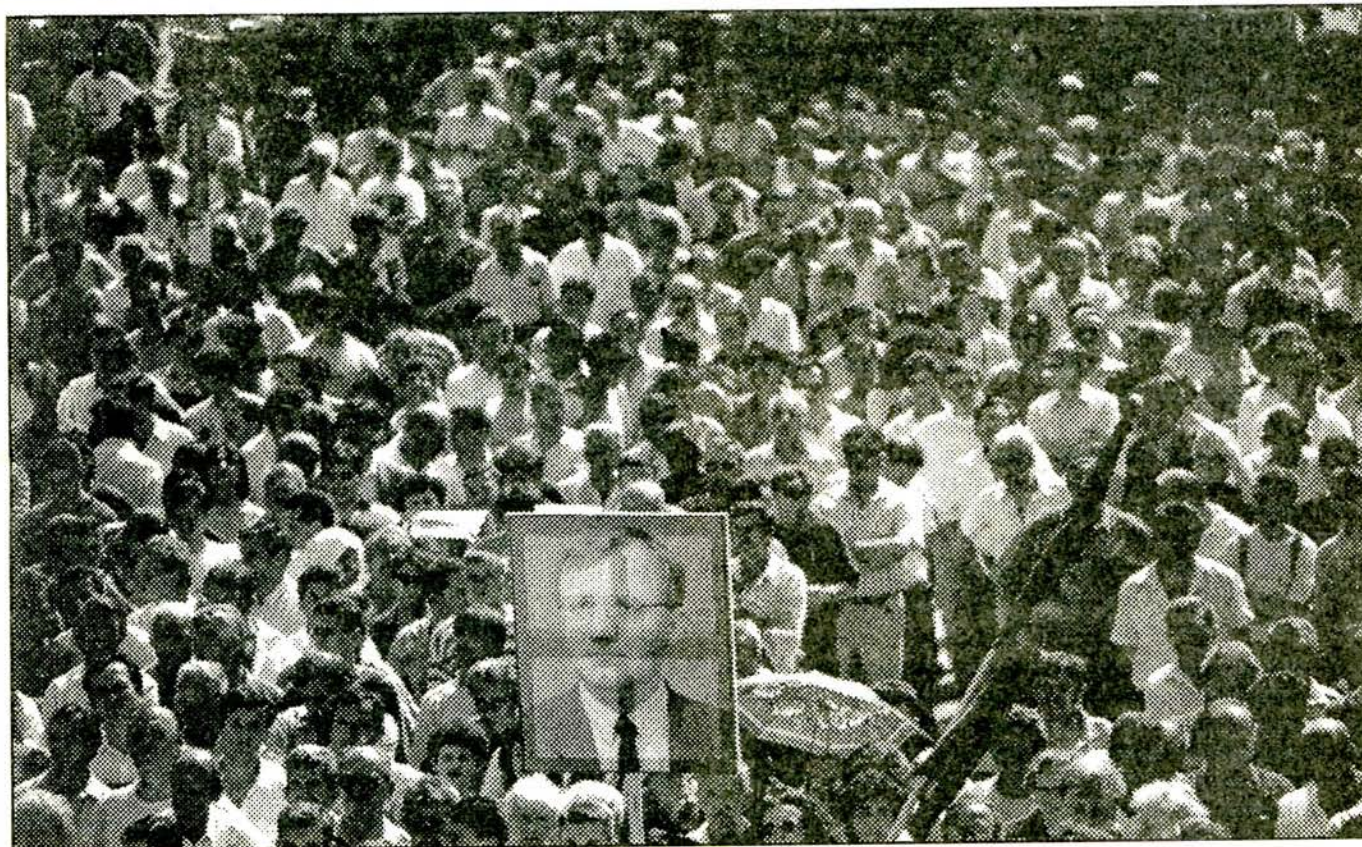
Ваздушни саобраћај се налази под потпуном контролом државе у форми јавног предузећа, које је оигерено високим иностраним дуговима, и представља једно од већих жаришта континуираних губитака који се покрива-

ју из буџета, стварајући тако високе износе што јавних, што прикривених дефицита. Нужно је, у што краћем року, донети прописе којима би се овој области вратили тржишни односи, односно укинуло ово јавно предузеће. То би свакако смањило губитке државе и умањило притиске на буџет.

Поштански, телеграфски и телефонски саобраћај је област коју карактерише постојање јединственог техничког процеса, који није и јединствено регулисан, што би било рационално. Овај вид саобраћаја далеко заостаје за потребама, а основни разлог је недостатак средстава, иако је од области где је, због конјунктуре и атрактивности тржишта, најлакше довести страни капитал, посебно у систем мобилне телефоније.

Основна начела социјалне политике

1. Лични интерес појединаца је покретач свих активности. Интерес гони човека на активности, а самим тим, отвара му нове просторе за деловање и умножавање интереса и области интересовања. Лични интерес чини човека далеко одговорнијим за активности које преузима, јер у крајњем, сви резултати се превасходно њега тичу, погађају га или награђују. Средство за остваривање личног интереса и аниматора активности је конкуренција – тржиште. Слобода је услов који треба да омогући живот достојан човека. Лични интерес није могуће остварити уколико нема истинских слобода.
2. Лична одговорност са санкцијама које погађају појединца и представљају његов ризик поводом неког деловања које има карактер друштвено непризнатог начина остваривања интереса.
3. Материјална сигурност, која искључује болест и сиромаштво, могућа је уколико се човеку дозволи да се слободно размахне својом способношћу, интересовањем и врлинама. Природна неједнакост људи, што подразуме-

Нека победи најбољи: митинг Српске радикалне странке у Бањалуци

Пантелија Дамјановић

Рођен 5. 8. 1952. године у селу Голеша код Бања Луке. У Југославији завршава основну и средњу школу, а хотелијерством се почео бавити у иностранству. Живео и радио у неколико европских земаља. 1990. године, по паду комунизма, враћа се у Бања Луку и постаје један од сувласника хотела "Босна". Током рата није се бавио великим привредним пословима, већ је свој капитал ставио у службу одбране земље. Председник је Удружења приватних послодаваца Републике Српске. Током рата био у саставу МУП-а Републике Српске. Један од оснивача Српске радикалне странке Републике Српске. Био потпредседник странке. Сада члан Централне отаџбинске управе Српске радикалне странке и Извршног одбора за Републику Српску. У ранијем сазиву Народне скупштине био посланик и заменик председника Клуба посланика Српске радикалне странке Републике Српске. Са породицом живи у Бања Луци.

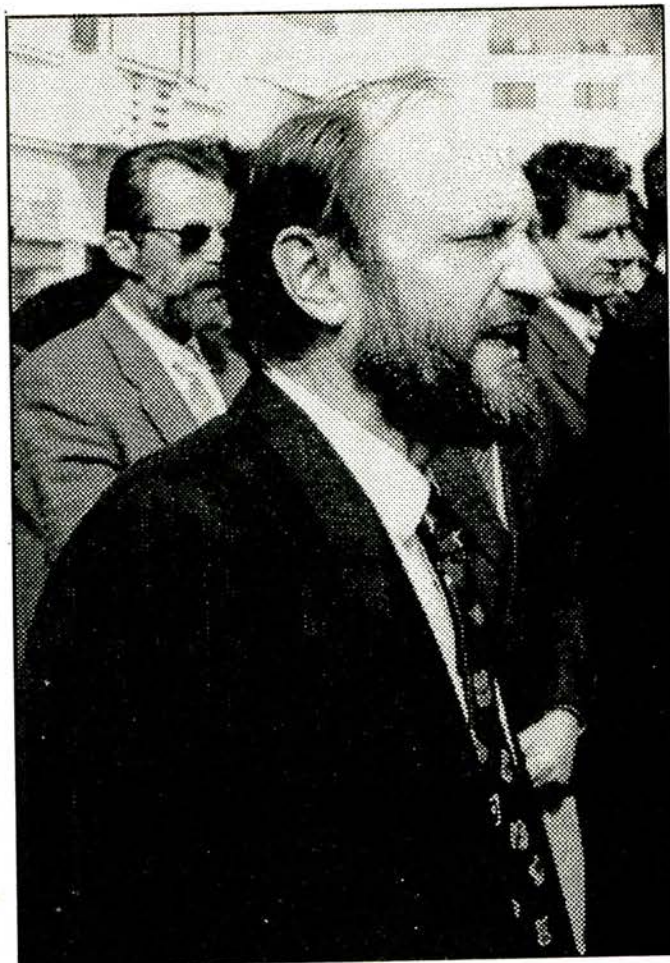
ва различите способности и могућности, намеће потребу постојања државних гаранција минимума виталних интереса грађана, као норме стандарда обавезујуће за сва социјална права човека.

4. Држава мора бити опозиција сиромаштву и болести. Средства за финансирање државе треба да обезбеђују грађани према својој економској снази, односно имовном стању. Из овог начела следе бројни принципи који треба да успоставе јефтину и ефикасну државу која може испуњавати социјалну функцију и у којој државни терети неће бити намет чије испуњење доводи у питање егзистенцију грађана.
5. Ефикасност социјалне заштите постиже се законима, који обезбеђују механизме који спречавају понирање социјалног стања човека којима се обавља правовремена социјална интервенција државе. О социјалном стању превасходну бригу мора да води појединац и породица, а држава у изузетним случајевима, прописаним законом, када природне неједнакости и неспособност угрожавају, пре свега, живот појединца.

Зараде

Рад и запослење треба ослободити свих административних стега. Закони у овој области морају бити јасни и гарантовати минимум заштите слободе и права. Радни однос треба јединствено регулисати на целом простору наше земље, као јединственом привредном подручју. Пошто је рад на тржишту, уговором о раду ангажују се радне способности, на један општи и трајан начин који омогућава непосредно коришћење радних способности. Код уговора о раду, зарада се јавља као награда која се периодично даје, зависно од вредности уложеног рада. Зарада је оно што мотивише појединца да свој рад нуди на тржишту. Њена сигурност и висина су за већину грађана готово једини извор материјалне егзистенције и материјална претпоставка свеукупног развоја личности. Запослени који, поред зараде, имају могућности да обезбеде средства на друге начине (имовина, рад на црно, шверци, рентирање итд.), неупоредиво су у бољем положају од оних којима је зарада једини извор средстава егзистенције. С обзиром да је узрок и последица социјалистичке владавине губитак имовине појединца, односно лишавање права својине и слобода, онда је разумљиво зашто је зарада изузетно значајна економска, а нарочито социјална категорија, у овом тренутку. Социјалистички режим се плаши економски јак и самосталног грађанина, па зато платама и зарадама грађане држи у поданичком односу. Општа карактеристика постојећег (социјалистичког) система, зарада је општа конфузија, драстичне разлике, нестабилност и неизвесност.

Дугогодишњим и добровољним издвањем средстава, запослени преузима својевољно бригу о свом материјалном положају, уколико дође у ситуацију да нема средстава по основу зараде. Та средства која издваја месечно, не би

Др Никола Поплашен и Пантелија Дамјановић на једном од митинга Српске радикалне странке

требало да представљају терет, а после дуго година она постају значајна и стално се увећавају по основу каматног приноса. Та средства тржиште рада треба да пласира као инвестициони фонд и стално увећава. Овакав начин обезбеђења средстава због престанка запослења, а самим тим и ускраћивања зараде, одраз је личне одговорности појединца који је дужан да, пре свих, сам води бригу о себи и о својој породици. Зато је потребно пореским мерама стимулисати штедњу и аутосигурност о којој запослени размишља и у релативном благостању. Тај облик штедње преко тржишта рада, којим запослени обезбеђују материјално обезбеђење за случај незапослености, признаје се и не улази у пореску основицу грађана. За то постоје два крупна разлога. Први, обезбеђење сигурности на овај начин је, у ствари, делегирање социјалне компоненте државе на појединца и други, што се на тај начин штеде средства која би била намењена личној потрошњи, чиме се акумулира капитал неопходан за тржиште капитала, а тиме се снижава укупна каматна стопа и стабилизује домаће средство плаћања.

Привредни развој и његово финансирање

Српским радикалима је јасно да су развојни проблеми тако велики и тако сложени, да финансирање привредног развоја више не може бити једнострано. Привредни развој подразумева бољи квалитет живота за већину становништва, као и очекивање да им квалитет живота и даље расте. Најважнија последица досадашњег привредног развоја је чињеница да он више није могућ без развијених и сложених финансијских тржишта.

Број становника, чији квалитет живота треба побољшавати, већи је него икада. Досадашње побољшање квалитета живота довело је до тога да је данас просечна старост становника много дужа. Исто тако, еколошки проблеми, које може изазвати и изазива примена нових технологија, данас су већи него раније. Мали поремећаји у променама националних производа, које у прошлости нико не би приметио, данас утичу на живот великог броја људи. Модерна средства комуникације су довела до тога да су животни захтеви већине људи знатно другачији и већи него раније. Наш доживљај квалитета живота постао је веома сложена имагинација. Економски систем мора да одговори на многе, разноврсне, комплексне, старе и нове захтеве. Једини начин да се то постигне, јесте развој сложених финансијских тржишта. Робноновчана привреда је, до сада, најбољи начин привређивања, јер у таквој привреди постоје и робна и новчана тржишта.

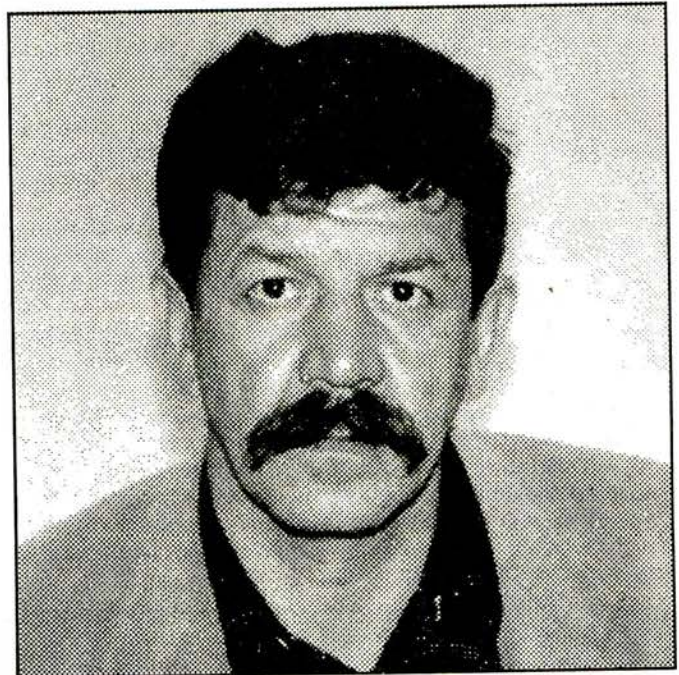
Основна обележја привредног развоја су: раст укупног националног производа, раст нето националног производа, раст нето националног производа по становнику, раст продуктивности економског система и раст ефикасности економског система. Раст ефикасности и продуктивности су темељ увећања развојних способности. Процес привредног развоја је, у ствари, процес организационих промена.

Међутим, домаћи ресурси се могу боље организовати. Производна, управљачка и власничка структура расположивих средстава се могу и морају мењати. Прелаз имовине у вештије руке могао би бити и дефиниција привредног развоја. Уколико се директним поресима стимулише развој тржишта и фактор производње, и ваљано економски вреднују средства, могло би се остварити преузимање средстава од стране оних који ће их ефикасније употребити. Тржишна привреда има велику способност саморегулације.

Основна полуга развоја тржишних привреда су предузетништво и дозирања улога државе у стварању услова привређивања. Улога државе се, пре свега, мора огледати у стварању стратегије која обезбеђује привредни раст и

структурне промене у привреди, уз стабилност домаћих цена, контролу инфлације и уравнотежен платни биланс земље.

Доминантна улога у привредном развоју мора припадати развоју тржишта капитала. Деонице и обвезнице предузећа и пословних подухвата се купују и продају на финансијском тржишту. Велики коефицијент обрта на финансијском тржишту траже и налазе себи одговарајуће коефицијенте обрта капитала у реалном сектору. На тај начин се радикално увећава стопа раста продуктивности привреде и ефикасност система. Предузетништво и брза примена организационих иновација помажу да се што мањом имовином, енергијом и другим расположивим средствима оствари велики укупни производ. Захваљујући великој флексибилности и погодној расподели ризика, ово је најуспешнији модел финансирања привредног развоја, чијом применом долази до крупних технолошких и организационих промена.

Петко Вукојчић

Рођен 19. 4. 1957. године у Сокоцу. Завршио Машински факултет у Сарајеву. Технички директор ДП "Романија" на Сокоцу. Председник је општинског одбора Соколац и Сарајевско-романијског округа Српске радикалне странке. Члан је Централне отаџбинске управе. Са супругом и двоје деце живи и ради на Сокоцу.

Спољна трговина

Тешкоће које се манифестују у спољној трговини делом су последица досадашњег модела привредног развоја, који је, због предимензионаности различитих облика непроизводне потрошње, учинио југословенске производе и услуге мање конкурентним у иностранству, а делом због санкција међународне заједнице.

Српским радикалима је јасно да се излаз из постојећих тешкоћа у спољној трговини не може наћи ограничавањем увоза, нити политиком извоза по сваку цену, већ, пре свега, предузимањем потребних мера за стварање ефикаснијег система, повећање продуктивности рада и смањење трошкова производње. Либерализација спољне трговине је нужност која се мора спроводити врло брзо, али не и моментално. Одређене мере заштите домаћег тржишта мо-

рају се спровести ради оспособљавања земље за равноправно учешће у конкуренцији на светском тржишту.

Спољна трговина и економска сарадња са иностранством уопште, треба да се базира на вишим облицима економске сарадње: страна улагања, прибављање и уступање материјалног права на технологију, сервисирање, односно пружање услуга за одржавање увезене опреме и трајних потрошних добара за личну потрошњу, извођење инвестиционих радова у иностранству, уступање изградње инвестиционих објеката страном извођачу, сарадња на бази лизинг послова, заједнички наступ партнера из више земаља на трећим тржиштима и слично.

Трговина

Област трговине показује у правом светлу државну пререгулисаност зато што се системски не решавају битни предуслови за успешно праћење ове делатности. Погрешним дефинисањем места наплате пореза на промет (у малопродаји уместо у производњи), држава оптерећује предузетнике из ове области, а и читаву област, законском материјом о наплати и контроли наплате пореза, коју врло често мења стварајући конфузију око примене. Фискална решења и висина пореских обавеза системски присиљавају предузетнике на масовну утају пореза, држава опет увећава свој апарат за контролу за шта су јој потребна нова средства која се могу обезбедити увођењем нових фиксалних обавеза и тако у круг.

Либерална тржишна привреда представља најбољу основу за развој и ове области са слободном иницијативом без претераног државног уплива у директно регулисање. Мере државе се морају сводити на једноставну и ефикасну пореску политику која ће онемогућити утају пореза, што је могуће постићи изменом места наплата пореских дажбина и прописивањем услова који се морају испунити у овој области, а тичу се обезбдења одређеног квалитета и узанси код пружања услуга и квалитета производа (санитарни и слични услови).

Пореска политика

Ниво јавних расхода креће се 30-50% од друштвеног производа. Имајући у виду овакве пропорције друштвеног производа, који савремена држава одузима, троши и редиистрибуира системом својих прихода и расхода, није тешко схватити какве могућности пружају ефекти који се постижу инструментима јавног финансирања и остваривања макроекономских циљева друштва. Данас имамо превише државе тамо где је не треба (тотално администрирање у привреди), а премало државне подстицајне интервенције где је нужна.

Српска радикална странка је уверена да је неопходно сломити битну полуку доминације политике и регионализма над економијом, не водити политику двојног буџета, у коме највећи његов део остаје изван увида и ингеренција јавности, и прекинути с политиком "пропуштања" мера које одговарају, а блокирањем мера које не иду у корист – што је већ дуже време пракса код нас.

Изворе јавних прихода за финансирање своје потрошње држава мора да обезбеди у оствареној добити, у чијој расподели учествује по основу одговорности за реализацију друштвено верификованих циљева, и по основу деоничарства у јавним предузећима. Није тржиште у толикој мери перфектан и слепи регулатор да би се у потпуности искључило свесно друштвено усмеравање привредне динамике. Предузећима је неопходна ангажованост државе на доношењу мера економске политике у оквиру које је значајна полука тржишне способности предузећа баш пореска политика. Тржиште јесте регуларни арбитар, али добар део алокативних и редиистрибутивних функција обавља механизам фискалног система и пореске политике.

Државни циљеви треба да прекораче фискалне међе и ућу у сферу економског и социјалног развоја. Држава мора своје моћне инструменте, који јој стоје на располагању, да употреби на оптималан начин. Пре свих, инструменте као што су јавни приходи, јавни расходи, буџетска равнотежа и друго. Битан предуслов спровођења тржишних принци-

Брчко мора да остане у српским рукама: др Поплашен и Мирко Благојевић у граду на српском коридору

Раденко Ристић

Рођен 16. 8. 1953. у Кључу, где је завршио основну и средњу школу. У Београду редовно уписао, а потом и дипломирао, на Вишој економској школи. Пре рата био комерцијални директор у ДП "Витинка", Козлук. У рату именован за генералног директора, а у истом предузећу од 1992. до 1995. године два пута смењиван због страначке припадности. Учесник отаџбинског рата. Ожењен, отац два сина.

па у привреди је синхронизација монетарне и фискалне политике.

У нашим условима и независним приликама, понешто чак личи на поступну експропријацију путем опорезивања. Свефазни порез на промет уведен је сумњивом комбинацијом пореских закона који омогућавају да раст инфлације повећава државне приходе, чији се лавовски део користи за интервенције у привреди ради очувања постојеће привредне структуре. Убирање неопходних државних прихода, на овај начин, не само да оптерећује резултате пословања, већ и успорава обрт и одузима имовину.

Не сме се previdети основно економско начело фискалне политике које захтева, пре свега, да порези не буду економски дестимулативни за интерес обвезника, да се могу плаћати из дела дохотка, а не смањењем имовине, као и да методе опорезивања не треба често и без велике потребе мењати. Треба избегавати порезе који имају оскудан ефекат и само оптерећују пореску администрацију и узнемирују обвезнике. У ванредним околностима, какве су тренутно, задаци фискалне политике се умножавају, али то не значи да треба дозволити мултипликацију пореза, већ је основно обезбедити превођење сиве економије у легалне и опорезиве токове привређивања. То је могуће постићи успостављањем економичног, рационалног и кредибилног платног система. Финансијска дисциплина се заводи мерама монетарне политике.

Експанзивна фискална политика (велико и апсолутно нарастање буџетског дефицита и јавне потрошње), није у функцији јачања привредног сектора и његовог оспособљавања за развој, већ јавног сектора, односно сектора становништва – у којима доминира лична потрошња и чисти трансферни расходи. Финансијске обавезе државе превазилазе капацитете постојећег фискалног система. Током непуних пола века, Југославија је пролазила кроз процес

системског ширења једне богате лепезе разних права и повластица, а да се није водило рачуна о њиховим материјалним импликацијама. Огроман је терет који је држава створила и који, из очигледно политичких разлога, не може, за сада, да смањи. Политика нагле фискалне рестрикције погодила би широке слојеве становништва који, добрим делом, живе на хипертрофираном редистрибутивном механизму.

Најважније претпоставке за спровођење новог пореског система су: регулисање питања својине – државне и приватне (као преовладавајуће), њихова потпуна правна заштита и једнакост у третману, функционисање слободног тржишта и слободна конкуренција, као и слободан проток капитала, робе и радне снаге, централна државна емисиона банка.

1. Порез на промет производа увео би се на следеће производе: нафта и деривати нафте, све врсте цигарета и дуван, алкохолна пића, накит и крзно, путнички аутомобили. Порез на промет производа плаћао би се у фази производње, а не у сфери промета. Сваки произвођач наведених врста робе обрачунава и плаћа порез на промет производа, те је цена на тржишту произвођачка цена са обрачунатим и плаћеним порезом на промет. Основица пореза на промет је продајна цена произвођача.
2. Порез на добит послодавца треба да подстакне улагања у имовину и да ограничи просечну профитну стопу. Дефинисање стопе тог пореза треба да допринесе заинтересованости за приватизацију имовине (опреме, права и непокретности), уместо формалне приватизације. Основицу за плаћање пореза представља пословни приход умањен за износ амортизације и пореза на имовину.
3. Грађани – мушкарци, који из било којих разлога не желе да служе војни рок, плаћали би порез држави сразмерно дужини трајања војног рока, утврђено за месец дана у динарској противвредности, у висини од 1000 марака. Из овог извора се може финансирати професионализација војске.
4. Порез на имовину је облик опорезивања код којег се, као порески објект, узима имовина пореског обвезника. Опорезивање имовине дефинисане по датом пореском критеријуму (вредност, површина, капацитет), може се јавити у више облика. Најприхватљивија је варијанта увођење пореза само на непокретности, што је приммерно земљама тржишне привреде. Основни приступ опорезивању имовине почива на становишту да пореске стопе треба да буду што ниже, а основица свеобухватна. Стопа пореза на имовину треба да буде у висини од 1% од тржишне вредности некретности. На овај начин порески терет постављен је тако да у њему партиципирају сва правна и физичка лица.
5. Инструментаријум опорезивања средстава за област социјалног осигурања треба разграничити од пореског инструментаријума, а притом задржати све заједничке елементе и принципе којима се конституише укупан систем јавних прихода. Стопе доприноса за социјално осигурање за сваког осигураника су пропорционалне, а прописују се посебно за пензијско и инвалидско осигурање, здравствено осигурање, и осигурање од незапослености. Доприносе за социјално осигурање плаћа послодавац за своје запослене на сопствени терет, а не на терет осигураника. Укупан износ наведених доприноса не сме прећи суму од 20% плате.

Платни промет

Економска и финансијска трансформација захтева и даље прилагођавање платног промета, са уважавањем чињеница да је Служба за платни промет једини дневно-ажурни систем који функционише у земљи. Иницијатива да се

обављање платног промета пренесе у банке, присутна је већ неколико година. Повод је увек било лоше стање у банкарском систему, што не би смело да одређује судбину развоја монетарног и финансијског система земље, да би се решавали текући проблеми појединих банака, а још мање за упошљавање вишка радне снаге и отклањање нерационалности у њима.

Могућност да банке преузму обављање платног промета може да се оцени према следећем: 1. Банке немају изграђен јединствен систем рачуна на којима данас евидентирају средства физичких лица која код њих држе депозите. Евидентирање стања и промена на рачунима правних лица нужно захтева јединствен систем пословних рачуна, какав данас има Служба. Због различитости својих информационих аутоматизованих система, банке немају ни минималан степен јединства у нумеричком означавању (шифрирање) својих коминтентата, организационих делова, рачуна у контном плану, сврхе плаћања, система контролних бројева, и слично; 2. Банке, на мање разумејеним пословима платног промета, који обављају за становништво, немају јединствене инструменте платног промета, већ их свака од њих креира за себе. Платни промет за правна лица нужно захтева изграђен, развијен и угодан јединствени инструментариј платног промета, са прецизно утврђеним обликом, садржином и начином употребе, које у плаћању сви користе; 3. Методологија рада у банкама је за ту врсту посла врло различита; 4. Банке располажу врло хетерогеним техничким средствима за обраду и пренос података, што би било веома тешко повезати у јединствену рачунарско-комуникациону мрежу, без које је немогуће замислити електронска плаћања, која су данас већ развијена у платном промету Службе, због различите организације рада у свакој од банака, не би било могуће унапређивати систем плаћања и обављати платни промет на јединственим принципима масовне обраде података. Могућност обављања платног промета у Служби за платни промет, при Народној банци, је опција за коју се залаже Српска радикална странка. У највећем броју развијених земаља, у системским законима којима се уређује монетарни систем и систем плаћања у земљи, централна улога у емисионој, монетарној, контролној и регулативној сфери дата је централној банци. Слична ситуација је и код нас, тако да Народна банка (засад у неким областима тек регулативно) утврђује обим и обавља емисију готовог и жиралног новца; даје налоге за трансферисање емитованог новца његовим корисницима, преко рачуна који се воде код Службе за платни промет; прима у депозит средства са рачуна банака, укључивањем ових средстава преко обрачунских рачуна који се воде код Службе; доноси одлуке о условима и начину плаћања готовим новцем; снабдева готовим новцем све учеснике и носиоце платног промета преко Службе за платни промет; утврђује мере монетарног регулисања које се спроводе преко Службе (обрачун, контрола и издвајање обавезне резерве); регулише начин утврђивања ликвидности банака и других финансијских организација који се дневно прати преко Службе; прописује критеријуме под којима носиоци платног промета стичу право да учествују у обављању платног промета; контролише обављање платног промета код свих носилаца платног промета, па самим тим и код Службе.

Из наведеног произлази да су послови платног промета, које обавља Народна банка (регулативни и контролни), и послови платног промета које обавља Служба (извршни), у тесној корелацији, готово у функционалном смислу.

Банкарски систем

Банке су код нас продужена рука, државе и установе за социјалну помоћ угроженим фирмама. Банкама се и даље разрезају колико морају уложити у пољопривредну производњу, за откуп, за санацију, за покретање производ-

Мирјана Шајиновић

Рођена 28. 10. 1951. у Нишу. Завршила Филолошки факултет у Београду, занимање – професор. Пре рата запослена у средњошколском центру Добој. У току рата обављала дужност директора Завода за запошљавање и директора Центра за културу. Због политичког одређења за Српску радикалну странку, данас незапослена. Од 1991. године председник српског просветног и културног друштва "Просвјета", Добој. Иницијатор оснивања Српске радикалне странке у Добоју, председник општинског и окружног одбора Српске радикалне странке. Члан Централне отаџбинске управе. Удата, мајка двоје деце.

ње или за смиривање незадовољства у великим колективима. Ако се тако настави, неће бити ни банака ни производње. Нема тржишне привреде уз административно управљање у банкама.

У постојећим условима доминира ванинституционално тржиште новца, краткорочни пласмани, јер бројни привредно-системски деформитети у реалној привредној сфери, обесхрабрују дугорочне пласмане, а изостанак приватизације реално онемогућава ширење промета имовинских хартија од вредности. Алиментирање буџетских расхода из реалних извора намеће праксу задуживања државе на финансијском тржишту. То је начин за прекидање монетизације дефицита, али има и своје негативне ефекте, јер ангажује и онако оскудну акумулацију која се може продуктивно пласирати, а монопол истискује са тржишта друге, предузетничке "зајмотражионице".

Финансијско тржиште

Неефикасна држава, са исто тако јавним и друштвеним предузећима, своје нерационалности покрива мерама пореске и монетарно-кредитне политике, социјализујући своје губитке и узрокујући инфлацију. Стварањем инфлације, уништава се основни предуслов за функционисање тржишта, јер се инфлацијом замагљују економски параметри, номиналне вредности о бонитету партнера су искривљене, а економски мотив профита је крајње релативизован немогућношћу да се трансферисани капитал

оплоди. С друге стране, постоји уска веза између стопе привредног раста и развоја тржишта капитала. До значајнијег трансферисања имовинских хартија од вредности долази на узлазној линији привредног раста, што се доводи у везу са рационалним очекивањима о општој способности привреде да одбацује профит, односно власника капитала да може дисконтовати приходе (профит, дивиденду).

Код нас није испуњен ниједан од два услова за функционисање тржишта капитала, трансфер се карактерише уским асортиманом и ниским обимом промета. Српска радикална странка је уверена да ће, у светлу нужних системских промена, тржиште капитала налазити своје место и остваривати своје функције у складу са пробојем приватизационе логике. Што је приватизација динамичнија и свеобухватнија, а економски индикатори бољи, то јача предузетнички дух манифестован у развијеном тржишту капитала. С друге стране, што се приватизацији прилази са више сумње, оклевања и ишчекивања, односно администрацијом се амортизују неминовни падови у привредној активности, то се и елементарни пробој тржишности ванинституционално каналиште и тече стихично.

Овај други случај је врло карактеристичан за нашу ситуацију, а са приватизационог аспекта делује контрапродуктивно, зато што може и саму приватизацију – која тече нерегулисано, стихично, коришћењем повлашћеног положаја, каналима сиве економије – социјално и политички дискредитовати, приватизацији претпоставити национализацију; тржишност сместити у статизацију. Још је један битан фактор ограничења у исказивању позитивних ефеката приватизације – онемогућена тржишност производних фактора. Једно без другог не иде, индивидуализована својина тражи и подразумева тржишност производних фактора. Само под тим условима могуће је остварити функцију тржишта капитала: сељење акумулације ка најрентабилнијим пласманима. Тржиште капитала, као део финансијског тржишта, подразумева три основна услова: 1. Приватизацију, јер се само на тој основи могу развити прави односи; 2. Стечај, без кога нема конкурен-

тске утакмице и селекције, јер је он израз и последица непредузетничког понашања и економске одговорности, и 3. Финансијску дисциплину, која произлази из претходна два услова, а која треба да буде обезбеђена функционисањем правне државе.

Породица и политика наталитета

Традиционална српска породица је стуб који је омогућио ослобођење, уједињење и просперитет генерација, стварање и развој слободне личности, патриотизма, моралности и одговорности. Својом економском снагом увек је била гарант личног суверенитета и велика сметња политичком авантуризму, званом социјализам. Ти стубови су морали темељно да се униште како би се створио простор за колективизацију у беду, облик ненародне владавине једне партије. За социјализам је потребна поданичка и безлична маса, а пошто традиционална српска православна породица не производи такву масу, јасно је зашто је морала бити уништена.

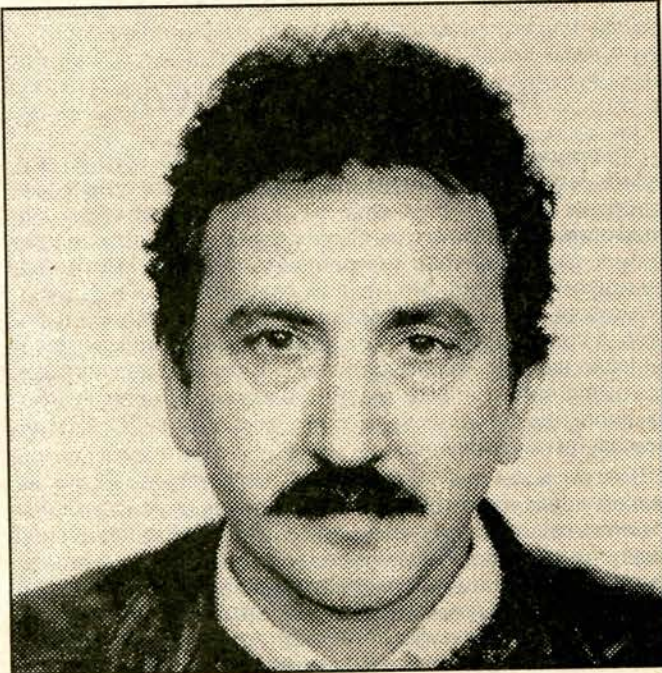
Постављени циљ – треће дете, не остварује се, јер на сваком кораку родитеље срећу бројни проблеми који дестимулативно делују на рађање. Постојећи прописи о заштити трудница и породиља, здравственој заштити трудница, породица и новорођенчади, друштвеној заштити деце, образовању, пензијском и инвалидском осигурању, пореском систему, стамбеној изградњи, социјалној заштити, не дају позитивне резултате. Економска независност породице не постоји, оне зависе од минималних зарада које се нередовно исплаћују.

Дечји додатак представља симболично признање које се исплаћује са закашњењем, не представља никакву помоћ породици. Накнаде које се исплаћују трудницама и породиљама су, такође, симболичне, и нередовно се исплаћују. Образовање и васпитање преко постојећих институција је маргинализовано, а знања и способност, који

Да се никад не понови: егзодус српског народа

се стичу у школи, готово су непримењиви у процесу радног ангажовања. Стамбена изградња, саобраћај, регионални развој и информисање, такође значајно утичу на natalitet и значајно су допринели стању породице и nataliteta.

Ђуро Кончар

Рођен 20. 2. 1951. године у Приједору. Завршио Металуршки факултет у Зеници. Радио као професор у Машинско-техничкој школи у Приједору, предаје машинску групу предмета. Председник је Општинског одбора Српске радикалне странке Приједор и Санско-унског округа. Члан је Централне отаџбинске управе Српске радикалне странке и Извршног одбора у Републици Српској. Председник је Удружења бораца и учесника рата радника у образовању, Приједор. Живи и ради у Приједору са супругом и две кћерке.

Образовање

Образовна политика Српске радикалне странке заснива се на стварању услова за свима доступно, дакле, бесплатно основно школовање, и превазилажење заосталости наслеђене из претходног система. Основа програма је дете, а не образовни садржај, и то се односи на предшколско и школско васпитање и образовање.

Предшколско васпитање, као наставак и допуна породичног васпитања и први степен система васпитања и образовања, није само припрема за школу, већ и за оптималан развој детета. Став да основу програма чини дете, васпитачима пружа шире могућности креације рада, него што то даје пуна реализација програма. Предшколско васпитање треба да ублажи социјалне разлике међу децом и да их научи да живећи у групи, сазнају потребе и искуства других. Међутим, васпитни поступак мора помоћи сваком детету да буде своје, односно, да до максимума развије све своје индивидуалне карактеристике, сва лична обележја, потребе и интересовања. Специфичан и посебно вредан облик учења предшколског детета је игра, коју треба максимално користити и директно допуњавати узорима из спорта, уметности и слично.

Српска радикална странка сматра да основно и средње образовање мора бити бесплатно. Школовање би се

плаћало само у приватним школама, у које би родитељи своју децу уписивали по личном нахођењу. Више и високо школовање би се делимично плаћало. Изузетак би могли да буду одлични студенти или доказани таленти из разних области.

Питање финансирања у просвети је, вероватно, и најважније од свих питања. До сада, друштво образовању није поклонило дужну пажњу на свим нивоима. Сматрамо да је неопходно одвојити средства, како за градњу нових објеката, тако и за санацију постојећих, односно, потребно је одвојити средства за материјалне трошкове и инвестиционо и текуће одржавање школских објеката. Свуда где је то могуће, потребно је увести приватни капитал.

Стручном усавршавању наставника мора се посветити више пажње, нарочито код употребе наставних средстава. Многи уџбеници и литература не прате потребе образовања и саме наставе, не задовољавају ни основне захтеве просвете, при том, и не излазе на време. Стога је у рад на састављању уџбеника потребно укључити састављаче школских програма, али и наставнике и професоре основних и средњих школа, преко јавног конкурса.

Лица запослена у просвети морају имати прописану стручну и педагошку спрему и обавезна су да раде на свом стручном и педагошком усавршавању, које би организовали и помагали републички и други центри за усавршавање наставног особља. Стандард васпитача, учитеља и професора мора се побољшати и ускладити са материјалним приманима државних функционера и чиновника одговарајућег платног разреда.

Српски радикали никада неће бити слуге: др Никола Поплашен и Мирко Благојевић у ишчекивању да др Војислав Шешељ изађе из затвора

Индустрија

Радикалне промене за побољшање стања у индустрији и њен развој, подразумевају три основна облика реструктурирања: својинско, техничко-технолошко и производно, и организационо-пословно. Најцелисходнији начин власничке трансформације подразумева продају правним власницима капитала, уз пуно право учешћа и страног капитала, као и акционарство запослених, чиме се постиже боља мотивација за развој због идентификације запослених са предузећем (са ограничењем расподеле деоница без улагања – расподела акција над мртвим капиталом предузећа).

Што се тиче техничко-технолошког и производног модалитета, решење треба тражити у преоријентацији производње на бази програма, чију садржину чине потенцијални, сопствени ресурси. За неке активности техничко-технолошких процеса, треба постављати програме за краће периоде, а за неке дуже, најмање три до пет година. Први се састоје у постављању мера и акција у циљу краткорочног прилагођавања текуће производње датим условима, а ови други у постављању таквих решења која ће доводити до веће производње и пласмана на домаћем и иностраном тржишту, до веће ликвидности предузећа, коначно, до добити која може да се расподељује за развојне циљеве и сврхе.

Чињеница је да је велики део уграђене опреме у постојеће капацитете наших предузећа пореклом из иностранства. Оваква структура условљена је бројним разлозима, а пре свега: недостатком домаће производње, могућношћу набавке комплетне опреме у иностранству, повољним условима кредитирања, краћим роковима испоруке, као и недовољном сарадњом индустрије са другим привредним гранама. Зато је неопходно постојеће индустријске капацитете максимално укључити у модернизацију, реконструкцију и проширење постојећих капацитета, као и обезбеђивање резервним деловима за њихово текуће и инвестиционо одржавање.

Најзад, трећи модалитет подразумева унутрашњу организацију пословања са аспекта свих пословних функција: набавке, производње и пласмана, финансија, рекламе и пропаганде и администрације. Будући да савремено тржишно пословање захтева креативност у послу, стручност, покретљивост и пуно слободу у предузимању и реализацији акција и мера, то се нужно намеће потреба за јачањем менаџмента и маркетинга.

У склопу изнетих облика реструктурирања, кооперација, као посебан облик сарадње између пословних субјеката, треба да нађе одговарајуће место. У нашој индустрији она још увек не наилази на ширу и сталну примену, изузев код неких већих предузећа која производе сложеније производе. Зато код нас у већини предузећа, како у друштвеном тако и у приватном власништву, имамо неискоришћености капацитета, чак и код неких предузећа која су по природи ствари и структури производа упућена на међусобну сарадњу.

Ако нам досадашње искуство постојећих својинских односа и државне пререгулисаности у овој области показује да се држава бавила дефинисањем производно-финансијских планова у индустријским предузећима, обезбеђивањем пласмана производа, наплатом потраживања, смањењем залиха, обезбеђењем средстава за измирење доспелих обавеза према кооперантима и исплатом зарада – и да се показало да је држава лош предузетник, јасно је да су промене нужне и хитне. Једина алтернатива у решавању проблема предимензионарности неефикасне индустрије је, свакако, приватизација.

Пракса социјализације губитака, који се великим делом стварају баш у области индустрије, а потреба да држава и привреда троше само онолико колико тржишна утакмица дозвољава, кредитирање залиха производа који немају тржиште и платежно способне купце, куповина социјалног мира финансирањем производње која се дуго

година не може појавити на међународном тржишту, због ниске конкурентности или високе увозне зависности, административно регулисање цена и маржи, затвореност тржишта системом увозно-извозних дозвола – све су то проблеми неадекватне економске политике, који имају негативне директне последице на све области индустријске производње: од прехранбене, преко хемијске – метало-прерађивачке, електро, производње грађевинског материјала, аутомобилске и др.

Електропривреда

Стање у коме се електропривреда налази захтева комплексан програм мера, како би се систем ослободио свих нерационалности управљања и производње. Специфичност гране условљава нужност промена неадекватне стру-

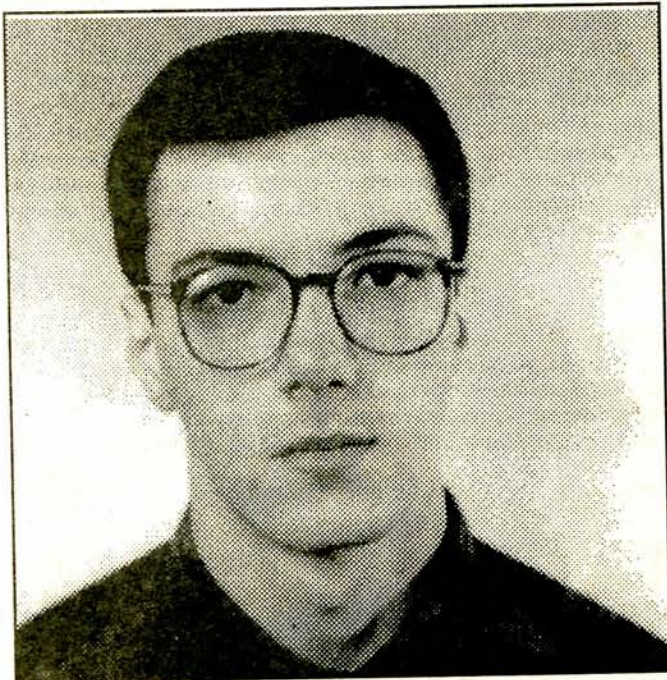
Слободан Бунић

Рођен 16. 10. 1960. године, Општина Котор-Варош. Завршио Технолошки факултет у Бања Луци 1983. године. Постдипломске студије одслушао у Загребу 1990. године, а наставио у Бања Луци и у фази је завршетка. Пре рата руководио је фабриком самолепљивих трака "Фаст" у Котор-Вароши, а у току рата обављао дужности и генералног директора ОДП "Пролекса" (због страначке припадности смењен са дужности). Тренутно ради као извршни директор за производњу ОДП "Пролексу".

Ожењен, отац четворо деце Никола, Ана, Бранко и Ђорђе.

Од иницијативног одбора налази се у странци. Радио је на пословима потпредседника странке за Котор-Варош до потпредседника општинског одбора, потпредседника Извршног одбора Српске радикалне странке Републике Српске и члан централне отаџбинске управе. Његов општински одбор постигао је најбоље резултате на локалним изборима у санско-унском и врбашком округу.

ктуре и регулације електропривреде, што треба да доведе до пораста конкуренције у грани. Поред тога, постоје и мере које се морају, у својству краткорочних, спроводити одмах.

Огњен Tadiћ

Рођен 20. 4. 1974. године у Сарајеву. Студент четврте године Правног факултета у Бања Луци. Обавља дужност главног секретара Извршног одбора Српске радикалне странке Републике Српске. У Српској радикалној странци од 1991. године. Радио као новинар Српске телевизије, а пре рата у ТВСА, Омладинском радију и НРТВ Добре вибрације.

Опоравак електропривреде треба започети усаглашавањем цена са европским просеком. Нужно је формулисати модел за одређивање цене, а тарифни систем уредити тако да одржава стварне трошкове које поједине категорије потрошача намећу систему. Из цене електричне енергије избацити ставке које немају никакве везе са електропривредом – плаћање ТВ-претплате и пореза за железницу. Када би се то учинило, створио би се простор за пораст прихода електропривреде без раста цена.

Измена структуре електропривреде је, свакако, неизбежна. То се мора учинити на начин да се сачува економски потенцијал, али и смањи вертикална интегрисаност, неопходна је и другачија интерна организација и врло еластична економска регулација. Улога државе у овом процесу је неспорна, али то не значи да електропривреда треба да остане у државном власништву, без обзира на чињеницу да постоји велики број предузећа у свету која су у државном власништву, а послују успешно. Приватизација долази после процеса структурних измена, које би биле извршене на бази економских и техничких студија, а обухватале питање степена вертикалне и хоризонталне интегрисаности, могуће конкуренције у производњи и дистрибуцији евентуалних тржишта енергије, као и облике регулације природног монопола у преносу и делу дистрибуције.

С обзиром на значај и стање електропривреде, посебно је важно питање потребних инвестиција које се процењују на 2 милијарде долара. Ову процену треба узети с резервом, јер земља нема концепт енергетске стратегије. Застарео концепт економске регулације одбија стране инвеститоре и чини тешко примењивим алтернативне концепте градње и финансирања електроенергетских објеката.

У свету постоји тренд појачаног инвестирања приватних инвеститора за улагања у електроенергетику. Да би

их привукли, потребно је изменити прописе о електропривреди у смислу да и друге фирме, сем државних, могу да производе, преносе и дистрибуирају електричну енергију. Изменом структуре у електропривреди, и уз страна улагања, електропривреда би поново могла постати систем који ствара профит, што би олакшало приватизацију дела система. Стварање флексибилније структуре гране уз појачану концентрацију, треба да буде циљ и саме државе у овој области у којој има значајне компаративне предности.

Либерална тржишна привреда

Полазну претпоставку развоја друштва у програму Српске радикалне странке представља концепт либералне тржишне привреде. Социјализам, као историјски компромитован пројекат, заснован на друштвеном власништву, показао је све своје слабости које се могу укратко набројати: ниска стопа раста, висока незапосленост људи и капацитета, висока стопа инфлације, висока задуженост предузећа и државе, нето одлив капитала, платно-билансни дефицит, низак ниво дохотка и штедње, неразвијен економски и монетарни систем, непоштовање закона, слаба и неодговорна држава, слаб пословни морал, неразвијена тржишта – посебно новца и капитала, неефикасан укупни привредни систем и сл.

Сви производни фактори (рад, земља и капитал), као и њихови носиоци, су слободни и међусобно равноправни. Слободним уговарањем услова размене постиже се на тржишту максималан положај свих учесника у размени, а цене добара и услуга формирају се по неспутаном деловању економских закона понуде и тражње. У том случају, било каква интервенција јавне власти у сфери образовања цена је принудног карактера и нерегуларна. Интервенционизам државе и њен утицај, своди се на дефинисање

Миљан Крстић, најмлађи одборник у СО Бијељина

општег нивоа цена преко пореског механизма, система царинске заштите и стварање услова за улагање у областима дефинисаним економском политиком као приоритети.

Либерална тржишна привреда, са приватном својином као основним полазиштем, треба да оствари следеће циљеве: повећање економске ефикасности, ревитализацију тржишног механизма, смањивање улоге и расхода непрофитабилне и неефикасне државе, одређивање тигулара својине, повећање индивидуалне слободе и демократије и сл.

Недефинисани власнички односи и изостанак приватног власништва и тржишно рационалне политике створили су неефикасну привреду и дугогодишњу кризу у развоју. Зато приватизација мора да реши бројне проблеме: недостатак правне државе, посебно непоштовање основних закона и пословних односа, неефикасну и нестабилну монетарну политику, слаб и неефикасан банкарски систем, нестимулативан и неконзистентан фискални систем, неподешен монетарно-кредитни систем, недостатак капитала и штедње за развој, високу кредитну и другу задуженост предузећа, недостатак пословног морала и свих облигационих односа, потпуно неразвијено тржиште капитала и хартија од вредности, привредни систем неприлагођен производно-предузетничком сектору и др.

Приватизација

Приватизација, по схватању српских радикала, има за основни циљ дефинисање власничких права и увођење тржишног система заснованог на конкуренцији која форсира општу ефикасност. Повећање економске ефикасности, бржи излазак из кризе или спречавање уласка у кризу, подразумевају се сами по себи. У развијеним привредама данас се одвијају одређени процеси који доводе до великих структуралних промена: 1) продаја државне имовине, децентрализација кроз продају државних акција, понуда акција приватном сектору уз смањење учешћа јавног сектора; 2) либерализација привреде; 3) државна подршка организовања и финансирања приватних активности, уз редукацију бројних функција државе; 4) смањење буџетског дефицита и државне интервенције у привреди повећањем буџетских прихода продајом јавне имовине; 5) подстицање приватног сектора као општеприхваћен став јер је ефикаснији, предузетнији, са мотивом профита, а тиме и конкурентнији.

Приватна својина је дуго третирана као другоразредно право, и у дугом временском периоду је укидана национализацијом или другим правним инструментима који су имали исти ефекат. Због тога је неопходна њена потпуна консолидација и заштита од арбитражности. С тим у вези, потребно је преиспитати постојећи правни режим грађевинског земљишта, сузити могућност одузимања својине експропријацијом и другим сличним мерама, као и укидати разна јавноправна и административна ограничења права својине.

Досадашњи модел је преферирао докапитализацију у односу на друге могућности, тако да се постављало питање колико ће његова примена довести до суштинске власничке трансформације, нарочито ако се примењује варијанта без управљачких права. Може се рећи да је ово решење нудило неку модификовану варијанту трајања владајућег својинског облика, што је потврда страха од радикалних промена.

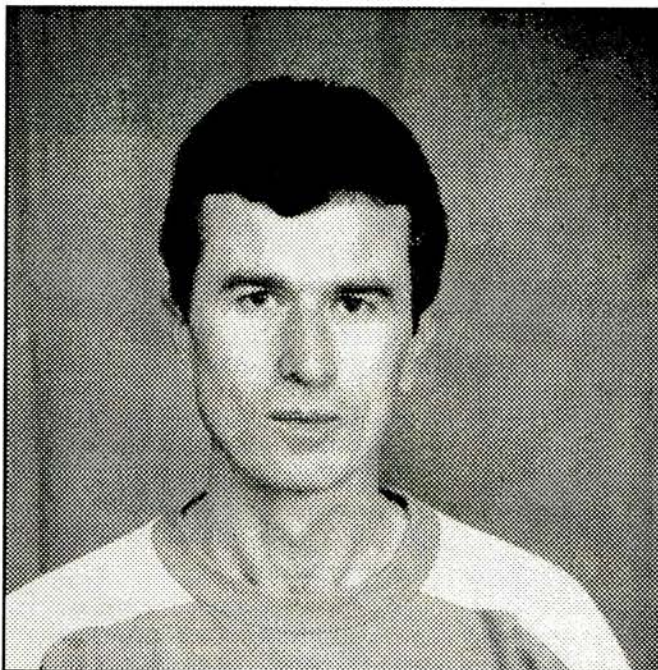
Огроман друштвени капитал треба учинити ефикасним, али то без улагања сопственог капитала руководећих структура и идентификације запослених са судбином предузећа, једноставно није могуће. Руководеће екипе својом имовином (па и остали део колектива), треба да одговарају за резултате управљања друштвено-државним средствима.

Законодавство у овој области мора на новим критеријумима да обезбеди процену вредности имовине, која ће

бити подложна контроли и оцени јавности, тако да се евентуално оспоравање заснива на економској аргументацији, а не на незадовољству сопственом позицијом што је чест мотив "бранитеља" друштвене својине. Законодавство, такође, мора да изради одбрамбени механизам како се не би десило преузимање контролног пакета акција од стране амбициозних али неспособних, богатих али нестручних, случајних наследника незаинтересованих за поривредну активност.

Организација државне власти

Нашу државу ћемо организовати као модерну демократску републику с доследно изведеним принципом поделе власти на законодавну, извршно-управну и судску. Власт не сме бити груба сила над народом која ће га застрашивати, него мора служити народу тако што ће, пре-

Милан Лазић

Рођен 27. 2. 1959. године у Угљевику. Завршио факултет политичких наука у Београду. Предаје социологију у средњошколском центру у Угљевику. Активан учесник Отаџбинског рата. Председник Општинског одбора Угљевик, Семберско-мајевичког округа, члан Централне отаџбинске управе Српске радикалне странке и Извршног одбора за републику Српску. Живи у Угљевику са породицом.

васходно, инсистирати на поштовању уставности и законитости, као и доследно штитити елементарне људске слободе и грађанска права.

Државна власт мора бити организована као сервис грађана који ће монопол физичке принуде користити само у циљу заштите приватних и државних добара. Сви органи власти морају представљати јединствен систем, заснован на хијерархијској субординацији и демократским изборима, који ће гарантовати провођење воље народа кроз једнодомни парламент, јединствену владу, једног председника републике, јединствену територију, јединствен изборни пропорционални систем са једном изборном јединицом за целу земљу, јединствен систем судства оличен у редовним судовима.

Др Светозар Радуловић

Рођен 6. 12. 1949. године. Завршио Медицински факултет у Новом Саду. Специјалиста васкуларне хирургије. У току рата био главни хирург 1. и 2. крајишког корпуса. Ради у Клиничко-болничком центру Бања Лука, на месту шефа одељења васкуларне хирургије.

Члан Централне отаџбинске управе Српске радикалне странке, Извршног одбора за Републику Српску и председник врбаског окружног и бањалучког Градског одбора Српске радикалне странке Републике Српске. Са породицом живи у Бања Луци.

Подела власти на три њена изворна конститутивна дела спречава појаву политичких монопола. Централизацијом власти јача се принцип доследне одговорности њених носилаца. Локална самоуправа мора бити јасно уставно конципирана и самостална у односу на управни апарат државе. Њене ингеренције не смеју се мешати са надлежностима централне власти.

Српски радикали се држе старог демократског и либералног начела да је најбоља она држава која најмање влада. Зато се залажемо за концепт цивилног друштва, грађанске самоиницијативе и минималне државне регулативе. Државна власт своју вољу треба да спроводи преко строго професионализованих служби и чиновничког апарата који ће бити лишен сваког страначког или идеолошког уплива.

Парламентарна демократија

Демократски облик политичког режима у свету се реализује у две основне варијанте – председнички и парламентарни систем. Српски радикали су присталице парламентарног, јер председнички систем садржи и многе потенцијалне изворе аутократског понашања шефа државе.

Залажемо се за једнодомни парламент као највише законодавно тело и смењиву владу, подложну сталној контроли народних посланика као директних представника народа. Настојаћемо да највиша власт и овлашћења буду концентрисана у парламенту, што значи да из парламента произлази и власт владе у целини, појединих ресорних

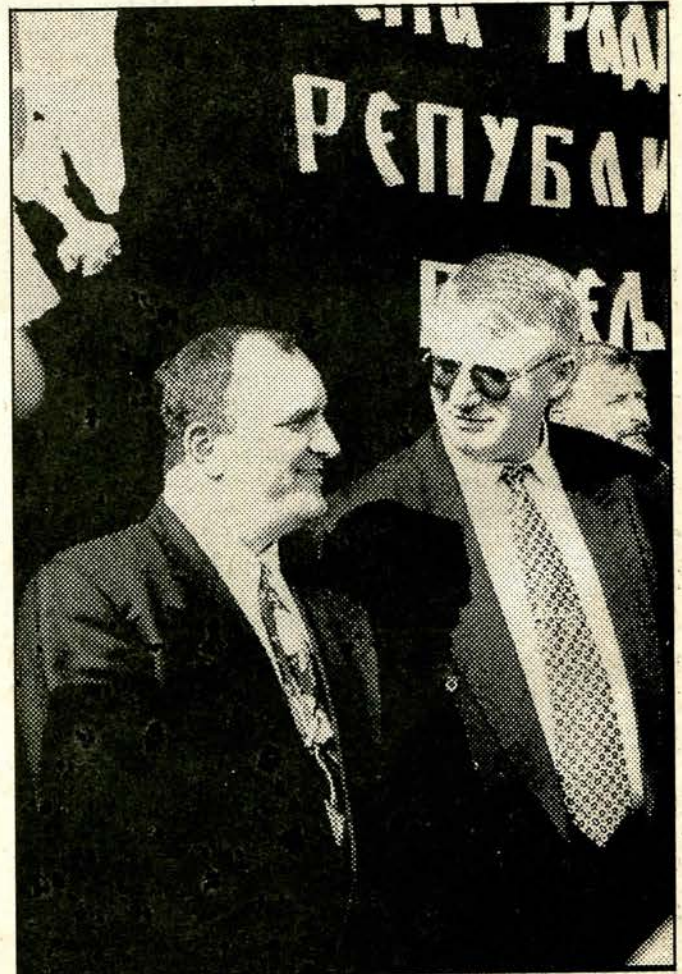
министарстава, председника државе и свих других изборних и именованих функционера.

Уставне промене треба да буду искључиво право парламента по посебном поступку. Против смо референдума као облика одлучивања по том питању, јер референдум може бити опасно средство манипулисања услед недостатка ефикасне контроле спровођења и утврђивања резултата гласања, пошто у томе не учествују политичке партије као у току избора.

Једнодомни парламент

Једнодомно парламентарно одлучивање подразумева изворно јединство власти, потекло из народне воље и њене концентрације у народној скупштини, а из тог јединства произлази и подела власти, како би се три њена кључна облика међусобно ефикасно контролисала. То подразумева да извршиоци власти рачуне полажу у парламенту, што значи посредно преко народних посланика народу у целини. У вишестраначком једнодомном парламенту процедура избора носилаца извршне и судске власти је до краја поједностављена, као и контрола обављања поверене функције.

Парламент треба да бира комплетан састав владе, што значи да смо против тзв. канцеларског принципа, који се сада у нашој земљи примењује на савезном нивоу. У парламенту је концентрисана целокупна законодавна власт и ту се води главна политичка расправа о свим важним државним и друштвеним питањима. Из те расправе, и односа снага појединих политичких партија, организованих у скупштинске фракције, произлазе политичке одлуке које имају обавезујући карактер за све сегменте власти. Пар-

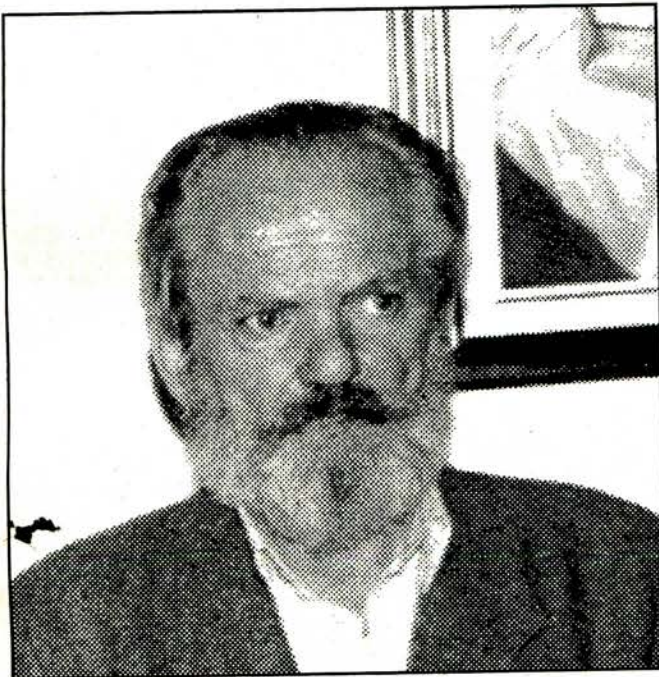

Др Војислав Шешељ и Мирко Благојевић на митингу у Бијељини

ламенту за свој рад мора да одговара и председник републике, који може бити смењен на исти онај начин на који је изабран, квалификованом већином гласова народних посланика.

Председник републике

Српски радикали сматрају да председник републике треба да буде репрезент грађанског, националног и вишестраначког јединства и основног интересног консензуса, па се, у складу са тим, уставом и законима морају регулисати председникова права, обавезе и овлашћења, како би се ефикасно превазилазиле евентуалне напетости између појединих органа власти и избегли сукоби надлежности у обављању извршне власти. Председника републике треба да бира парламент апсолутном већином, а он ће ту функцију обављати у мандатном периоду од четири или пет година. Гласање мора бити тајно, а председник у време трајања мандата не би смео да обавља ни једну

Марко Спаић

Рођен 1934. године у Требињу. Завршио Медицински факултет и специјализовао плућне болести. Ради у Општој болници Требиње и обавља дужност начелника Грудног одељења. Члан је Српске радикалне странке од њеног оснивања. Члан је Централне отаџбинске управе Српске радикалне странке и потпредседник Извршног одбора за Републику Српску. Са супругом живи у Требињу.

другу функцију, нити би могао бити биран на неки други политички положај. Битно је да за председника републике исто лице не може бити бирано више од два узастопна мандатна периода.

И смењивање председника републике мора се обављати по истој процедури као и његов избор, када се по том питању стекне сагласност двотрећинске већине народних посланика.

Председник републике треба да представља нашу државу у земљи и иностранству, формално, својим указом, проглашава законска и подзаконска акта која буду усвојена у скупштинској процедури, поставља и опозива

амбасадоре на основу предлога владе, прима акредитивна и опозивна писма страних дипломатских представника, додељује одликовања домаћим и страним заслужним лицима и обавља функцију врховног команданта војске.

Уз претходну консултацију и усаглашавање ставова политичких клубова, председник републике треба да предложи скупштини кандидате за избор председника и судија уставног суда, државног тужиоца и гувернера Народне банке. Поверавао би мандат за састав владе кандидатима које му понуде политичке странке по редоследу који одговара њиховој конкретној парламентарној снази. По истеку мандата, расписивао би нове изборе за Народну скупштину, а на образложен предлог владе могао би парламент распустити и пре времена, у складу са уставним и законским одредбама. Носиоци ове функције не смеју располагати превеликим прерогативима власти јер би се, у том случају, појављивале аутократске тенденције.

Влада

Влада треба да представља највиши орган извршне власти који у сваком тренутку мора располагати подршком апсолутне већине народних посланика, што се по једноставној процедури проверава гласањем о поверењу појединим министрима или влади у целини. То значи да је она увек изложена посредном или непосредном утицају воље народа, као носиоца суверенитета. Потенцијално лака променљивост чини владу одговорнијом за своје поступке и извршење уставних и законских надлежности.

У условима сталне смењивости владе и могућности изгласавања неповерења, подиже се ниво њене одговорности, а српски радикали сматрају да се тако ефикасније остварује принцип народног суверенитета, односно утицај народа преко посланика на извршење народне воље. Народ не мора чекати да прође мандат лошеј влади, већ одмах утиче на њено смењивање, ако она покаже неспособност или незаинтересованост за решавање народних и друштвених проблема.

Систем извршне власти у парламентарној демократији, за коју се залажу и какав ће реализовати српски радикали одмах по стицању народног поверења, употпуности се разликује од онога што данас имамо у српским земљама. Српска радикална странка ће владу формирати од способних, квалитетних, квалификованих, поштених и угледних људи, а не од оних који су склони најгорим врстама махинација, марифетлуцима и криминалу, а уз то крајње неспособни за обављање министарских послова, као што је данас случај. Високи државни положаји данашњим моћницима служе само као покриће и заштита од одговорности за потпуно уништење, тоталну пљачку и апсолутно обезвређивање српске економије. Грамзивост и незајажљивост која се показује приликом одређивања увозно-извозних квота или издавања дозвола, пљачке и проневере, основне су карактеристике социјалистичке власти.

Ради постизања финансијских уштеда и вишег степена оперативности, намеравамо да смањимо број министарстава и сведемо их на петнаест ресора: за правду; за унутрашње послове; за финансије; за одбрану; за иностране послове; за рад, борачка и социјална питања; за урбанизам, стамбене и комуналне делатности; за саобраћај и везе; за индустрију; за енергетику и рударство; за просвету, науку и културу; за здравље и екологију; за пољопривреду; за информисање; за трговину и туризам.

Државна управа

Српски радикали се залажу за комплетну реорганизацију и рационализацију државне управе која ће се заснивати на уверењу да је реч о сервису грађана, а не о сили која ће према људима, априори, заузимати одбојан или

Радно председништво Српске радикалне странке Бијељина

непријатељски став. Реорганизација је неопходна на свим нивоима и мора се спровести по принципу стручности кадрова и њихове елементарне оспособљености за рад у управним органима. Рад ће се модернизовати и компјутеризовати, а административна процедура до краја упростити уз значајно смањење броја запослених и појединача одржавања државног апарата. Тај апарат мора бити деполитизован и високо професионализован.

Јавност рада државних органа

У визији српских радикала, основни принцип демократизације друштва представља отвореност и јавност рада државних органа. Полувековном комунистичком диктатором развијен је концепт затвореног конспиративног друштва и подстицана својеврсна матична верзија свести о улози власти и владајуће партије у животу људи и народа. Процес затварања и скривања истине од јавности, од средстава информисања и грађана, довео је до највећег степена корупције, узурпације права грађана од носилаца власти и вршилаца функција у политичком систему.

Одговорност свих носилаца власти

Уверени смо да је једина шанса за доследну ревитализацију правног система наше земље садржана у тежњи за враћање поверења грађана у правни и политички систем и одговорну државу, а до тога је могуће доћи само сменом постојећег режима и доласком на власт Српске радикалне странке, односно, спровођењем радикалног, доследног, демократског и либералистичког програма. Тада би се правни систем превредновао увођењем строгих критеријума за

утврђивање и контролу одговорности свих државних органа, као и реafirмисањем принципа њихове смењивости на исти начин на који су конституисани.

Борба против корупције

Највеће зло које може снаћи државу је крајња и тотална корупција власти и државних органа. Управо то се десило нашој земљи. Корупција је захватила све поре друштва, почев од локалних органа власти, па до највиших, укључујући ту министре свих досадашњих влада, њихове премијере и сам врх државе. Грађани још памте министарске и генералске афере у којима су отимани и плачкани милиони марака, или организовање парадржавних банака и сличних институција у којима су нестале стотине марака државних и народних пара. Режимско хуњање на појаву ових, назови, институција, било је пропраћено високим провизијама корумпираним функционерима из врха власти. Велика криза у држави проузроковала је кризу морала носилаца функција власти, а степен корупције довела до неслућених размера. Данас се и буквално може урадити све подмићивањем лица која одлучују. Власт је постала средство брзог богаћења за све њене носиоце. Кодекс части, поштења и одговорности, само су поштапалице носилаца функција које ничему не служе, осим за прикривање криминалних радњи.

Српска држава, за коју се залаже Српска радикална странка, мора, у борби против криминала, поступати ригорозно, строгим казнама и у корену сасецати сваки вид корупције. Да би се вратило поверење грађана у власт и носиоце њених функција, морају се досадашњи носиоци власти, за које се утврди да су корупцијом дошли до одређених материјалних добара, извести пред лице правде и, одузимањем овако стечене имовине, ригорозно казнити.

Једино строг однос према носиоцима јавних функција, уз перманентну контролу обавеза власти, може да заустави и у корену сасече корупцију, као једно од највећих зала у држави. Српска радикална странка ће се максимално заложити за раскринкавање корупционарских афера и примерно кажњавање корумпираних функционера у српској држави.

Основе здравствене заштите и осигурања

Српски радикали су уверења да би се најефикасније спровела здравствена заштита по следећим принципима:

1. Основна бригаа о здравственом стању превасходна је брига појединца, па тек онда брига државе. Држава се (као универзални гарант), јавља, у законом прописаним случајевима, када појединац није способан или нема средстава за здравствену заштиту. Овим решењем држава онемогућава појаву ситуације да неко због природне неједнакости умре од болести зато што није у могућности да обезбеди средства за лечење.
2. Средства за здравствено осигурање обезбеђују грађани добровољним осигурањем. Све уплате евидентирају се у посебном картону за појединца. То је, уједно, својеврсни облик штедне наменских средстава за здравство.
3. Појединац има апсолутну слободу избора лекара и здравствене установе у којој ће користити здравствену заштиту.
4. Лица и установе које пружају здравствене услуге послују на тржишним принципима. Без обзира на својински облик, сви који нуде здравствене услуге су равноправни и учествују на тржишту. То значи да је битна здравствена услуга, њен квалитет, ефикасност заштите и дру-

ги параметри способности и вредности, а не својински облик.

5. О коришћењу средстава са здравственог картона одлучује појединац. На овај начин избегава се свака врста лажне солидарности, која је до сада имала карактер отимачних средстава. На овај начин се максимално поштује право личне својине сваког појединца.
6. Организације здравственог осигурања овлашћене су да издају гаранције да ће пружена здравствена услуга бити наплаћена. Њоме се гарантује сигурност организацији која пружа здравствене услуге да може наплатити цену услуге, а уједно се пружа сигурност појединцу да, без обзира на стање средстава на његовом картону, може да користи здравствену услугу. У пракси то може да значи и својеврсан облик кредитирања појединца који нема довољно средстава на свом картону.
7. Овај начин обезбеђивања и коришћења средстава намењених здравству, неминовно доводи до конкуренције и успостављања здравственог тржишта. Конкуренција, пак, доводи до пада цена здравствених услуга. Профит гони здравствене установе да саме проналазе најоптималнију организацију и да се боре за пацијента. Ту нема места за неспособне, нерационалне и неефикасне. Лечење постаје доступно сваком грађанину и он, руководећи се, пре свега, личним интересом, бира здравствену организацију која ће му пружити здравствену услугу.
8. Сва права која се остварују из здравственог осигурања, зависе од стања средстава на картону појединца. Тако појединац кроз здравствено осигурање, у суштини, обезбеђује себи средства за боловање, односно наменски штеди за случај болести као ризика. Дакле, нема могућности, као што је данас често пракса, одласка на боловање иако не постоји болест, јер болест напада људе без одређене закономерности, па је потребно чувати средства на картону као сталну резерву за случај стварне потребе.

"Војводо, врати нас на српску Грбавицу" – митинг Српске радикалне странке у Теслићу, 7. јуна 1996. године

9. У свим областима здравствене заштите мора постојати конкуренција установа које пружају здравствену услугу, а поред државних, мора се дозволити и организација и пословање здравствених установа у приватној својини. Установе за пружање здравствених услуга могу започети своје делатности тек пошто специјализована организација, којој су пренети послови бриге о здрављу становништва, изда решење да су испуњени сви законом утврђени услови.
10. Труднице, деца до 18 година живота и грађани старији од 65 година, имају право на здравствену заштиту из јавних прихода. То значи да здравствене услуге, које користе наведене категорије становништва, плаћа држава средствима буџета. Тако држава испуњава своју функцију универзалног гаранта. Тежња за повећањем напалитета налаже држави да посебно води рачуна о деци, а са 65 година живота губи се радна способност, те нема могућности да појединац сам о себи води бригу. Уколико ове категорије становништва желе да користе услуге приватних установа, разлику у цени коштања услуга (државна-приватна), плаћају сами.
11. Закони за заштиту здравља били би надлежни за спровођење вакцинисања становништва, превентивну здравствену заштиту, а и контролисали би стручно усавшавање здравствених кадрова, здравствену исправност воде, хране, ваздуха и отпадних вода које се испуштају у реке. Како би се предупредиле епидемије, елиминисали протагонисти нестручног рада, смањила стопа смртности становништва, установе које пружају здравствене услуге морају свакодневно достављати податке за здравствену статистику.
12. Картон осигураника постаје водич кроз права која се остварују на тржишту заснованом на конкуренцији, а то чини беспредметним већину права која се данас административно реализују уз многе бирократске препреке.
13. На основу ових принципа, лекар се максимално врћа струци – лечењу болесника, а послови организације и стварања услова за рад струке поверавају се другим професијама.
14. Категорија становништва која је неспособна за рад и незапослени који немају средства за живот, здравствене услуге могу користити само у државним установама, а средства за њихово лечење обезбеђују се у буџету државе.
15. Болести које угрожавају здравље на целој територији државе и оне болести за које не постоји ефикасан лек (рак, сида итд.), обавезно се пријављују заводу. За њих држава увек обезбеђује средства за лечење, уколико су она недовољна на картону осигураника.
16. Постојећу мрежу здравствених станица и амбуланти треба одржати на сеоским подручјима уз стварање услова за приватну иницијативу.
17. Велики број незапослених здравствених радника може решити питање запослења кроз институт кућних лекара који, осим интервентне прве помоћи, прегледа, уобичајене терапије, постају и здравствени водичи целој породици преузимајући потпуну бригу о здравственом стању својих пацијената.
18. Рехабилитациони центри и бање, које су до сада биле привилегије у лечењу, средствима постојећих фондова постају доступнији свим грађанима, а за њихово коришћење нису одлучујући упути администрације.
19. Све инвестиције уз здравствену заштиту имају апсолутно пореско ослобађање, без обзира да ли су уложене у државне или приватне установе. Процес приватизације је нужан и у овој области, али са њим треба почети тек пошто се ураде нове основе здравственог осигурања на бази овог програма.
20. Како су здравствене услуге на тржишту, овај начин организовања здравства ствара велике могућности за укључивање на међународно тржиште. Бројне бање, рехабилитациони центри и високо специјализоване здравствене установе са својим кадровским потенцијалом, уз одговарајући маркетинг, могу привући стране пацијенте.
21. Недозвољено је, у цивилизованим земљама, да се лекови издају без рецепта, а самим тим и без одговарајуће здравствене дијагностике. Због нерегулисаних односа између приватних апотека и фондова здравства, то је код нас уобичајена пракса. И у овој области се морају увести ригорозне мере контроле.

Средње медицинске школе и медицински факултети могу се оснивати у свим облицима својине. Обавезни стаж може се обавити у свим здравственим установама које испуњавају прописане услове у погледу врсте здравствених услуга које пружају, опреме, уређаја и кадрова. Средства за специјализацију лекара обезбеђује држава за лекаре запослене у државним здравственим установама, односно приватни власници којима су потребни специјалистички кадрови.

Пензије

Систем пензијског и инвалидског осигурања мора бити јединствено решен на читавој територији државе. Обавезност осигурања мора се трансформисати у добровољност, а издвајање појединца за пензије мора представљати његову штетњу и уједно својину која у држави ужива апсолутну заштиту. Окамаћени доприноси увећавају средства појединца и друштвена брига постаје лична имовинска брига и категорија. Права из пензијског осигурања такође треба ставити у зависност од дужине и обима (висине) улагања. Један део пензије, који не зависи од доприноса појединца, припада сваком грађанину који наврши 65 година живота или има 40 година стажа осигурања. Тај део пензије има исти износ, а средства се обезбеђују у буџету државе.

Други, далеко већи део пензије зависи од висине и дужине трајања добровољног улагања и увећан је дугогодишњим окамаћивањем. Окамаћени доприноси за осигурање, за случај незапослености, моментом остваривања права на пензију приписују се такође добровољно издвојеним окамаћеним доприносима за пензијско осигурање.

Институт превремене пензије, до пет недостајућих година пре стицања права на пуну пензију, треба задржати, с тим што се умањење пензије мора кретати од 1,5% до 2% за сваку недостајућу годину. Када се наврше године старости за стицање права на пуну пензију умањење пензије се прекида и она практично зависи, као и старосна пензија, од дужине и висине улагања. Овај систем пензијског осигурања у суштини признаје само 3 категорије права и то личну старосну пензију, инвалидску пензију и породичну пензију. Сва досадашња права, попут накнаде за телесно оштећење, право на основу смањења радне способности (друга и трећа категорија), помоћ и нега, права на друштвени стандард губе се, јер у суштини, не представљају осигурани случај и њихова акцесорност се чини непотребном јер по основу добровољности пензијског осигурања појединац је у прилици да на време реши већину социјалних потреба. Добровољност осигурања омогућава да на почетку радног века, када су радне способности израженије, појединац реши бројна питања друштвеног положаја и социјалног статуса (обезбеђење куће, стана, стицања имовине, уштећевине, прихода од акција итд.). Сви доприноси који се уплаћују за добровољно пензијско осигурање не урачунавају се у пореску основу.

За прелазак са текућег финансирања пензија на окамаћене добровољно уплаћене доприносе постоје решења. Прво решење је у домену државне гаранције исплате пензија за све садашње и будуће пензионере у сразмери с време-

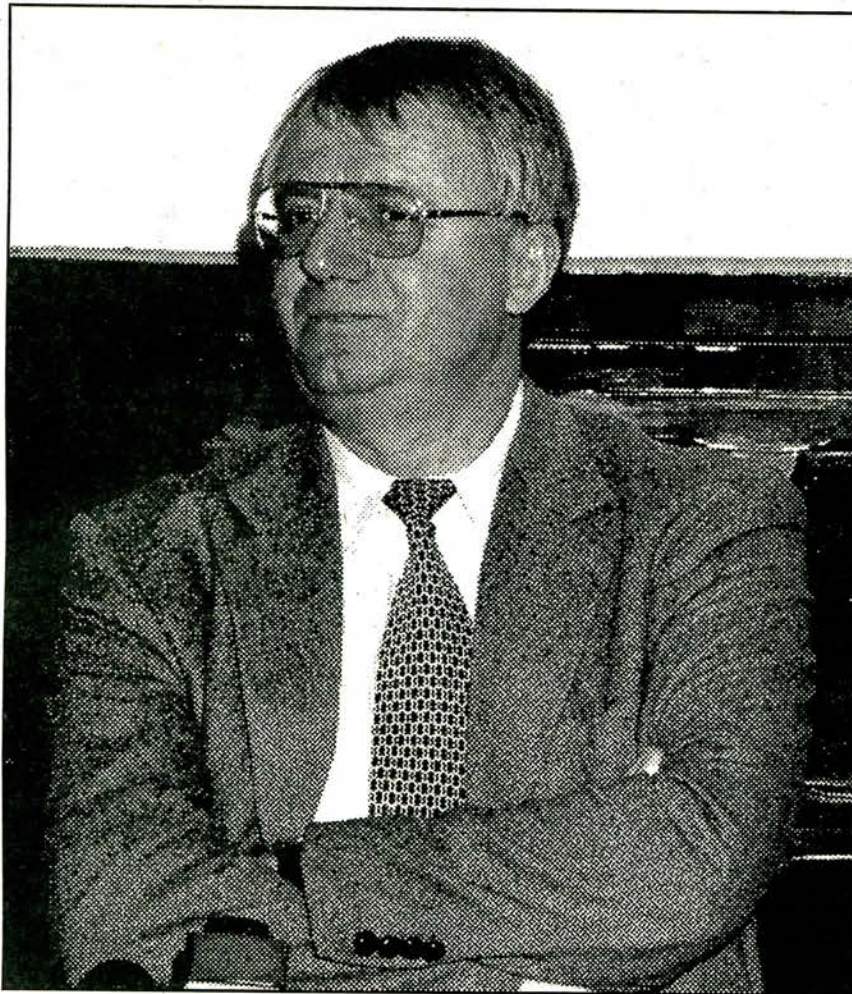
ном које су провели у обавезном пензијском осигурању. Средства за исплату пензија држава треба да обезбеди кроз финансијске кредите, распродајом државне имовине која није непосредно у функцији испуњавања државних послова, делом по обављеној приватизацији друштвене имовине, а делом по основу пореза.

Овај систем захтева да се организатори пензијског осигурања поставе као моћан инвестициони фонд који је стимулисан да средства ангажује на тржишту капитала ради окамаћења, улаже у акције ради дивиденде, па чак и оснива профитабилна предузећа из области производње и услуга, а нарочито институције које би повратно нудиле услуге пензионерима на тржишним принципима па у замену за пензију или један њен део водили комплетну бригу о социјалном стању пензионера. По правилу, на Западу су пензиони фондови најмоћнији инвестициони фондови који одржавају стабилност привредног система, како уплаћени доприноси из ранијих година не би били обезвређени.

Борачка заштита

Борачко-инвалидску заштиту учесника рата, војних и цивилних жртава оружаних сукоба и чланова њихових породица данас карактерише велика државна небрига. Сва права која се остварују на свим нивоима, неповољна су и крајње неизвесна. Тренутно су најугроженија права бораца и инвалида оружаних сукоба после 17.8.1991. године. Споро и недоследно решавање њиховог статуса, поред социјалних проблема, ствара и много спорних питања – патриотизма, националног и људског достојанства, што погубно делује на задовољство и квалитет живота. Социјалистички режим, са својим идеолошким предрасудама, има посебан интерес да заштиту бораца последњег рата маргинализује јер једино тако може одржавати и продубљивати конфликтно стање у земљи.

Грађани који су на позив надлежног државног органа мобилисани или добровољно укључени у оружане сукобе заслужују апсолутну заштиту социјалних права од државе. Сва права која треба да остваре по основу борачко-инвалидске заштите могу се сврстати у неколико група у зависности од корисника права. Прву групу чине права која припадају свим борцима без обзира на инвалидитет. Њима се из државног буџета морају обезбеђивати: средства за приоритетно запошљавање, бесплатан превоз у градском саобраћају, бенефициран превоз (до 50%) у јавном

Политичке процене др Војислава Шешела непрекидно се показују вредним и утемељеним

друмском, речном и железничком саобраћају, коришћење бесплатне здравствене заштите, смањење старосне границе за одлазак у пензију сразмерно времену проведеном на ратишту.

Другу групу права чине права која су израз инвалидитета, ратног или мирнодопског. Лицима која су у потпуности изгубила радну способност из буџета државе треба обезбедити право на инвалидску пензију, бесплатне лекове, помагала, помоћ у кухи и смештај у одговарајуће установе. За лица која су радну способност изгубила делимично треба обезбедити помоћ при преквалификацији, доквалификацији, помоћ при оспособљавању и запошљавању као и право на личну инвалиднину. Трећа група тиче се породица палих бораца којима из државног буџета треба обезбедити породичну инвалиднину која ће пратити социјално стање и потребе породице.

Све наведене мере су нужне како би грађани увек знали да због патриотског чина и испуњавања дужности одбране земље неће бити у стању нерешеног социјалног статуса. Ратни и мирнодопски инвалиди морају бити државна брига, јер је на позив државе грађанин дошао у ситуацију да губитком дела тела или на други сличан начин наруши своје здравствено стање а самим тим и своју радну способност.

Инвалидска заштита

Нарушена радна способност је објективни хендикеп појединца који га чини неравноправним са онима чија радна способност није нарушена. Нарушена радна способност је изведени облик природне неједнакости зато заслужује посебну пажњу државе, као политичке организације свих грађана. Нарушавање радне способности је зло за грађанина појединца, његову породицу и државу. Она оптерећује појединца јер му је отежан рад, а због ниже цене на тржишту рада не може да обезбеди средства за задовољавајућу егзистенцију за себе и породицу. Нарушена радна способност битно утиче на стварање нових вредности чиме угрожава интересе послодавца и државе. Лако се може закључити да је нарушена радна способност друштвено зло које треба уклонити, спречити могућност настајања, а уколико наступи потребно је на одговарајући начин ублажити штетне ефекте које носи.

ИНТЕВЈУ: МИРКО БЛАГОЈЕВИЋ, ПРЕДСЕДНИК ИЗВРШНОГ ОДБОРА
СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

НА ПРАГУ ПОБЕДЕ НАД ИЗДАЈНИЦИМА

"Ситуација у Републици Српској је изузетно тешка, чак драматична. Њу додатно погоршава одметнута председница Биљана Плавшић, која је највеће зло за Републику Српску. Уколико је ускоро не скинемо са власти, Република Српска ће доћи у још тежу ситуацију. У питање ће доћи и само њено постојање..."

Са огромним проблемима су се сусретали српски радикали. Развој политичке ситуације никада није био толико добар да би могли уз нешто мање напора реализовати макар део свог политичког програма. Честа одрицања, због којих су морали трпети и њихови најдражи, остављала су на њима печат озбиљности захваљујући чему никада у избору између приватног мира и заштите српства нису имали дилема. Доследност програма данас их је довела у позицију из које неоптерећени срамном прошлешћу, какву имају њихови политички противници, јуришају на трон победника над бројним српским непријатељима.

Мирко Благојевић је рођен 1.8.1956. године. завршио је средњу Машинску техничку школу у Бијељини. Председник је Извршног одбора Српске радикалне странке Републике Српске. Један је од оснивача Српске радикалне странке. Због изузетних заслуга у одбрани српског народа, маја 1993. године у Кнежини на Сокоцу именован је за српског четничког Војводу. Са супругом и кћерком живи у Бијељини.

● Г. Благојевићу, како као председник Извршног одбора Српске радикалне странке за Републику Српску оцењујете постојећу политичку ситуацију у нашој земљи?

Благојевић: Ситуација у Републици Српској, за коју се надамо и боримо да остане управо то што сте рекли, наша земља, је изузетно тешка и чак драматична. Њу додатно погоршава одметнути председник Биљана Плавшић која је највеће зло за Републику Српску и уколико је ускоро не скинемо са власти Република Српска ће доћи у још тежу ситуацију, и у питање ће доћи и њено постојање.

● Како се могло десити да Председник Републике Српске заузме такав политички курс?

Благојевић: Па, Биљана Плавшић никада није уживала повјерење, наро-

Са српским радикалима Република Српска има будућност: др Војислав Шешелј и Мирко Благојевић

чито српских радикала. Када је СДС њу предложио ми смо изразили сумњу. Ипак смо је подржали и то не као Биљану Плавшић, већ као кандидата до тада водеће националне странке СДС-а. Ситуација је једноставно била веома тешка. Избори за председника су нам то налагали јер је организација избора била тако установљена да се председник бира у првом кругу, што је непријатно западним земљама, а што је дало веома велике шансе муслиманском кандидату да победи, јер, нажалост, није постојао код других странака консензус по коме би, као што је учинила наша странка, требало ставити националне изнад партикуларних интереса. Због тога смо се ми одлучили да не цијепамо српско гласачко тијело и да подржимо кандидата Српске демократске странке.

- Српска радикална странка је и на овим изборима као и досадашњим доследна националној политици. Српски радикали излазе са платформом која заговара јединство свих српских странака. Да ли је то дугорочна политика или је ипак, како неки мисле, некакав облик политичког мазохизма?

Благојевић: Српским радикалима су част, образ и достојанство изнад свега и ми никада част, образ и достојанство нећемо довести у питање. Српска радикална странка схвата опасности које су се надвиле над Републику Српску и ако би дошло до неког жестоког сукобљавања ових најјачих странака, радикала, социјалиста и СДС-а могло би лако доћи и до нестанка Републике Српске. Зато ми у овој кампањи наступамо са позитивним програмом објашњавајући народу и заговарајући наше идеје не упуштајући се пуно у проблеме других странака.

- Претпоставимо да нисте председник Извршног одбора Српске радикалне странке, или боље речено да сте грађанин Републике Српске који уопште није политички активан. Зашто бисте гласали за Српску радикалну странку?

Благојевић: За Српску радикалну странку бих гласао првенствено због њеног програма, а поготово због националног програма гдје се у први план ставља уједињење свих српских земаља. У овом моменту то значи уједињење Републике Српске, Србије и Црне Горе, у једну јединствену државу са једном војском, једном полицијом, јединственим државним апаратом, једним парламентом, владом и председником. Наравно да би до тога дошло, нужно је да у овим земљама побједу српски радикали, а све је извјесније да то као некад више није питање го-

рима побједити и да побједа радикала у Србији и овдје значи довођење Републике Српске у потпуно другачију ситуацију у којој Срби, за почетак, много више утичу на своју судбину и имају много више могућности да остану као народ, а тиме и да се сачува њихово право на државност. Наравно након тога, непосредно, наступа нови корак уједињење за које се тако дуго боримо.

- Вратимо се дневно-актуелној политици. Како предвиђате расplet или можда развој уставно политичке кризе у Републици Српској?

Благојевић: Више то није уставна криза то је сада само политичка криза. Уставну кризу смо превазишли и имамо иза себе одлуку уставног суда. Наравно када је у питању одметнути председник Републике Српске Биљана Плавшић, та Загребчанка...

- Зашто Загребчанка?

Благојевић: Па, видите како говори и мисли. Зна се гдје се школовала, гдје је живјела и чијем културном и политичком кругу припада. Када се то све сагледа ради се о особи која тренутно ништа не ради већ само стоји као параван иза кога неки квислинзи реализују анти-српски пројекат и разарају Републику Српску. Она се некада, како то народ каже, бусала у прса говорећи да је велика Српкиња, да јој је изнад свега српство. Међутим, из последњих њених потеза савршено јасно се види да од тога нема ништа и да се ради о једном агенту који је вјешто убачен и потурен српском народу. Такође се види да та особа не поштује ништа што је српско. Није испоштовала одлуку Уставног суда Републике Српске, није испоштовала сугестије наше Владе нити наше Народне скупштине. Није поштовала ни Сенат. Знате, српски радикали су били против оснивања сената и управо г-ђа Плавшић је највише заговарала његово установљавање. И када је Сенат требао да одигра улогу која му је повјерена Уставом, управо је г-ђа Плавшић је била против његових савјета. Окренула је леђа, дакле, и

"Част, образ и достојанство српски радикал никада неће довести у питање"

дина или мјесеци већ дана и часова.

- Шта значи за Републику Српску побједа српских радикала?

Благојевић: Значи много. Јасно је да ту побједу морамо посматрати у свијетлу успјеха и побједи српских радикала и др Војислава Шешеља у Србији. Сасвим је извјесно да ће др Војислав Шешељ, који је потукао до ногу свог противкандидата коалиције СПС-ЈУЛ-Нова демократија, на следећим избо-

тавног суда Републике Српске, није испоштовала сугестије наше Владе нити наше Народне скупштине. Није поштовала ни Сенат. Знате, српски радикали су били против оснивања сената и управо г-ђа Плавшић је највише заговарала његово установљавање. И када је Сенат требао да одигра улогу која му је повјерена Уставом, управо је г-ђа Плавшић је била против његових савјета. Окренула је леђа, дакле, и

На седници Централне отаџбинске управе

онима којима је из ранијих убјеђења дала улогу у политичком животу, а како су се ствари касније одвијале јасно је да су и сенатори окренули леђа њој. Она је обећала да ће поштовати одлуку Уставног осуда и преварила је. Пропао је и састанак са Патријархом Павлом у Бањој Луци који је молио да се врати заједничком послу и да послуша савјет Српске православне цркве, савјет којим је Црква моли за разумност у овом тешком тренутку по наш народ. Цркву је изиграла. Исто тако је изиграла и оне са којима је склопила споразуме. Знамо за састанак са г. Крајишником који је водио Слободан Милошевић. И њега је изиграла. И што је најгоре изиграла је народ, своје гласаче.

Због свега тога српски радикали су тражили, и још увијек траже, да се одрже пријевремени парламентарни и председнички избори у Републици Српској како би, у пакету, била извршена смена власти и како би се народ дефинитивно могао одлучити између два доминантна концепта на нашој политичкој сцени. Једног који заступа Српска радикална странка, а којим се заговара реализација озбиљног политичког пројекта који превазилази оквире странака, али који је способна остварити само наша странка, и другог коме су подлегле остале странке, ситносопственичког карактера којим се штите интереси само неколико људи из самог врха странке.

Биљана Плавшић је највећа кочница таквом рјешавању проблема. И поред постигнутог договора, одустала је од тога да свој мандат стави на провјеру народу и да тиме или потврди свој легитимитет или се повуче са чела државе са најмањим последицама за српски народ.

Ускоро ће је ипак српски радикали ефикасно и по вољи народа сменити са места председника Републике Српске.

- **Веома је занимљива чињеница да када помињете особе или институције са којима је председница Плавшић долазила у контакт да се ради о политичким субјектима који имају и озбиљност, а многи и дугу традицију у српском народу. На другој страни, у кабинету г-ђе Плавшић много добродошлији гости су представници међународне заједнице или можда и неки Срби, чије српство је "пало на испиту"?**

Благојевић: Тренутно је на дијелу и функционише осовина Зоран Ђинђић-Мило Ђукановић-Биљана Плавшић. Само се сјетите, у јануару мјесецу, за аустријски лист "Шпигл", Ђинђић је изјавио да ће он, ако буде председник Србије, ухапсити Радована Карацића и Ратка Младића. Исто тако, чули сте ту исту изјаву поновио је и Мило Ђукановић, а видјели сте да и Биљана Плавшић на томе већ дуго ради. Међутим, Американци тренутно мирују свјесни ризика који носи тај

посао. На другој страни, наш председник, Др Војислав Шешељ, недавно је изјавио да ће, уколико постане председник Србије, свим Србима које прогони међународна заједница због учешћа у одбрани српског народа дати азил у Србији. Такође, сви већ то знају али није на одмет поновити, Мило Ђукановић је побједио захваљујући гласовима муслимана и Шиптара.

- **Како се изборити против страног утицаја који има негативни предзнак?**

Благојевић: Да ми јединствено наступамо, наш председник, потпредседник, Влада, Скупштина, три парламентарне странке по питању опстанка Републике Српске, ми би се успешно одупрли, одбранили. Међутим, видите каква је ситуација Плавшићева се одметнула, а што се тиче социјалиста и Српске демократске странке њима је изнад националног интереса жеља да што више ушибаре у борби за власт.

- **Програм Српске радикалне странке је најјеловитији програм написан на простору бивше Југославије. Како сте успели одржати толику дозу озбиљности у стварању тако тешког пројекта који за задаћу има ревитализацију једног разбијеног и политички конфузног народа?**

Благојевић: То је програм који је усвојен на последњем конгресу странке. Битне промјене није претрпио од прошлог конгреса. Основне поставке у

погледу националне, социјалне и економске политике остале су исте и могле би се базирати у неколико теза: уједињење, социјална правда и мир, приватизација и економски напредак. Друге странке и немају програм. Ево сада, када бисте једног СДС-овца, примјера ради затвором принудили да вам саопшти програм своје странке он га не би рекао. Не зато што то не жели већ зато што га не зна. Таква политика доводила је и наше борце у рату често у ситуацију да се питају шта је заправо циљ наше борбе. Српска радикална странка, свесна таквих пропуста владајуће странке, учинила је све како би наш глас дошао и до најзабаченијег села у Србији, Црној Гори, Републици Српској, а некада и у Републици Српској Крајини. Наши активисти посјетили су скоро сваку кућу и неуморно објашњавали, прије свега, разлику, а потом и предности концепта који нуди Српска радикална странка. Знате, Српска радикална странка данас има нешто мање од два милиона гласача и толики број људи који су нам дали повјерење обавезује нас да свему што радимо прилазимо са крајњом озбиљношћу јер наш народ, ипак, није заслужио да му се свака нова нада угаси у милионима марака зарађених на профитерски начин од стра-

не оних којима је поклатио повјерење. Српски радикали ће ставити тачку на такву праксу једном за свагда.

- Да би било који програм могао бити реализован морају постојати људи, кадрови, који ће га изнијети кроз вјетрометину и постојећи хаос. Које то особине красе српске радикале?

Благојевић: Да би програм Српске радикалне странке био реализован потребно је, прије свега, да Српска радикална странка побједи на предстојећим изборима, јер ми само на такав начин признајемо борбу за власт. Што се тиче наших кадрова довољно добро је познато њихово одређење. Ми смо за домаћинску власт, а то значи власт која ће се понашати онако како се сваки човек понаша у својој кући, да што више привређује, а да што мање троши. Изнад свега, наша власт ће бити поштена, а то смо доказали и на примјеру Земуна. Сваки наш службеник ће бити под присмотром. Неће бити расипништва нпр. да председник општине хода по кафанама, банчи, потписује астрономске или имагинарне рачуне на терет пореских обавезника. То не долази у обзир јер циљ радикала није да се на власти затекну пар година како би покупили новац и

преселили се на Кипар већ да дуго и срећно владају Србијом.

- Недавно је у Републици Српској завршено бројање резултата локалних избора. Српска радикална странка је још увек на првом месту међу опозиционим партијама, а број гласача је повећала за око 85.000?

Благојевић: Тих 150.000 гласова је оно што је нама остало након велике крађе од стране међународне заједнице при завршном бројању. Наравно, ми нисмо никада незадовољни са нашим резултатима. Ми смо можда и боље прошли на прошлим парламентарним изборима међутим, фалсификовање извршено прво од стране СДС-а, а потом од међународне заједнице осакатило је вољу народа Републике Српске.

- Ви сте један од људи који су покренули одбрану српског народа. Недавно сте у Бијељини, након шездесет година, организовали полагање заклетве радикалских одборника пред православним свештеником уз радикалску заклетву. Одакле вам толико снаге да се борите за обнављање вриједности које су затиране десетинама година?

Благојевић: За ових шездесет година српски радикали су прошли кроз

Има и оних који не желе просперитет Републике Српске:
Мирко Благојевић испред седишта странке у Бијељини оштећених терористичким нападом

На пријему у част Жан Мари ле Пена, председника Националног фронта Француске

сито и решето. Васкрсли су. Семберија је некада била средиште српских радикала и ево, сада сте сведоци, да ће Српска радикална странка са великом групом одборника ући у општински парламент. Ти резултати би били далеко повољнији. Међутим, у завршници наше кампање српски радикали се нису бавили кампањом већ су се усмерили на одбрану Републике Српске, у ствари њених институција. Ви знате да је за 28. август било планирано од стране Биљане Плавшић и Америка-наша заузимање нашег Министарства унутрашњих послова са сједиштем у Бијељини и да је СДС, изласком челних људи, био ослабљен. Онда су радикали ту засјали у пуном сјају и голоруки, тјелима, стали испред америчких тенкова и транспортера и супротставили се насртајима поданика Биљане Плавшић који су хтјели да преузму МУП. Да је Плавшићева тог дана то успјела данас вјероватно не би било Републике Српске. Исто тако, неколико дана након тога поново су се појавили издајници са американцима и успели смо да их потиснемо са предајника Удригово борећи се са димним бомбама, сузавцима. То нам није сметало да се попнемо на Удригово и да их спријечимо да управљају нашим судбинама не марећи за вољу овог народа. Познато вам је, касније је, перфидном игром Плавшићева

успјела да превари г. Крајишника и да уз помоћ међународних снага отме тај предајник. Наравно, и тада се Српска телевизија, са сједиштем на Палама, није одужила српским радикалима. Напротив, било је покушаја да се то што смо урадили припише СДС-у или да уопште не дође до народа. Та врста некоректних односа нас веома боли. Ту посебно морам истаћи улогу црногорског усташе Драге Вуковића главног и одговорног уредника СТВ, који не мисли добро ни Српској демократској странци ни овоме народу. Због одговорности за све пропусте ми смо већ предузели неке акције за његову смјену и до ње ће веома брзо и доћи.

- Из вашег дјеловања у Народној скупштини Републике Српске, као народног посланика, лако је закључити да ниједног тренутка ваш положај нисте схватили као прилику за саморекламу. Говорили сте релативно мало и онда када сте то чинили били сте крајње конструктивни. Како ћете се као посланик понашати у народном сазиву?

Благојевић: До сада су Српски радикали у Парламенту наступали као опозициона странка. Та ситуација ће знатно бити промењена од наредних избора. Резултати показују да је пред нама учешће у власти, наравно ако будемо успели принципијелно да се договоримо са другом или другим

странама. Но и до тада је све било јасно. Јасни су били и наши ставови о влади Гојка Кличковића коме је мандат повјерила одметнута Председница Плавшић. Ми се нисмо ослањали на њу и тражили смо њену смјену знајући особине њеног персоналног састава. Што се тиче говорнице, морам рећи да смо се појављивали онолико колико је било потребно. Наравно убудуће, као посланик владајуће странке, нећу мјењати то опредељење и дозираћу своје наступе складно потребама конструктивне расправе.

- Какву шансу дајете осталим странкама?

Благојевић: Ја не знам како ће проћи остале странке, али сам убјеђен да ће се највећи број гласова подјелити између ове три велике странке. Око десет посто ће да добију странке минорног карактера предвођене Српским народним савезом Биљане Плавшић. Наравно, те странке немају перспективу јер ће их управо Плавшићева уништити.

- Г. Благојевићу, ви сте релативно млад човјек који са породичном живи у овој земљи. Да ли Република Српска има будућност?

Благојевић: Када су српски радикали у њој, сигурно да има!

Огњен Тадић

НАЦИОНАЛИСТИЧКИ ИСПАДИ

ЧАСТ

Често, пречесто, питам и себе и друге, гдје је нестала она силна част у коју смо се клели вијековима и коју смо прихватили као једину надокнаду за све претрпљене муке и зулуме од Косова наовамо. Дошле су нове генерације и све паде у воду с пар стотина марака. Каба би сва она белосветска пропаганда којом су нам хтјели душу узети јер кад прије шест година би оно шекспировско бити или... ипак смо се, колико толико, дозволили памети и одбранили од сурове судбине.

Но биједи руши снажније од топова и поробљава темељитије него стотине дивизија. Рат је стао, један трен смо размислили упитали се: "Шта би?!", а онда желудац је прорадио, погледали смо око себе и видјели такође друге желуце како варе сами себе. Све нам је постало мање битно и једва смо дочекали да неко први пукне. Сви остали су се позивали на своје претходнике и од силних снова и надања остала је само исконска потреба за опстанком.

Наши господари (не мислим на оне федералне јер и они су прошли као и ми, ако не и горе) су добили рају, раја туђе законе и туђинску војску. Они нешто мјере, пршкају, договарају, обећавају, а ми гледамо америчке командосе који се часом из филмова преселише на наше улице тако да би нам више необично било да их нема него што су ту. Смјешимо се ми њима, они нама. Поглед нам лети за сваким њиховим повлачењем новчаника, а они свјесни тога парадирaju, шарени ко паунови.

Никаква прича, никаква књига или pjesма гуслара не би ме боље научили нити ми казали како од оних племића и јунака тада потурице, до недавно муслимани, а однедавно и Бошњаци постадоше. Биједи је најгора невоља. Највећи и најтежи утук на част.

Добро се сјећам партизанских филмова и пародије на рачун "телала" разноликих њемачких команди. "Пажња, пажња, даје се на знање..."

Данас је животни успјех радити за ИФОР...СФОР...НФОР. Због тога ти нико неће рећи ни црно ти око у глави. Напротив трудиће се да ти се приближе и одгризу комад колача.

Пролазио сам прије неки дан једним запуштеним и заборављеним путем који води ка Бањој Луци. Сретох неког чичу. Узео грабље и лопату и чисти пут. Помислих: "Добро је, нешто се ради". Но како сам видио да је сам приупитах га како је, помаже ли му ко?" Ово ти ја сине све сам радим" рече "шта ја имам чекати државу да ме организује, овај пут мојој кући води и ако се ја сам не сјетим шта ми је радити неће нико". "А нема ништа горе од запуштених путева, нико се не усуђује њима кренути, ни пријатељ ни налет било непријатељ".

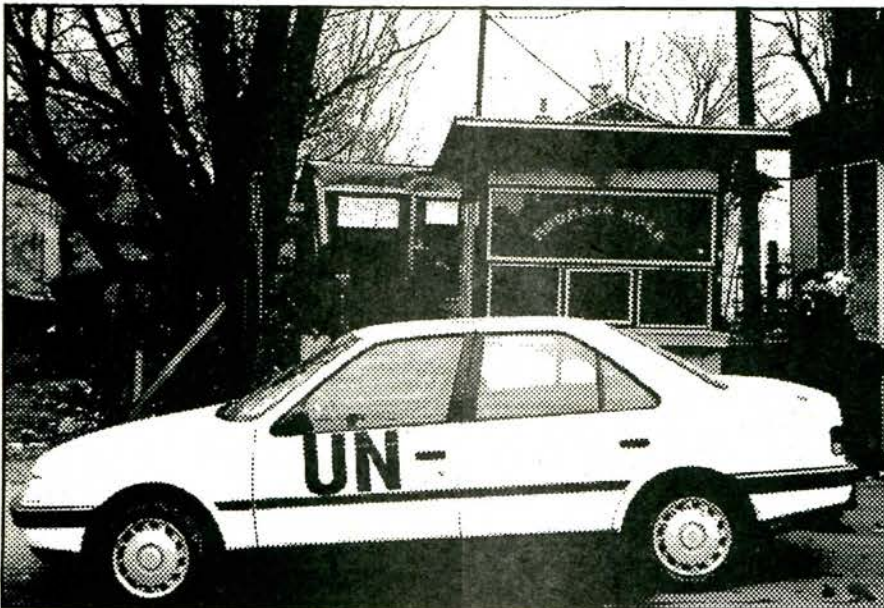
Након тога имао сам онај чудан осјећај да нешто треба да се деси како би ми се све коцкице сложиле. И како то обично бива на то нисам морао дуго чекати. Пресрели су ме призори који на једној страни показују мноштво које

се пита шта да се ради, а на другој раз-рушену земљу без обновитеља.

Као да је сам ђаво пуко у нас па нас је створио слијепе крај очију. Избише нам очи немаштина и неред, а ми, умјесто да се прихватимо посла, свако гледа шта ко други ради, има ли гдје лака хљеба, може ли се по узору на... шта украсти или каква функција, приграбити. Психолошко стање људи показује да је основни проблем везан за разумјевање будућности. Најгоре што постоји је привид сталности или привремености који се смјењује у складу са дневном политиком. Неодговорност са којом многи изазивају осјећај потиштености, напуштености и безидејности код масе умртвљује и посљедњи дијелић снаге. Примарна је дилема, радити или не. Појединачно је рјешива јер се заснива на вези (новчаној па ма колика била) између послодавца (приватника) и радника, али како се одлучити на нешто попут чувених радних акција када ће све то ускоро припасти неком приватнику, а волонтаризам ће зарадити само похвалу.

На другој страни, обећани кредити не долазе. Напротив узимају нам и ово мало што нам је остало (како домаћи тако и странци). Таман мислиш да си нешто зарадио и да ће ти претећи за пар мјесеци, а оно порасте цијена хљеба и доста ти је. Пропаднеш начисто. Ко да живимо у Сахари, а крајишка, посавска и семберска поља зјапе празна. Ево, ускоро ће, а понегдје су већ и почели, пољопривредни радови, огромне површине остаће необрађене, а народ незапослен саставља једва крај са крајем. Ја рачунам, ако се за мјесец дана рада на пољу може зарадити, примјера ради, три стотине марака онда за пет мјесеци (од маја до септембра) то износи хиљаду и пет стотина марака. Два члана породице дупло. Доста за цијелу годину. Тако је мало потребно да би се побједила биједи, а тиме сачувала и част. Један од бројних сарајевских криминалаца звани Сирко једном приликом је, када су га питали како живи, парафразирао познатијег претходника рекавши: "Ћу ба, самобленгав може пропаст'. Лова ти је ба свуд около треба је само узет"?!

Рат је стао, један трен смо размислили, упитали се: "Шта би?!", а онда желудац је прорадио... све је постало мање битно и једва смо дочекали да неко први пукне. Сви остали су се позивали на њега.

Данас је животни успјех радити за ИФОР, СФОР, НФОР... част се продаје за неколико стотина марака

МРАК ТАМНОГ ВИЛАЈЕТА

Реч је о подели Босне и Херцеговине. Тачније расподелу. Никада није било јасније да БиХ нема перспективу, али и никада Република Српска није била у тежој позицији. Можда ће звучати параноично, али она заиста има своје унутрашње и спољне непријатеље. Завршава ли се још један театар "политичког ужаса" у Европи?

У тамном вилајету никада није било мрачније. Светлост препознају једино у артиљеријској ватри јер само уз њу се могу цртати границе попут оних које публикују из муслиманског дела Федералне "порте".

Федерација Босна и Херцеговина тренутно се налази у позицији која не одговара нити једном партнеру. Кулисе мултиетничке, мултикултурне, мулти... итд Босна и Херцеговина су се поцепале што због куршума који су их прошарали што због силног развлачења између Муслимана и Хрвата, али углавном због лошег материјала (бошњачког) од кога су биле направљене. Занимљиво је било пратити у протеклих око пола године штампу која, посредством њима "братских" редакција, долази у Републику Српску. Свако озбиљније поређење, иначе никад случајно написаних редака, указивало је на чињеницу да се великом брзином припрема муслиманска верска скупина за буђење из мулти... сна. Од стране до стране смењивале су се бричке политичке пароле. У јединица се тврдило да Бошњаци (читај муслимани) улажу све напоре за очување Босне и Херцеговине и то не само Федерације већ оне целовите. Следећа парола каже како су Хрвати потпуно некооперативни и како не чине ништа на пољу зближавања два народа те на реализацији Дејтонског споразума. Окренете ли наредну страницу наћи ћете текст у коме Мате Гранић каже како има ужасне проблеме са ХДЗ-ом у Босни и Херцеговини те да су то једини које "тамо" има. Мало даље о Србима све најгоре. Затворите новине и ако се ставите у позицију муслимана (што ми је заиста било веома тешко и неколико часова након тога осећао сам извесну нелагоду) закључићете да се муслимани труде, да Хрвати неће, да је проблем што су то једини Хрвати, о Србима се не може озбиљно нити рачунати. Свако вуче на своју страну па зашто и муслимани не би. С тим да

њихова страна није више она мулти... већ парти...

Но како нама Србима никада и није био важан опстанак Босне и Херцеговине, тачније непрестано смо упозоравали да свако инсистирање у том правцу води даљњем запетљавању проблема, претходно речено нам и није новост, па нас тако посебно и не узбуђује. БиХ за нас одавно не постоји и све што нас је од почетка агресије на српски народ интересовало је једна реална и праведна карта која ће државотворно одвојити сукобљене народе.

Судећи према писањима БХ штампе српска страна у нову поделу улази са најслабије стартне позиције. Разлог томе, по њима, лежи у економско-војној изнурености која је тера на што бржа, па макар и неповољнија решења. Дакле по овој подели Република Српска би изгубила Крајину и Посавину. Изузетак би било Брчко које би остало под нашом контролом уз међународно обавезивање на слободан приступ луци за Хрвате и муслимане. Једино што би наводно добила српска страна је Горажде.

Хрвати би најповољније прошли. У Хрватску би унели широку залеђину Дубровнику, Далмацији и Книнској Крајини. Проблем са Хрватима је око Мостара који они сматрају престолницом своје државе у БиХ те Неумом на који претендују муслимани као на свој излаз на јадранску обалу.

Муслимани су рат изгубили

Но када ова штампа говори о позицији муслимана, дакле своје верске скупине, примењује се добро познат модус, тачније језичка формулација, која их приказује као невољнике који су ето принуђени да добију оно што им не припада. Њихови медији се према проблему постављају на такав начин да би смо их ми Срби ваљда требали моли-

ти да узму нашу Крајину и Посавину, па ће они ето ако нема друге пристати на то. Ако бисмо, међутим, хтели да тачније опишемо ову ситуацију сагледавајући низ релевантних чињеница морали бисмо закључити да је суштина у апсолутној пропасти идеје о Босни и Херцеговини уопште. Та творевина која је као желудац варила свако национално и верско одређење њеног српског народа, хрватске националне мањине и Срба мухамеданаца напросто се распрснула нестанком комунистичких ланаца. Надам се да неће бити неумесно, али ћу искористити ову прилику да вам пренесем једно влас-

Ми бисмо их Срби ваљда требали молити да узму нашу Крајину и Посавину, па ће они ето, ако нема друге, пристати на то.

тито животно искуство. Наиме, имао сам ту несрећу да заједно са једним колегом будем у хрватском заробљеништву. Након више месеци проведених у Хрватској пребачени смо у Ливно и чекали смо размену. Били смо тамо око месец дана и пар седмица смо собу делили са, које ли случајности, двојицом Хрвата и двојицом муслимана. Док смо били у просторији однос између нас био је фантастичан. Због страха. Ми смо се бојали јер би сваки инцидент значајно корак ближе смрти, а муслимани и Хрвати су се бојали чувара (иначе радило се о дезертерима). Разговарали смо, обећавали једни другима да ћемо пренети неке поруке "старим" пријатељима, коментарисали политику уз оно уобичајено "...шта нам је све ово требало", и углавном да не дужим толерисали једни друге уз наизглед искрен однос. Чим су се отворила врата ћелије и свако отишао на своју страну било је све по старом. Још при

одласку један од њих нам је рекао "...сада смо опет непријатељи".

Стање ни са народима и муслиманима у Босни и Херцеговини није ништа другачије. Порука коју носе политичка збивања након потписивања Дејтонског споразума говори да ми заправо и не размишљамо једни о другима све док неко не покуша да нас натера да живимо заједно. Србе очито, изузев Билт понекад, нико не помиње као проблем. Једноставно нема разлога. Рашчистили смо у државотворном погледу (у осталима, рачунајући и територијални барем за српске радикале још нисмо) и варнице настају тек када неко покуша да нам се петља у надлежности и политикацким потезима управља Републиком Српском. Углавном свако се забавио својим проблемима који су више егзистенцијалног него национално-политичког карактера. У таквим околностима једино што је евидентно је то да су муслимани изгубили овај рат. Све њихове идеје и све за што су се борили пукло је у парампарчад, а остаци чине прилично бледу копију на којој се преламају жеље и стварност.

Социјална ситуација је далеко најтежа у муслиманском делу Федерације. Маса муслимана буквално се завлачи по кантама и контејнерима лошираним око зграда високих функционера Федерације и Странке демократске акције. У тзв. Армији БиХ стање не може бити лошије. Апсолутно неорганизована и политизована од стране владајуће странке она причињава силу која би могла послужити само у заштити власти од унутрашњих сукоба. Отпуштени или пензионисани су

сви познатији генерали (међу њима и Јован Дивјак). Оно оружја што су добили од САД није довољно нити за неколико седмица озбиљнијих борби. Муцахединске јединице су насељене у српским селима и више представљају опасност самој Федерацији него што су је икада представљале Републици Српској. Добро памтим сведочење једног српског борца који је говорио како је најлепше ратовати са муцахединима: "То ти је брате најчистији однос. Њему драго да погине, теби драго да га убијеш. И вук сит и овце на броју".

Порука коју носе политичка збивања након потписивања Дејтонског споразума говори да ми, заправо и не размишљамо једни о другима све док неко не покуша да нас натера да живимо заједно.

Што се тиче саме политичке сцене она не да је топла или врућа већ је врела. Силајих мало јесте па мало није у СДА, Бакир Изетбеговић управља "подземном пара-државом", Бичакчић, Ганић, Џенгићи свако на своју страну, а Туњо Филиповић по старом обичају мудрује. Опозиција се распада почевши од најјаче Социјалдемократске партије (сукоб Лагумџија-Дураковић) па до којеквалних осталих које, дословно, нико ништа и не пита.

Привреда им не ради, плата нема, обећана помоћ не стиже, а све су то обећали својој верској скупини.

На другој страни ништа што је договорено са Хрватима није реализовано, а Мостар је остао хронична главобоља коју све чешће изазивају Оручевић и Брајковић.

Једини излаз је подела?!

Но како начинити поделу која им одговара?

Идеја о распаду коначна

Са Хрватима гле чуда, нема пуно проблема. Оно што је њихово муслимани им нити могу (па према томе нити желе) оспорити, а проблем Мостара заправо и престаје бити проблем ако се гледа из новооткривене перспективе. Држава која би се требала протезати од Бихаћа до Мостара и Неума.

Американци би вероватно дали сагласност оваквом решењу јер проблем мулти... остављају за нека боља времена, а у прелазном периоду би били решени проблеми избеглица, економске обнове, компактног носача авиона који пресеца славенски медитерански пут као и многи ситнији. Источни партнери би се свакако сложили јер би напokon у Европи постојала потпуно монолитна исламска држава. Европа не би баш била задовољна тиме, али би у непосредној близини имала поделом вечито фрустриране Србе и Хрвате спремне да сваког часа спрече опасност ширења радикалног ислама.

Постоји само једна препрека. Република Српска.

Међутим, како ни муслимани, а ни међународна заједница од оног тренутка када су схватили да се Србима не може ништа уколико су сложни, било који свој потез не спроводе без

Да би рат у бившој Босни и Херцеговини дефинитивно стао, једини излаз је подела

Коначан распад Босне и Херцеговине не може спречити ни НАТО

претходног узковитлавања политичке сцене у Републици Српској и овом приликом повукли су до сада невиђено велики број сарадника. Било где да се окренете чућете испране приче о томе како је Крајина издана, како се све сели, како смо сви продали... Новине, наравно оне "независне" препуне су написа који говоре о новом разграничењу о истинитим и измишљеним аферама. Када бисте у Републици Српској направили анкету са само једним питањем "Коме верујете"? Људи би вас зачуђено гледали и мислили да сте неким времепловом дошли од прије двадесет година. "Какво веровање" добили бисте одговор "коме данас може да се верује". Прочитате новине и схватите да су заправо у праву. Јавне личности су листом представљене као лопови, издајници, дезертери, коцкари... И све је то на такав начин урађено да вам заправо право изненађење представља када неко за неког каже да је добар

или поштен. Погледате човека и мислите овај или је луд или наиван. Лопова свакако да има. Посебно у врху државне власти. То је део пројекта

Консолидација је нужна... као 1990. године. Идеја о распаду БиХ је коначна и ове последње откуцаје њеног електроенцефалографа требамо дочекати чврсто збијени, јер трзај умируће звери је најјачи.

међународне заједнице која у процесу транзиције на овом терену ствара и бројне моћнике на које се у будућности може ослонити и на чији капитал може рачунати у спровођењу новог светског поретка. Нешто као у Латинској Америци. Породице које владају.

У дефинисању тог проблема најдубље је отишао претходни председник Републике Српске, за кога још увек нисам начисто да ли му се сада сме или не сме помињати име, рекавши својевремено да СДС гради "државу добрих домаћина".

Подвала коју носе медијске активности многобројних издања у Републици Српској није тог карактера. Она не утиче на њихову позицију. Центар удара налази се на одбрамбеној (у политичкој и војном смислу) моћи наше земље. Уколико се дефетизам увуче у колективну свест Срба сваки покушај наше одбране је илузоран јер још је Курузов рекао: "Прво морамо победити у нашим главама". Шта би значила одбрана западног дела Републике Српске ако смо ми већ начисто с тиме да је он продат и да је према томе глупо губити главу за нешто што није могуће. А како би се боље нешто окарактерисало као пропало него када би се дало пропалим људима, странкама и покретима да га воде. Ко ће бранити земљу, ако је убеђен да му је на челу неко као, примера ради, један политичар који је са-

Социјална ситуација је далеко најтежа у муслиманском делу федерације. Маса муслимана буквално се завлачи по кантама и контејнерима око зграда високих функционера федерације и Странке демократске акције.

да опозиционар, а био је председник ни за штабова, народни посланик, министар, потпредседник владе и за трајања свих тих мандата није ништа за народ корисно учинио. Сада не размишљајући и из ситуационистичких разлога поново гризе колач коме није дораस्ताо и у властитој глупости учествује, надам се несвесно, у одрађивању посла за своје непријатеље. Ипак, главна кривица се мора приписати председници Републике Српске, јер су безбедност, а тиме и судбину земље препустили политичкој инерцији (што је најгора варијанта). Разбијање нашег система од стране међународних организација и њихових сарадника у Српској попримило је такав облик да и не чуди када неко војводу Василица Видовића и његову јединицу, настањену на самој граници са другим ентитетом, разоружа. Консолидација је нужна, брза и без предрасуда према свим националним, или ако баш хоћете, националистичким снагама. Као 1990. године.

Идеја о распаду Босне и Херцеговине је коначна и ове последње откуцаје њеног електроенцефалографа треба да дочекамо чврсто збијени јер је трзај умируће звери најјачи. Но, пре тога морамо спречити намене наших изрода.

Огњен Тадић

КО КОГА ПЛАЋА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

У Републици Српској, тренутно, гледаоци могу да прате више од двадесет различитих телевизијских програма. Само на територији наше земље ради око четрдесет радио-станица. У свему томе не заостају ни новинска издања. Преко стотину наслова појављује се на киосцима, а на други начин се растура штампа из суседних држава (Хрватска и БиХ). Можда све ово и не би било чудно када не би знали ниво животног стандарда наших грађана као и квалитет тих медијских подухвата. Коме требају медији које нико не прати?

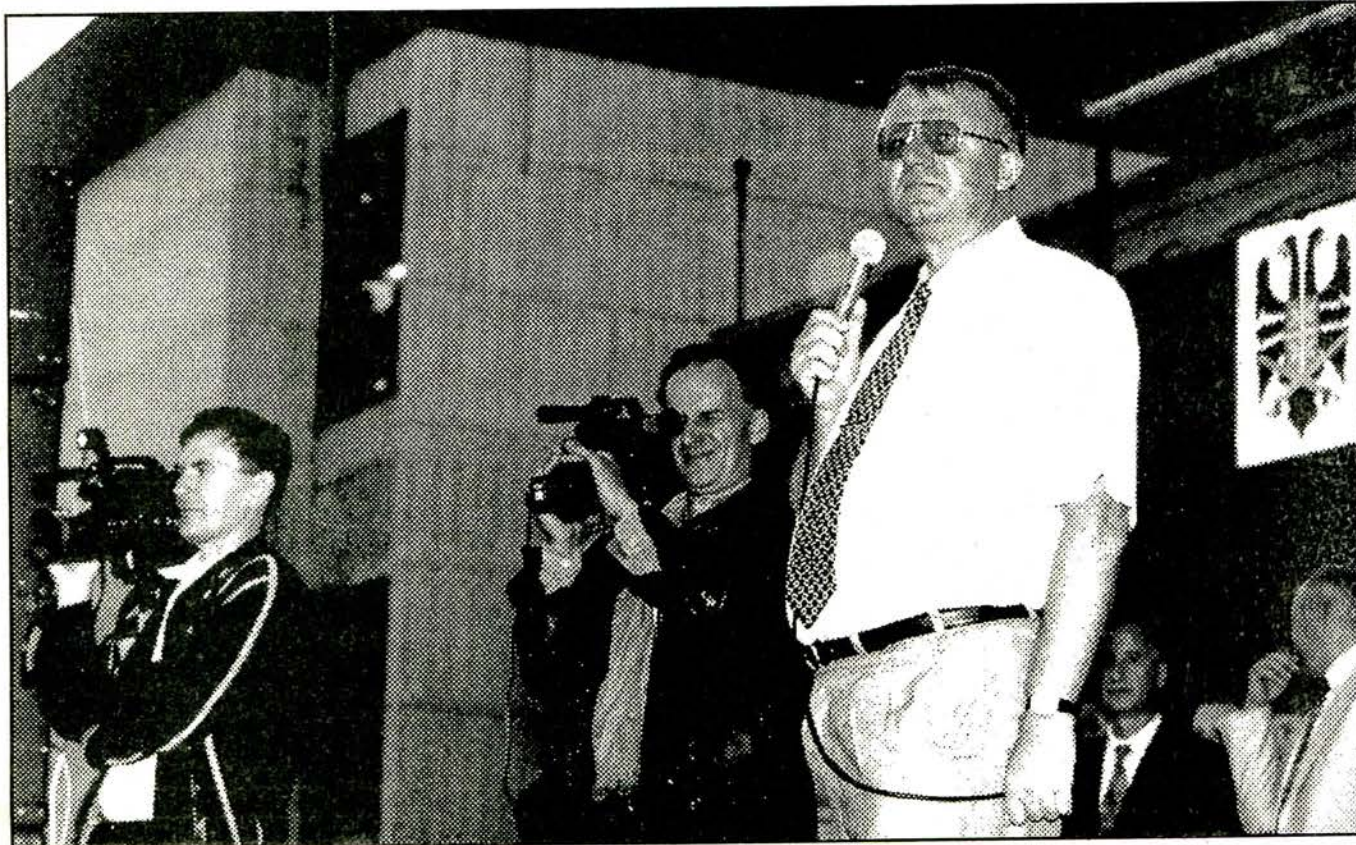
Ми Срби, као и обично, све дословно схватамо не размишљајући о последицама као ни о смислу тога што радимо. Само овом дефиницијом може се објаснити таква медијска ангажованост припадника једног народа којима све то скупа више представља неку врсту занимације, да не кажем дечије игре, него озбиљан посао. Но да то ипак није тако безазлено показују и резултати које ствара ова врста ангажованости.

Наравно свако има право да пише, објављује на један од познатих начи-

на и да, при томе, ако већ не може да задовољи економске оно бар задовољи приватне разлоге. Међутим, питање је како нешто што није квалитетно, нема гледалаца, слушалаца или читалаца, условно речено, опстаје на шароликој сцени различитих медијских креативних израза. Ако желимо објективну слику тог стања свакако медије морамо посматрати као један систем који захтева одређене предуслове, економску основу и циљеве који се њиме желе остварити.

Образованост

Први и основни предуслов да би један медиј, било које врсте, могао нормално да функционише је образованост, општа и стручна, људи који раде у њему. Што се тиче медија у Републици Српској, када бисмо некоме са запада објашњавали какво је стање код нас и рекли му колико само новинских наслова излази у нашој земљи, он би стекао утисак да смо ми веома срећан народ јер у нашем корпусу имамо тако велики број интелектуалаца који су

Медији у Републици Српској углавном игноришу активности Српске радикалне странке

способни да своје мисли јавно покажу и тиме позитивно утичу на свест народа. Реална слика је заправо много другачија. На челу наших новина, радио и телевизијских станица налазе се, обично, људи који јесу нешто читали, али то или нису схватили или нису крунисали неким, па и најмање вредним звањем. Далеко од тога да потцењујем људе који можда нису могли или нису имали срећу да заврше неку вишу школу или факултет, али послови пропаганде на које претендују, односно којима се баве, постављају и одређене захтеве. Због свега тога наш просечан гледалац телевизије задовољан је програмом само уколико стално држи даљински управљач у руци и мења канале. Нажалост, на крају се то сведе на филмски маратон и домаћа продукција не испуњава свој циљ (а то је, пре свега, велика гледаност). Наивност са којом се улази у пројекте и погрешно прихваћена занатска правила, као златни образац из чијег оквира се не сме излазити, резултирају сивилом на нашим екранима, новинама и радио-таласима. Свака инвентивност

Медиј не може постојати без новца... све остало, поред пропаганде, заправо је украс којим се жели привући пажња јавности... ово је основни концепт без кога било која кућа у свету не функционише. Наравно изузев код нас.

дочекује се на нож од стране колега, а када доживи неку потврду од стране старијих и искуснијих који, сва срећа, ипак нешто знају (мада их је веома мало) онда се претвара у стереотип. И тако медијски израз заправо представља један процес у коме се нека идеја избори за своје место, а потом се иста та идеја претвара у терор и постаје своја супротност. Примера ради узмемо телевизијске емисије типа ТОК-ШОУ које се пре неколико година нису смеле нити поменути у нашим информативним кућама. Размишљати о томе да се било коме може пружити шанса да један час спонтаним разговором изазива пажњу јавности било је сулудо јер би то значило рушење униформисаности постигнуте непрестаним емитовањем магазинских емисија. Но када се, колико се сећам, тада новинар а сада заменик министра спољних послова у Влади Босне и Херцеговине, г. Драган Божанић одлучио да разбије тај монотони оквир и у студио позове првог председника Владе Републике Српске г. Бранка Ђерића сви су повикали: "Види ово!", зачуђени лепотом живе речи и отворене комуникације. Но то се убрзо, као што већ рекох, претворило у своју супротност и почело да терорише гледаоце, почев од без-

бројних гостију који су прошли кроз разне хронике и тематске вечери па све до ТВ-мутанта, емисије "А шта ви кажете". Слична ситуација је и у новинама. Било је довољно да се само замисли слава коју имају писци колумна и осети лепота слободне мисли, да сви похрле ка писаћим машинама и почну малтретирати читаоце својим личним ставовима и убеђењима, што је још и прихватљиво, односно животним искуствима, што је превршило сваку меру. Убеђен сам да ни 5% њих не размишља о томе шта пише, јер да то чине ваљда би бар неко осетио стил. Овако, сваким даном их је све више и више. Емисија ТОК-ШОУ је најкомпликованији ТВ пројекат јер захтева или апсолутно доминантну личност водитеља која је тотално способна да управља вољом саговорника или темељите припреме где се свака реч важе како би смисао емисије био задовољен и не би се скретало на споредне теме што је природна људска особина у комуницирању. Они који ни поред овог објашњења не могу да схвате разлику, нека се присете емисије "Клуб '92" и "Сарај 3", па ће схватити разлику између апсолутног професионализма и импровизације. Све се ово дешава због тога што људи услед, понављам, опште и стручне необразованости, чине грешке и не виде да иза сваке "добре" телевизијске глупости стоји брдо памети.

Људи

Други предуслов о коме ћу најмање да говорим, јер то није популарно, је квалитет људи. Задржаћу се на констатацији да информативне куће у Републици селекцију кадрова врше према пријатељском, политичком итд. кључу, али апсолутно не по професионалном. Запослени су углавном они који ништа паметније нису знали радити у животу па им медији служе за самопотврђивање, задовољење неких фрустрација и превладавање комплекса изазваних разним разлозима. Наравно ту су и љубавнице, рођаци...

Култура

Оно што је свакако заборављено приликом формирања домаћих медија је потреба да носиоци пројеката буду "културне" особе. Овде више није реч о општој већ о елементарној култури. Заборављајући да је форма изражавања, заправо комуникација са људима, бројни, пре свега новинари, своје гледаоце, читаоце, слушаоце посматрају као бића ниже вредности који су обавезни да трпе њихову непристојност. Тако имате прилику да видите некупане водитеље, неукусно разголићене спикерке, радио-водитеље са говорном маном или неписмене новинаре. Поред тога свако мало излети, онако ненамерно, по нека псовка и све то зачини. Чињеница да су водитељ или новинар упознали свог саговорника

пар месеци раније довољна је да га јавно ословљавају са "ти", кикоћу се у студију или чаврљају којешта са својим партнером водитељем. Уз све то изглед самих новина, унутрашњости (сцена) ТВ студија или било који други визуелни елемент су тотално неукусни. Ваљда зато што се о томе брину столари уместо дизајнера и уметника.

Међуљудски односи

За објашњење овог поднасловa довољно је само једна илустрација. Недавно је, након дуге болести, преминуо Илија Гузина, генерални директор СРТ. Нећемо улазити у детаљну анализу његове личности, али ћемо нагласити да је био веома непопуларан у новинарским круговима. То је било због тога што су се многи радо замишљали на његовом месту и позиција сталне одбране, коју је морао преузети, била је довољна да се замери и људима који у односу на њега нису имали никаквих злонамерности. Дан након смрти, читао сам дневно издање "ГЛАС-а српског" и сазнао да су у комеморативном одбору за сахрану покојног Гузине, добрим делом они који су му за живота били најљући противници. Уз то, када се помене да су многе новине настале не због читалаца већ због тога што њихови оснивачи нису подносили раније шефове (ПРСТ, Независне новине, Бањалучке новине, Екстра магазин...) па су из једне крајности (оданост власти) прелазили у другу (потпуна критика свега и свачега) можете стећи слику о међуљудским односима.

Економска основа

Медиј не може постојати без новца. Сваки медиј постоји између осталог (уколико није изразито политичког карактера) да би послужио у економске сврхе. Пропаганда је основни елемент и ТВ и радија и новина. Све остало поред пропаганде је заправо украс којим се жели привући пажња јавности како би она примила поруку. Ово је основни концепт без кога било која кућа у свету не може да функционише. Наравно изузев код нас.

Домаћи медији се могу класификовати у неколико група према пореклу својих средстава. Прву групу, најјачу али и најнекреативнију, чине др-

Први и основни предуслов да би један медиј, било које врсте, могао нормално да функционише је образованост, општа и стручна, људи који раде у њему... на челу наших кућа су, обично, они који јесу нешто читали, али то или нису схватили или нису крунисали неким звањем.

жавни медији. Зависност од државне потпоре и дневне политике од ових медија је начинила службене гласнике. Сами људи који их чине не схватају их као институције које имају одређену пропагандну функцију, већ као степениште којим се пењу ближе државном врху. Томе је крива и њихова организација. Преузимајући концепт бивших комунистичких телевизија, радија и новина, најбољи новинари уместо да раде најсложеније пројекте баве се пословима продукције или, у најбољем случају, укажу се повремено на малим екранима заједно са неким високим државним функционером. Принуђени су да размишљају о тривијалним стварима као што су спајалице, гориво за агрегате и возни

ћу групу чине куће, ако се уопште тако могу назвати, које егзистирају захваљујући волонтаризму у неком новцу који скупе од реклама. Обично су локалног карактера, веома праћени јер јавност не замарају политиком. То су најчешће радио-станице, новине малог тиража намењене уском кругу људи и пар ТВ станица у Бањој Луци, али због малог буџета имају скроман и често непрофесионалан програм.

Циљ

Но како се ништа не дешава случајно дужни смо покушати пронаћи смисао овог шаренила и изопачености која има двоструку негативну појаву. Пре свега на унутрашњем плану, значи у односу према људима ко-

су окарактерисани као неозбиљни мада за то сами нису криви јер их није имао ко научити.

Међутим, то је вечити проблем људи који нису способни проценити своје могућности па према томе и њихова приватна ствар. Много гори су спољни негативни ефекти. Заглупљивање народа, глорификација некавалитета, уништавање здравог поимања ТВ, радија и новина као престижних институција, растурање националног концепта лаичким односом према његовој промоцији и, оно најгоре, стварање стања у коме влада неповерење, дефетизам и мазохизам. Једини излаз је у здравој конкуренцији коју мора да подстакне држава и у оквиру државних кућа. Ово наравно није уперено против приватних медија, али ако у једном

ПРЕС ЦЕНТАР "СРНА" PRESS CENTRE "SRNA"

Кад радикали дођу на власт, медијска ситуација у Републици Српској биће другачија

парк, касете, писаће машине... У савременим кућама ове послове раде продуценти. Узгред речено наше новинарство још увек не познаје ову институцију мада је у свету без ових људи посао немогуће обављати. Додуше и сами новинари нису се много одупирали јер је боље бити какав шеф, па макар и лош него стално бити на леду и зависити од властите креативности. Друга група су тзв. независни медији. Новац добијају од различитих међународних група и организација, а чине их, углавном, новинари који су или повређени односом својих ранијих послодаваца (странке на власти) или им ангажман у државним медијима није могао задовољити амбиције. Они свакако не би били проблематични да у томе што раде имају било какву меру. Овако многи од њих из осветољубивости или због неколико стотина марака кадри су прећи и ону невидљиву, али веома осетљиву границу између морала и неморала. Тре-

ји их чине (углавном млади) постоји малициозност. Маса младих је покушала пронаћи себе у атрактивном послу који је наизглед једноставан, а како смо већ констатовали веома захтеван. Нећемо помињати имена, али подсетићу да је један колега пун ентузијазма и воље почео да ради у једној од кућа. Због тога је запустео школовање (шта ће му када га нико не пита за диплому) и када је рат стао схватио је да је прошло пет година, није стекао никакву корист, стао је на трећој години једног техничког факултета, и тако дуга пауза му онемогућава наставак школовања, а у земљу су се почели враћати и позиције заузимати они који су је пред рат напустили (већа група) односно они који су те године провели у рововима, а имају квалификацију (мања група). Поред тога многима је у недостатку кадрова пружена прилика да раде веома компликоване ствари и, како им нису били дорасли, направили су пародије због којих

Загребу, који има преко милион становника, универзитет стар неколико стотина година, центар је државе која му омогућава кориштење најразличитијих погодности у кадровском и професионалном смислу, постоји једна државна ТВ станица са три програма и једна приватна (ОТВ), онда би то и за целу Републику Српску био максимум. Слично стање је свакако и у погледу радија и новина. Организација информисања какву има Хрватска (компактност, професионалност, брзина, високи ниво пропаганде и оданост националном програму) је очувала државу. На другој страни, Србија (разумљеност, непрофесионалност, бројност, тромост, прозирна пропаганда и низ издајничких информативних кућа потпомогнутих из разних фондова) налази се у ужасном стању. Нисмо у прилици да експериментисамо. Можемо само прихватити неки од постојећих модела. Надајмо се бољи.

Зоран Ђукић

ПРОМЕНЕ СУ НЕМИНОВНЕ

Међу грађанима Републике Српске владају апатија, депресија и незадовољство. Остала је само нада у српске радикале

После разговора са др Николом Поплашеним, прошетали смо Бијељином и разговарали са грађанима о томе како они виде политичку ситуацију и будући живот у Републици Српској. Извесно је да Бијељином, као и Републиком Српском, међу грађанством влада апатија, депресија и незадовољство. Међутим, грађани нису расположени за отворени разговор о својим мукама и проблемима. Већина њих је покушавала да не одговори на постављено питање, као што нису желели да кажу ни своје пуно име и презиме. Ипак, било је и оних који су разговор са нама радо прихватили, јер су имали коме да се изјадају. Сазнали смо следеће:

Милена живи у околини Бијељине. Нигде не ради, има двоје деце и мужа који је постао инвалид у рату. Мука је много, решења мало...

"Ништа ми више није јасно. Ноћу не могу да спавам, размишљам шта сутра да дам деци да једу. Заспим са зебњом од новог дана, пробудим се са љућњом, јер не могу ништа да променим. Кома да се обратим за посао, помоћ за живот? Код свих сам била, нико ме не чује. Бога зовем, ни он ме не чује. Чиме смо ми, Срби, заслужили овакву казну? Држава има председницу која растура своју државу. Председница се позива на подршку народа, само не знам ког? Можда је подржавају рођаци и њени најближи сарадници, који од свега тога очекују неку корист. Људи слични мени сигурно јој неће дати своју подршку. Да не буде заблуде, не мислим ја да су цвећке ни они са Пала, али ми се чини да су, ипак, стабилнији политичари од ње. Нисам ја ни за Српску демократску странку, уопште нисам за власт која тежи корупцији и криминалу, јавном или тајном. Ја сам за власт поштених људи, и чини ми се да њихово време долази. У Србина је чојство увек било на првом месту. Шта се догодило ових ратних година, када су Срби изгубили образ? Волим што се приближавају парламентарни избори, јер се надам да ће доћи до неких промена. Да будем искрена, очекујем да се српски народ освети и да ће своје поверење поклонити

Биљана Плавшић:
изгубила је сваку подршку народа

ти српским радикалима. Они су људи домаћини. Током рата били су пожртвовани и храбри борци, а данас се труде да пробуде учмалу привреду и успавану српску свест. Гласају за њих, јер им верујем. Много верујем у др Шешеља и др Поплашену".

Ђуро је Србин, по сопственом признању, без земље, без државе, али каже да зато још увек има свести...

"Ја сам онај кужни део српског народа који има само успомене, а будућност представља неизвесност. Живим у једном селу поред Бијељине. Помажу ме добри људи, колико је то у њиховој моћи. Некада сам имао велику и лепу кућу у Карловцу. Имао сам добар посао, живео у срећној породици. Данас више немам ни илузија. Немам држављанство, немам пасош, немам посао, али имам голо преживљавање. Породица ми је несрећна и незадовољна. Не свађамо се, али ћутимо, што је још горе. Срећом, здрави смо. Не знам коме да верујем. Када сам дошао овде протеран хрватском камом, мислио сам да ћу се средити. Тада сам веровао Српској демо-

кратској странци и Радовану Караџићу. Уздао сам се у мудрост Биљане Плавшић и предвидивост српског радикала, др Николе Поплашена. Онда се десило ово што се десило. Караџића нема, тражи га окупатор да му суди за ратне злочине. Питам се које? Биљану Плавшић више не могу очима да видим из више разлога. Прича о криминалу и прозива неке људе. Као да се тај исти криминал од стране прозваних људи, није радио на њене очи и пре пар година. Зашто је тада ћутала, а данас изиграва поштење? Јасно: у питању је лични интерес Биљане Плавшић. Она је политичка марионета у Клајновим рукама. Спроводи неку чудну демократију и труди се да народ натера у још већу беду. Да не буде забуне, не подржавам ја криминал, али не могу да подржим ни председницу која руши државу на чијем се челу налази. Остали су ми, као једина опција и једина вера, само српски радикали. Код њих се зна, чојство и поштење чувају образ. Они су вредни домаћини који не гурају руку у туђе цеве. Обевају ми, не само мени, него свим Србима, светлију будућност. Верујем у њих, верујем у Шешеља, а самим тим, и у др Николу Поплашену".

Горан има тек 20 година. Када је рат почео у Хрватској, имао је 16 година. Најлепше године провео је на граници између страха и храбрости. Био је на првим борбеним линијама, бранио свој кућни праг, а онда "олујом" протеран. Пут га је нанео у Бијељину.

"Када је рат почињао, нисам ни знао шта је политика. О војсци сам слушао само када се причало о испраћајима. А када сам се једног јутра пробудио – рат је почео. Било је јасно да ћу бранити кућни праг, мајку, сестре, тетке и српство. С једне стране ми је било драго да сам борац, српски борац. Данас више не знам да ли ми је и колико драго што сам српски борац. Живим овде од данас до сутра. Без посла сам. Нисам глдан, али сам жељан нормалних животних услова. Глупо је причати о томе шта бих све желео да се промени у Републици Српској, али је сасвим јасно да бих волео да победи јака нацио-

нална странка, а то је Српска радикална странка. Мислим да су једино српски радикали доследни и принципијелни. Сви остали су поткупљиви, подмиљиви и подложни самопонижењу. Српски радикали не обећавају блиставу будућност, али обећавају рад и сигурност. Нуде демократију коју не увозе са запада. Радикали су, у сваком случају, избор за све младе људе, за све људе жељне нормалног и домаћинског живота”.

Драган је човек шездесетих година. Елегантно обучен, није хтео да пристане на разговор са нама, а онда, када смо кренули, позвао нас је, и рекао следеће:

”Само бабу нека скину, јер је она крива што је окупатор данас главни увозник демократије какву нам она нуди. Карацић је био добар човек, чини ми се да се борио за национално питање Срба, али много се ослањао на режимску политику у Србији. Зато се данас крије, јер се боји да га Милошевић не испоручи Хашком суду. Када је рат почињао, подржавао сам Српску демократску странку. Временом сам увидео све њихове недостатке. Ти недостаци су се, углавном, одражавали преко леђа српског народа. У мирнодопско време нисам био националиста. Данас јесам. Зато што сам Србин, подржавам опцију коју нуди Српска радикална странка. Допада ми се начин на који српски радикали виде живот Срба. Одговара ми њихова доследност, поштујем њихово поштење. Шешељ је сада победио у Србији, без обзира што му режим то није признао. Његова победа много значи за Србе западно од Дрине, тј. за нас. Уздам се у победу Српске радикалне

странке, како у Републици Српској, тако и у Србији. Када Шешељ буде постао председник Србије, учиниће све да се опште српско питање реши. Неће се више Срби сагињати и погађати, а још мање молити. Тада ће Срби са западним моћницима разговарати и договарати се”.

Марија је жена прерано оседеле ко-се и избораног лица. Има само 30 година, а већ изгледа као старица. Није ни чудо, овај рат однео јој је целу породицу. Данас не ради нигде, како живи, само она зна.

”Имам ноћне море. Прогањају ме ликови изгубљених родитеља. Више не знам шта ме још чека. Хтела бих да верујем у државу, Републику Српску. Али како, када је руши онај ко је стварао. Не руши је народ, али је руше људи са врха власти. Председница нам увози демократију из Америке и дрско се позива на вољу народа, а Американца нам отима предајнике, јер не може радио апарате. Праве програм какав њима одговара, причају оно што желе. Власт са Пала ћути, па се буну, па опет ћути, а народ трпи. Српски радикали, колико је у њиховој моћи, покушавају да промене ситуацију у Републици Српској. Снага Српске радикалне странке нагло је порасла, а људи их поштују и верују им. Локални избори су показали како је нагло порасла популарност српских радикала. Верујем да ће на парламентарним изборима постићи још боље резултате. У разговору са људима, сазнајем да ће већина гласати за јаку националну опцију, а то су српски радикали. Најзад, Србин се неће стидети српства”.

Иван сматра да је имао среће протеклих година. Никога није изгубио у рату, осим успомена и неких лажних пријатеља. Посао, који је радио пре рата, ради и даље. Само данас не прима плату. Сналази се, као и већина Срба. Један је од ретких који има уцртан осмех на лицу. Још пре рата се дивео некадашњем политичком дисиденту, др Војиславу Шешељу.

”Задовољан сам колико је то могуће. Нико ми из породице у рату није погинуо. Имам два сина. Један је рођен пре, а други после рата. Посао, који сам радио раније, радим и данас. Само данас не прима плату, али не жалим се. Има оних који су изгубили све. Зато кажем да сам задовољан. Увек сам био свестан да сам Србин. По томе сам се разликовао од Југословена. Данас тврдим да су Срби у бившој Југославији били одлучнији, тврђи и свеснији своје националне одређености српства све би било другачије. Но, добро. Шта је, ту је. Сада имамо државу која се распада, и неспособну власт, председницу која више воли Американце и њихова обећања, него нас. Мењају се људи, мења их власт и новац. Једино, за кога знам да се није променио, јесу српски радикали. Они су у самом старту указивали на грешке руководства владајуће партије, али цабе је то било. Данас су српски радикали једина озбиљна српска снага у Републици Српској. Показали су то и локални избори, а показале и парламентарни. Наравно, као прави Србин који се дичи чојством и поштењем, гласају за домаћине, српске радикале”.

Тамара се пре извесног времена удала. Била је то свадба без родитеља – по-

О успесима радикала у Земуну чуло се и у Републици Српској

гинули су у рату. Могло је да буде и горе, што не значи да неће, али, ипак, Тамара је оптимиста и нада се да ће победити српски интерес, а то су српски радикали.

"Нисам се никада бавила политиком, ово ће ми бити прво гласање. Јасно вам је, пре извесног времена сам постала пунолетна. Много је туге и много црних дана у мом срцу. Баш зато сматрам да је дошло време да се нешто мења. Не сметају мени ови што обављају власт, али сам више за другу опцију, Српску радикалну странку. Чини ми се да они једини нуде либералну демократију, доследност и поштење. Не верујем да су поткупљиви и подмитљиви. Уосталом, српски радикали су имали прилике да своје поштење и доследност покажу на делу. На огледној општини Земун. Мислим да су сви Срби гледали и слушали шта се дешава у Земуну. Нисам још била у Земуну, можда и није све тако бајковито како изгледа у причама оних који су посетили град у коме владају радикали. Међутим, извесно је да су српски радикали, у својој огледној општини, направили велике позитивне помаке. Зауставили су мито и корупцију, изградиле водовод и канализацију... Ето, нека српски радикали и овде победе и нека зауставе мито и корупцију, спрече криминал, нека мало оживе привреду, нека избришу границу на Дрини и Срби ће бити задовољни".

Јован се враћао из шетње. Није му сметао хладан ветар, као што га је болела неизвесност сутрашњице. Доста је резигниран, незадовољан, али није љут.

"И када бих хтео да се љутим, не знам на кога бих усмерио негативна осећања. Живим као и други. Задовољан сам што ми је глава на раменима, али нисам задовољан што не знам када ћу почети да радим. Не знам шта ће ме дочекати сутра. Не мислим на проблеме материјалне природе, јер су они константни, мислим на државу, на власт ове државе. Гласају за српске радикале. Гласају за националну опцију и национални интерес. Хоћу да живим у домаћинској земљи, са домаћинским руководиоцима, са председником који мисли на свој народ. Српски радикали су се одувек залагали за позитивне промене. Некада су успевали да утичу, макар мало, на власт... После ових локалних избора њихова популарност је још више порасла. Сигуран сам да ће на парламентарним изборима проћи још боље. Срби домаћини, гласајте за домаћине – српске радикале".

Бранко је средњих година, али изгледа као да има седамдесет. Некада је много хтео, а данас не може чак ни да жели. Некада је у њему било животног жара и радости, а данас је уморан старац. Каже да ће му се живот променити само ако српски радикали победе на парламентарним изборима.

"Живео сам много лепо. Био сам директор фирме која је добро пословала. Салидна примања омогућавала су жи-

вот без трзавица. Нисам ни сањао шта ће ме снаћи. Није снашло само мене, већ све Србе. Најгоре од свега је што смо некада били Југословени, па сада отрежњење и учење српства многима тешко иде. Никада ми Плавшићка није била симпатична, чак ни када се лажно залагала за национално питање. Једноставно, нешто ми се није допадала. Српска демократска странка има много лоших људи у свом језгру, у свом врху. То сам осећао још и раније. Никада нисам нешто претерано србовао, али сам знао да поштујем српску традицију, па су ми зато, од самог старта, српски радикали били најсимпатичнији. Они у мени буде поверење и вољу да се изборим са овом депресијом у коју сам запао. Најгоре од свега јесте када здрав човек хоће и жели да ради, а нема где. Српски радикали обећавају посао, обећавају салве зноја, нуде демократију која штити национални интерес. Верујем да ће се глас и свест народа пробудити, па ће гласати на парламентарним изборима за Српску радикалну странку".

Гроздана живи у околини Бијељине. Каже да се никада није селила из свог родног села. Повремено дошета до Бијељине, када је мука натера. Нисмо је питали која је мука ове вечери натерала да шета хладним бијељинским улицама, али смо од ње сазнали да је одувек симпатисала Српску радикалну странку и њене чланове.

"Од свих странака које егзистирају под овом небеском капом, највише подјравам Српску радикалну странку. Они су нормални људи, поштени домаћини, не лажу народ, не причају бајке и не покорвају се непријатељу. Када се каже Српска радикална странка, сви одмах помисле на др Војислава Шешеља, а ја помислим на др Поплашена. Он је прави интелектуалац. Чула сам да је професор на факултету у Бања Луци, и личи ми на професора. Изгледа поштено, прича тихо, али искрено. Уопште, људи који су у Српској радикалној странци, причају народским језиком, тако да их и сељаци и радници разумеју. Волим да их слушам и волим да они победе. Гласала сам на локалним изборима за њих, а гласају и на предстојећим парламентарним изборима. Да победе радикали, па могу и да умрем. Онда знам да ће моја деца живети у поштеној земљи, а да ће о њима бринути домаћини који воде земљу".

Миодраг је интелектуалац без посла, али се бави, како каже, "шверцом".

"Једини начин да преживим, јесте да шверцујем. Није ми свеједно што сам се спустио на тако ниско гране, али и то је боље, него да ми стомак завија, или да крадем. Крађу сам препустио другима. Краду и криминалом се баве они који су на власти. Онда се свађају, јер не могу да се договоре ко ће више задржати за себе. А народ трпи. И када би хтео да украде, нема од кога. Гледам ове свађе политичких моћника. До јуче су се љубили, заједно ручавали, а сада се јавно опањавају. Питам се ко је ту луд,

они или ми? Биљана хоће демократију коју диктира Американца, а народ би хтео да му је стомак пун. Досадила је политика свима. Зато се народ пробудио и на протеклим изборима гласао за поштење: Српску радикалну странку. Одлучио српски народ у Републици Српској, да каже стоп свим крађама и политичким махинацијама. А ко уме боље да заустави криминал од српских радикала? Они су људи поштењег срца, искрених намера, чистих националних опредељења. Није срамота бити Србин, и то би требало јавно рећи. Поносан сам што сам Србин. Некада сам био борац на ратном терену, а данас сам борац за остварење српских права. Желим да победи Српска радикална странка, јер то је једини начин да се српско питање у комплексу реши".

Милутин је дуго размишљао да ли да разговара са нама о предстојећим изборима и проблемима који гуше српски народ у Републици Српској. А онда је проговорио:

"Не знам, децо, шта смем да кажем. Овде и зидови имају уши. Ја сам старац и бојим се. Када већ нисам погинуо од пушке, да не погинем од језика. А мој језик уме да буде отров. Не волим бабе које не знају шта раде. Не волим лопове који се, преко народа, војају. Волим поштење, волим своју крсну славу, волим што сам Србин. И шта сада треба да ти кажем? Нормално је, ако сам Србин, ако поштујем српску традицију и православну веру, да гласам за домаћине. А зна се ко су домаћини. Зна се ко су поштени људи, то су српски радикали. Неће гласати за њих само они који се баве криминалом. Неће гласати ни они који имају бремениту нечисту савест. Мало је таквих, и они су већ распоређени у владајућој странци. Освестио се српски народ, неће више лажове и преваранте, хоћемо да победе прави и честити људи – српски радикали".

Бојанов тата је читавог живота био војник. Бојанов отац је и погинуо као војник. Бојан се сећа последњих очевих речи пред одлазак на ратиште: "Синко, не би смео да ти кажем, али ми се свиђа како прича овај Шешељ. Видећеш, спојиће он једног дана Србе које сада дели Дрина".

"Последње речи мог оца за мене су аманет и светиња. Нисам члан Српске радикалне странке, али сам изузетно велики симпатизер рада српских радикала. То су поштени људи. Не лажу народ, не причају бајке, и нису склони криминалу. Хоће да створе праведну државу, да повежу Србе преко Дрине, не желе да нам делу кроз десет или петнаест година уведу у рат. Искрени су и увек отворени. Њихова отвореност не смета Србима, али много иритира Американце. Американци би хтели, у Републици Српској, да спроведу неку лажну демократију, а то не може. Зато ће победити честити Срби: Српска радикална странка".

Јасна Олујић

ЗА
СТВО,
ПСТВО
ДА ШТА

КНЕСПОЉА
И
КОЗАРЕ

НЕДАМО
РЕПУБЛИКУ
СРПСКУ
ЈЕР МИ СМО СЕ
БОРНИ ЗА ЊУ

МИ ВАС
НЕ ЋЕМО
ИЗНЕВЈЕРИТИ

**ЗА ВЛАСТ
ПОШТЕНИХ ЛЈУДИ!**